

Familien i Fokus

Slutevaluering af Røde Kors' sociale indsatser til familier i udsatte positioner

Helle Hansen, Else Ladekjær, Marianne Mikkelsen, Camilla Sofie Linander,
Ida Vidar Kristensen og Anne-Dorthe Hestbæk

VIVE

Familien i Fokus

– Slutevaluering af Røde Kors' sociale indsatser til familier i udsatte positioner

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-108-2

Forsidefoto: Sine Fiig/VIVE

Projekt: 100689

Finansiering: Den A.P. Møllerske Støttefond

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport beskriver resultaterne af evalueringen af Familien i Fokus, en frivillig social indsats rettet mod at øge trivsel og livsmestring hos børn og forældre i udsatte positioner gennem frivillig støtte i Røde Kors.

I Familien i Fokus kan familier i udsatte positioner få tildelt enten en familieven, der yder én til én-hjælp i hjemmet til det, familien efter eget udsagn har brug for. Eller en mentor, der hjælper den enkelte på vej i forhold til at komme i gang med eller gennemføre en uddannelse eller til at blive afklaret om jobønsker, søge job, afprøve sig selv i en praktik m.m.

Evalueringen er udarbejdet af senioranalytiker Helle Hansen, forsker Else Ladekjær, analytiker Marianne Mikkelsen, student Camilla Sofie Linander, student Ida Vidar Kristensen og seniorforsker Anne-Dorthe Hestbæk.

Evalueringsrapporten har været i eksternt review, og vi takker de to fagfæller for konstruktive bidrag og kommentarer.

Både projektet Familien i fokus samt evalueringen heraf er finansieret af Den A.P. Møllerske Støttefond.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
<hr/>	
1	Indledning 11
1.1	Baggrund for Familien i Fokus 11
1.2	Formål, indsats og målgruppe for Familien i Fokus 12
1.3	Projektets udvikling undervejs 14
<hr/>	
2	Evalueringens formål, forandringsteori og datagrundlag 16
2.1	Forandringsteori 16
2.2	Evalueringens design: data og metode 19
<hr/>	
3	Familievenforløb 23
3.1	Beskrivelse af indsatsen 24
3.2	Familievenforløbenes virkninger 42
3.3	Opsamling 74
<hr/>	
4	Erhvervsmentorforløb 76
4.1	Beskrivelse af indsatsen 77
4.2	Læringspunkter fra erhvervsmentorforløbene 82
<hr/>	
5	Jobmentorforløb 83
5.1	Beskrivelse af indsatsen 84
5.2	Jobmentorforløbets virkninger 95
5.3	Opsamling 110
<hr/>	
6	Uddannelsesmentorforløb 112
6.1	Beskrivelse af indsatsen 113
6.2	Uddannelsesmentorforløbets virkninger 125
6.3	Opsamling 136

7	Aktivitetslederne i Familien i Fokus	138
7.1	Rekruttering af frivillige og familier	139
7.2	Matching-processen	142
7.3	Opfølgning	145

8	Eksterne samarbejdspartnere	146
8.1	Hvorfor samarbejde med Røde Kors om Familien i Fokus?	147
8.2	Faktorer omkring samarbejdet, der har betydning for indsatsen	149

	Litteratur	155
--	------------	-----

	Bilag 1 Forandringsteori	161
--	--------------------------	-----

	Bilag 2 Metode	162
	Den kvantitative dataindsamling	162
	Konstruktion af spørgeskemaer	164

Hovedresultater

Familien spiller en afgørende rolle for barnets trivsel under opvæksten. Men ikke alle familier oplever denne trivsel og har brug for at blive styrket i at skabe en stabil ramme i hjemmet for børnenes hverdag og udvikling.

Røde Kors igangsatte i 2018 'Familien i Fokus'. Et 5-årigt udviklingsprojekt, hvor en frivillig familieven eller frivillig job- eller uddannelsesmentor støtter familien og forælderen i at skabe positive og bæredygtige forandringer i familiens liv. Projektets formål er at styrke udsatte børnefamiliers livsmestring og skabe forandringer i familiernes liv og hermed også styrke børn og unges udvikling og trivsel.

Familierne oplever et større overskud og en øget mestring af hverdagen

På tværs af indsatserne viser de kvalitative resultater, at mange familier oplever, at de får et større overskud og en øget mestring af hverdagen efter en familieven- eller mentorindsats. De oplever, at der er én, der fordomsfrit lytter til dem uden at vurdere dem og uden at have nogle intentioner på deres vegne. De frivillige spiller en afgørende rolle, som hele tiden fremhæves i de kvalitative resultater, fordi de yder en støtte, der er båret af det relationelle og afhængigt af ligeværdighed og tillid.

Forældre med familieven oplever en forbedring i deres mentale trivsel

Resultaterne viser, at forældrene oplever en signifikant, men lille forbedring i deres mentale trivsel. Der findes ikke entydige resultater i forhold til forældrenes oplevede stress ved forældreren. Der er dog flere forældre, for hvem det er lykkedes at etablere faste rutiner om morgenen, omkring måltiderne samt at give børnene flere faste pligter. Samtidig oplever flere forældre, at konfliktniveauet i familien er

faldet, og at de er blevet bedre til at løse konflikterne med deres børn. Disse fund indikerer tilsammen, at de virkninger, som er formuleret for indsatserne,

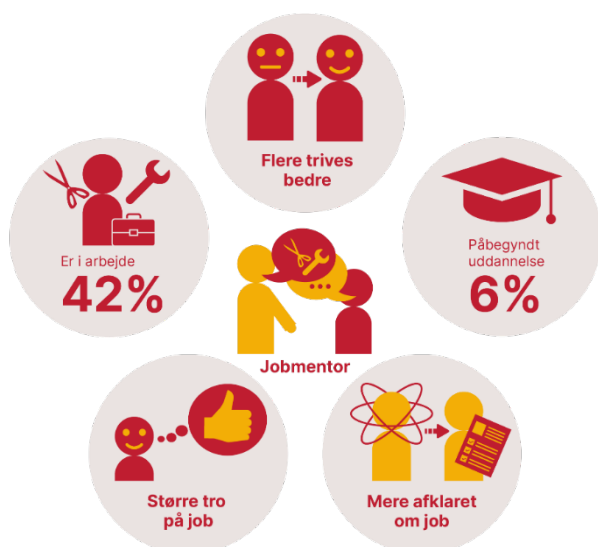
de opnås, og at familierne har taget de første skridt mod at skabe bæredygtige forandringer.

Flere forældre med familieven laver aktiviteter, der omhandler ord og bogstaver, med deres børn

I de familievenforløb, hvor der har været fokus på børnenes faglige udvikling i skolen, er der sket en stigning i antallet af forældre, der laver aktiviteter, der omhandler ord og bogstaver, med deres børn. I familier, hvor en forælder eller en anden voksen allerede før forløbene var sammen med barnet/børnene om skoleting derhjemme, ses det, at de efter forløbene hyppigere er sammen med børnene om disse ting.

Virkingen i forhold til børnenes trivsel i skolen er ikke entydig, men de kvalitative analyser finder, at i de familier, hvor børnene har fået lektiehjælp som en del af støtten, giver både forældre og børn udtryk for, at de har været glade for støtten, og at de har fået udbytte af den. Et langsigtet mål med familievenforløbene er en forbedring af læringsmiljøet i hjemmet og børnenes faglige og sociale trivsel. Her indikerer fundene, at dette skal være et eksplicit fokus i forløbene, og at det i højere grad understøttes af de frivillige og Røde Kors, hvis det skal nås.

Forældre med jobmentor trives bedre, og flere kommer i beskæftigelse eller uddannelse

Resultaterne viser, at 42 % af forældrene enten er i fuldtids- eller deltidsarbejde efter mentorforløbet, samt at 6 % er påbegyndt en uddannelse. Blandt de forældre, der ikke er kommet i arbejde, har over halvdelen ansøgninger ude til en fuldtidsstilling, og 20 % har ansøgninger ude til deltidsstillinger, praktikpladser eller uddannelse. Jobmentorforløbet har således været med til at understøtte, at en del af forældrene er kommet i beskæftigelse eller uddannelse.

Både de kvantitative og kvalitative resultater viser en stigning i forældrenes tilfredshed med deres liv. Forventningen er, at dette kan understøtte, at forældrene får en øget selvtillid og en øget tro på at kunne skabe positive forandringer i eget liv og få et arbejde.

For de forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse ved forløbets afslutning, vurderer både forældre og frivillige, at de er lidt mere afklarede omkring, hvad der skal til for at forbedre mulighederne for at få et arbejde. Men i forhold til, om forælderen tror, at han eller hun er i arbejde inden for det næste år, er der ikke et entydigt billede.

Brug for mere støtte til de forældre med jobmentor, der ikke kommer i beskæftigelse

Før- og eftermålingerne viser, at blandt de forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse, falder andelen, der har meget let ved eller som for det meste har let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender. Det samme gør sig gældende for spørgsmålet omkring, hvorvidt forælderen føler sig klar til at være en del af fællesskabet på en arbejdsplads, og om de har meget let eller let ved at gå i gang med nye opgaver. Dette kan skyldes, at forælderen har været i et forløb, hvor fokus har været på at komme i beskæftigelse, og når det ikke lykkes, så falder troen på, at det kan lade sig gøre. Før- og eftermålingen viser dog, at andelen, der er sikker på, at de har meget at tilbyde en arbejdsplads, stiger. I de kvalitative interviews fremgår det tydeligt, at forældrene har fået en større selvtillid og tro på, at de kan bidrage på arbejdsmarkedet.

Resultaterne for de forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse, peger på, at der er en gruppe forældre, der kunne have brug for mere støtte og eventuelt en længerevarende indsats i forhold til at opnå øget tiltro til på sigt at kunne komme i arbejde eller uddannelse.

Forældre med uddannelsesmentor fastholdes i uddannelse

Resultaterne viser, at forældrene lykkes med at fastholde uddannelse efter mentorforløbet. 70 % er stadig i gang med en uddannelse, 22 % har gennemført deres uddannelse, og 8 % er stoppet. I interviewene fortæller forældrene, at mentorerne spiller en stor rolle i forhold til at fastholde og færdiggøre uddannelsen. Dette kan både være med konkret hjælp til opgaver og eksamener, men også med hjælp til at navigere i det sociale i uddannelsen og ved at lytte til alt det, der ellers fylder i forældrenes hverdag.

Forældrene med en uddannelsesmentor har en plan for, hvad de gerne vil

I interviewene er det tydeligt, at forældrene har en plan for, hvad de gerne vil, når de er færdige – både i forhold til yderligere uddannelse eller arbejde. Samtidig svarer 38 % af forældrene, at de er helt sikre på, hvad de skal gøre for at gennemføre deres uddannelse. Dette er en stigning fra 21 % ved starten af forløbet. Dog er der en stigning fra 14 % til 22 % i andelen af forældre, der ikke

er sikre på, hvad de skal gøre for at færdiggøre deres uddannelse. Der er således ikke en entydig udvikling i, hvorvidt indsatsen fører til en større bevidsthed om, hvad der skal til for at færdiggøre deres uddannelse.

Blandt de forældre, der ikke er færdige med deres uddannelse, er det ikke entydigt, om de er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse, men 82 % svarer, at det er meget vigtigt for dem at færdiggøre deres uddannelse.

Forældre med uddannelsesmentor bliver bedre til at modtage undervisning

Flere oplever, at de er klædt bedre på til uddannelse efter uddannelsesmentorforløbet, idet før- og eftermålingen viser en stigning i andelen af forældre, der har meget let eller let ved at modtage undervisning. Der er dog stadig 21 % (24 % inden forløbet), der oplever, at det kan være svært. I interviewene fortæller en del af forældrene, at de gerne vil have en uddannelsesmentor, fordi de havde svært ved at følge med i undervisningen, og at de i høj grad er glade for den hjælp til opgaver og lektier, som de får fra mentorerne. Dette kan medvirke til forældrenes tro på, at de kan færdiggøre uddannelsen.

Forældre med uddannelsesmentor har lettere ved at tage kontakt til folk, de ikke kender, men det sociale på uddannelsesstedet kan stadig være svært

Et af succeskriterierne for indsatsen er, at forældrene opnår større tryghed ved at være på en uddannelsesinstitution. Før- og eftermålingen finder, at der er flere forældre, der efter forløbet vurderer, at de har meget let eller let ved

at tage kontakt til nogen, de ikke kender. Dog er der sket et fald i andelen, der i høj grad eller meget høj grad føler sig klar til at indgå i det sociale fællesskab på uddannelsen. Den kvalitative analyse viser også, at en del af forældrene oplever, at det sociale på uddannelsesstederne er udfordrende – særligt i forbindelse med gruppearbejde, og det er ofte noget af det, som mentorerne hjælper forældrene med at navigere i. I disse tilfælde er det også vigtigt, at forældrene i højere grad støttes i denne del for at opnå projektets mål.

1 Indledning

1.1 Baggrund for Familien i Fokus

Selvom de fleste børn i Danmark og deres familier trives godt, er der stadig en vis andel børn og deres familier, som lever i socialt udsatte positioner i kortere eller længere perioder af deres liv, nogle måske under hele opvæksten. Flere danske undersøgelser viser samstemmende, at 10-15 % af alle børn befinder sig i en udsat position (se fx Ottosen et al., 2018).

Denne rapport beskriver resultaterne af evalueringen af Familien i Fokus, en frivillig social indsats rettet mod at øge trivsel og livsmestring hos børn og forældre i udsatte positioner gennem frivillig støtte i Røde Kors. Projektet er støttet af Den A.P. Møllerske Støttefond fra 2017-2022.

Udsathed kan forstås på mange måder. Det kan være materiel udsathed, fordi man vokser op i en familie med begrænsede økonomiske ressourcer (Hestbæk & Andreasen, 2018). Det kan være mangel på social støtte i hjemmet, fordi mor eller far er belastet af fx psykiske lidelser eller mangel på kulturelle ressourcer i bred forstand. Det kan både lægge en begrænsning på, hvad barnet får adgang og støtte til af aktiviteter i sin fritid, have en negativ indflydelse på barnets mentale og fysiske helbred og påvirke barnets aktuelle skolegang og forudsætningerne for senere uddannelse (Andreasen & Hestbæk, 2018; Breinholt, 2018; Hestbæk & Andreasen, 2018).

Familien spiller således en afgørende rolle for barnets trivsel under opvæksten. Når forældre trives og støttes i at håndtere deres udfordringer, kan de bedre give børnene adækvat omsorg og skabe en stabil ramme i hjemmet for børnenes hverdag og udvikling. Formålet med Familien i Fokus er at styrke børns trivsel og udvikling gennem frivillig og psykosocial støtte til forældrene og familien.

Røde Kors er en landsdækkende civil samfundsorganisation og arbejder for at skabe mere ligeværdige civile samfundsrum sammen med børnefamilier i udsatte positioner, der ofte ikke har tillid til offentlige indsatser (Boje, 2017; Espersen et al., 2018). Civilsamfundsindsatser drives uafhængigt af myndighedsansvar, og de frivilliges engagement baserer sig på personlige relationer frem for faglige standarder og objektive kriterier. Det skaber mulighed for at etablere indsatser sammen med familierne selv, der tager udgangspunkt i livsverden frem for systemverden og familiernes egen problemforståelse frem for

faglige indsigter og standarder eller politiske ambitioner. Derved kan familierne udvikle sig på egne præmisser igennem ligeværdige relationer til frivillige.

1.2 Formål, indsats og målgruppe for Familien i Fokus

Projektets formål er at styrke udsatte børnefamiliers livsmestring og skabe bæredygtige forandringer i familiernes liv og hermed også styrke børn og unges udvikling og trivsel. Målet er, at familierne styrkes i at bruge samfundets muligheder, så projektet på langt sigt bidrager til at reducere og forebygge negativ social arv.

Målgruppen for Familien i Fokus er børnefamilier i socialt udsatte positioner i Danmark, og familierne kan være berørt af ét eller flere af følgende forhold:

- Ingen eller få sociale eller familiære relationer
- Ingen eller lav deltagelse i fritidsaktiviteter og foreningsliv
- Stram økonomi eller økonomiske vanskeligheder
- Livskriser, fx skilsmisse, fængsling eller lignende
- Ingen eller løs tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet
- Fysiske eller psykiske helbredsproblemer
- Forældre, der har vanskeligt ved at være positive rollemodeller for deres børn
- Familier, der ikke mødes og hjælpes helhedsorienteret i forhold til deres situation.

Fra forskningen ved vi, at det som oftest ikke er det at være udsat på et enkelt område, der giver børnefamilier behov for langvarig eller massiv støtte. De mest udsatte familier er ofte karakteriseret ved mange, samtidige belastninger, der på den ene side griber ind i og forstærker hinanden negativt (Hestbæk, 2018), og som det offentlige på den anden side ofte har udfordringer med at forholde sig helhedsorienteret til (Villumsen, 2018).

Vi ved også fra forskning, at mange udsatte familier ikke har tillid til offentlige indsatser, og at civilsamfundets organisationer tilbyder andre mere ligeværdige arenaer og tilbud, hvor familierne kan udvikle sig på egne præmisser gennem relationer (Boje, 2017; Espersen et al., 2018; La Cour, 2014). Det skaber unikke muligheder for at understøtte familiernes personlige empowerment.

Gennem en frivillig familieven og frivillig job- eller uddannelsesmentor støttes familien og forælderen i at skabe positive og bæredygtige forandringer. Den frivillige sociale indsats skal således støtte op om og styrke:

- Familiernes personlige mestringskompetencer (handlekraft, adfærd, fagligt, socialt) og erfaringer med at håndtere svære livssituationer (skilsmisse, konflikter, trængt økonomi, dårligt helbred, arbejdsløshed, isolation, samarbejde med myndigheder mv.)
- Familiernes inklusion i lokale fællesskaber
- Forældrenes kendskab, tryghed og tilknytning til arbejdsmarked og uddannelse
- Forældrenes evne til at understøtte børnenes trivsel og skolegang.

Den frivillige indsats i Familien i Fokus udspiller sig i tre hovedformer: familienetværket, familievenforløb og mentorforløb. Familienetværket er blevet evalueret i 2017 (Oxford Research, 2017). Derfor fokuseres der i denne evaluering på familievenforløb og mentorforløb:

Familievenforløb: Indsatsen er rettet mod børnefamilier, der af forskellige årsager har brug for støtte. Familien matches med en familieven, der støtter i form af fx at udgøre en anden voksen at tale med om udfordringer; at give praktiske råd til, hvordan hverdagslivet med børn kan fungere bedre; hvordan forældrene kan håndtere konflikter mere konstruktivt, hvordan de kan mestre en stram økonomi etc. Familievennen kan også støtte familien i at mestre udfordringer knyttet til et eller flere af børnene. For familievenforløb anbefaler Røde Kors familierne og de frivillige, at der planlægges med et forløb af ét års varighed, men varigheden tilpasses hvert enkelt forløb ud fra familiens behov efter aftale med familievennen.

Mentorforløb: De findes i tre forskellige former: **Jobmentorforløb**, som skal hjælpe ledige i arbejde, herunder støtte deltagerne i at overkomme de barrierer, der måtte være for at komme i arbejde. **Uddannelsesmentorforløb**, som skal støtte deltagerne i at gennemføre uddannelsesforløb eller gøre sig klar til at søge optag på uddannelsesforløb. Og endelig som det tredje **erhvervsmentorforløb**, hvor deltageren er i praktik på en arbejdsplads i en fast periode og på arbejdspladsen coaches af en mentor, der er ansat samme sted. Et jobmentorforløb er typisk 3 måneder, og et uddannelsesmentorforløb er typisk 6 måneder, men ligesom det var tilfældet med familievenforløbene kan disse forløb forlænges ved behov. Erhvervsmentorforløb på en arbejdsplads etableres i samarbejde med jobcenteret og har i udgangspunktet en fast varighed på 13 uger, der kan forlænges.

Selvom de lokale familienetværk ikke indgår i denne evaluering, så er det stadig en central indsats i Familien i Fokus, da familienetværkene udgør en væsentlig komponent i en bred og helhedsorienteret støtte, hvor familier med en familieven eller mentor også kan have gavn af at deltage i et familienetværk, der kan støtte familierne i at udvide deres lokale netværk via faste netværksgrupper, der er aktive sammen og har fokus på at opbygge relationer.

1.3 Projektets udvikling undervejs

Røde Kors har 202 lokale afdelinger, hvor Familien i Fokus er udbredt til 90 afdelinger. Der er gennemført 509 familievenforløb og 252 mentorforløb i projektperioden. Frivillige aktivitetsledere i afdelingerne supporteres af Røde Kors' fagkonsulenter. Konsulenternes opgave er at supportere afdelingerne og indsatsernes frivillige via sparring, support, kompetenceudvikling og rekruttering. I forbindelse med den løbende udbredelse af indsatsen er der blevet inddraget viden og praksiserfaringer fra projektet, hvilket har givet anledning til justeringer af indsatsen. I perioden fra projektets start i 2018 frem til starten af 2020 er der sket en række konkrete ændringer og udvidelser i projektet:

- Ved start var projektdesignet, at deltagere primært blev rekrutteret via Røde Kors' familienetværk. Rekrutteringskanalerne blev udvidet efterfølgende, da der viste sig et behov for også at kunne rekruttere familier til familieven- og mentorindsatsen andre steder, end kun via familienetværkene. De lokale familienetværk er dog stadig centrale i forhold til at hjælpe familierne med at udvide deres lokale netværk.
- I det første projektdesign havde Røde Kors to mentorindsatser: Dels erhvervsmentorforløb i forbindelse med praktik på en arbejdsplads, dels uddannelsesmentorforløb målrettet støtte til at blive fastholdt i og gennemføre en uddannelse. På baggrund af dialog med målgruppen, samarbejdspartnere og de indledende erfaringer blev jobmentorindsatsen tilføjet med henblik på at støtte forældre til at komme i arbejde eller tættere på arbejdsmarkedet.
- I det oprindelige projektdesign var der indtænkt et støttende dialog værktøj mellem deltager og frivillig, hvor der systematisk i alle 1:1-match skulle aftales mål, delmål og målsætninger for alle deltagere i familieven- og mentorforløb. På baggrund af løbende feedback og læringer undervejs er dette justeret således, at dialogen i opstart og undervejs i relationen har fokus på forældrenes ønsker og håb om forandring og skridt på vejen hertil. Denne tilgang er i tråd med Røde Kors' psykosociale tilgang og adskiller sig dermed også fra en mere anvendt tilgang i det offentlige professionelle arbejde. Det afspejler det frivillige arbejdes

særlige karakter og virkningsmekanisme med vægt på relation, mellem-menneskelighed og ligeværdighed. Forskningen viser, at disse kendetegn ved det frivillige arbejde er en afgørende virkningsmekanisme og værdiskabelse (Eikenberry & Kluver, 2004; La Cour, 2014). I projektdesignet er der indeholdt en systematik, der sikrer programmets mål og formål i forhold til deltagernes udbytte. Derfor udarbejdes der i familieevenforløb et aftalepapir, mens der i mentorforløb udarbejdes en mentoraftale.

Siden udgivelsen af midtvejsrapporten fra 2020 (Hestbæk et al., 2020) er der ligeledes sket en udvikling i indsatsen eller i projektets kontekst. Den globale pandemi og de restriktioner, der fulgte i kølvandet på denne, betød store forandringer i mange forløb, idet mange familier og frivillige ikke kunne mødes fysisk i lange perioder. I denne periode startede Røde Kors en komplementær indsats kaldet 'Familieeven på afstand' og 'Online mentorforløb', hvor forældre og familieeven/mentor i perioder primært har mødtes virtuelt eller over telefonen, og hvor nogle senere i forløbet er begyndt at mødes fysisk. Disse forløb indgår i evalueringen sammen med alle de øvrige familieeven- og mentorforløb. På baggrund af erfaringer med online støtte etableres der fortsat online 1:1-forløb, primært mentorforløb, da det har vist sig at være en god støtte for forældre, som fx ikke har haft mulighed for at blive matchet med en mentor tæt på, hvor de bor.

Derudover rummede midtvejsrapporten en række opmærksomhedspunkter til Røde Kors, som kunne styrke Familien i Fokus. Nogle af de forandringer, som midtvejsrapporten gav anledning til, var fx:

- Et øget fokus på lærings- og udviklingsmiljøet for børnene i familien
- Et øget fokus på systematisk opfølgning på, hvordan det går i det enkelte forløb
- Øje for, at nogle familier kan have brug for både familieeven og mentor samtidig eller have brug for to familievenner, der fx har fokus på hhv. forældrene og et barn med behov for støtte
- I nogle familieevenforløb er der blevet lavet nogle individuelle rammeaftaler, som har muliggjort, at den frivillige i konkrete og aftalte situationer har kunnet været alene med familiens barn eller børn, såfremt formålet med dette har været i tråd med det overordnede formål med støtten. Der er imidlertid lavet få individuelle rammeaftaler af hensyn til Røde Kors' samværsregel om beskyttelse af både børn og frivillige.

Røde Kors har desuden udviklet den oprindelige frivillige organisering, så der i løbet af 2020 og 2021 er blevet rekrutteret opfølgningsfrivillige, som støtter de lokale aktivitetsledere med systematiske opfølgninger på forløbene.

2 Evalueringens formål, forandringsteori og datagrundlag

Familien i Fokus er et 5-årigt udviklingsprojekt, hvor VIVE gennemfører en evaluering. Evalueringens hovedspørgsmål er at undersøge, i hvilken udstrækning projektet lykkes med at *styrke udsatte børnefamiliers livsmestring og skabe bæredygtige forandringer i familiernes liv og hermed også styrke børn og unges udvikling og trivsel.*

Vi har valgt virkningsevaluering som evalueringsmodel, fordi denne stiller spørgsmålet, om de forestillinger om forholdet mellem indsats og resultat, som forandringsteorien nedenfor bygger på, kan bekræftes eller afkræftes og eventuelt udvikles. Formålet med evalueringen er at undersøge, hvordan familieeven- og mentorindsatserne folder sig ud, og hvorvidt der er indikationer på positiv udvikling, samt hvad der hæmmer og fremmer denne udvikling.

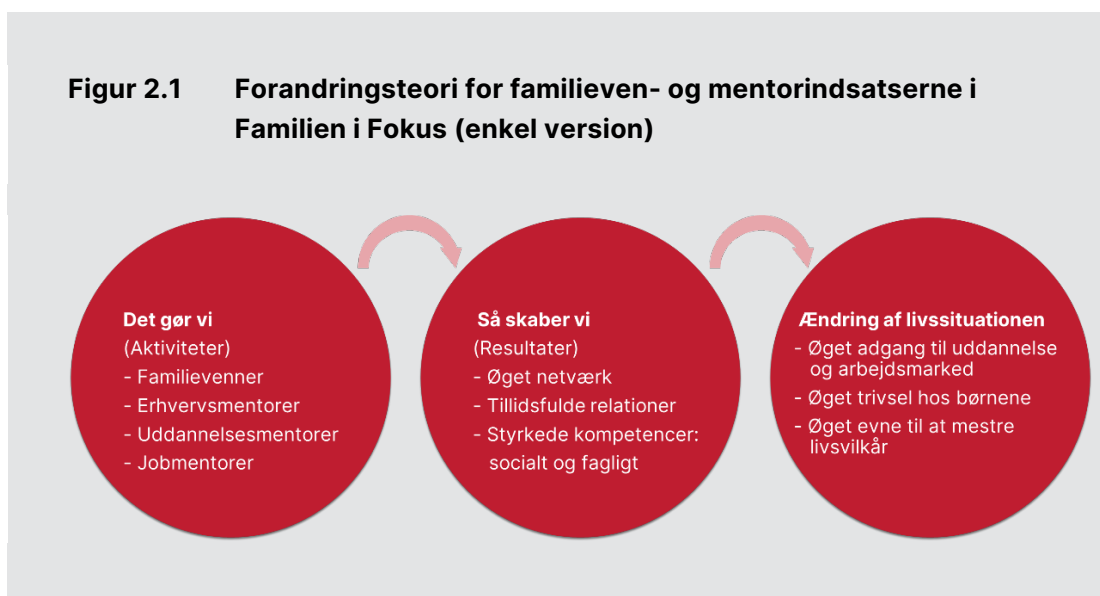
Ud over et summativt sigte i virkningsevalueringen, om hvorvidt projektet lever op til de forhånd opstillede mål og kriterier, har der også været et formativt sigte, hvor der er samlet viden op undervejs i projektforsøget både om foreløbige resultater, udfordringer og barrierer med henblik på at justere og tilpasse indsatsen.

2.1 Forandringsteori

Ifølge Røde Kors er kernen i organisationens aktiviteter *psykosocial støtte* baseret på medmenneskelighed og frivillighed til forskel fra professionel og faglig støtte. Den frivillige skal støtte i forhold til fem psykologiske og sociale dimensioner af familiens liv, som forskningen har vist fremmer trivsel og mestring: tryghed, ro, handleevne, fællesskab og håb. Det handler fx om at opbygge en tillidsfuld relation til familien med nærvær og samvær, at støtte familien i at skabe struktur og overblik i hverdagen, at give sig tid til at lytte til både børn og voksne, at tale med familien om, hvad de ønsker skal være anderledes, at støtte forældre og børns deltagelse i fritidsaktiviteter, at sætte fokus på familiens styrker og succeser og tale med familien om håb for og ønsker til fremtiden. Dette skal være med til at støtte en ændring hos familierne, så de opnår en øget evne til at mestre livsvilkår, øget trivsel hos børnene og øget adgang til uddannelse og arbejdsmarked.

Forandringsmekanismen er knyttet op på, at i og med at forælderen støttes ud fra en behovsorienteret tilgang, hvor forælderen selv definerer, hvilke problemer der skal arbejdes med, vil forælderen styrkes gennem ligeværdige relationer med de frivillige og få det bedre og opleve, at hans eller hendes forældrekompetencer bliver stærkere. La Cour (2014) beskriver, hvordan den frivillige relation kan indebære en særlig socialitet i form af uformel omsorg, hvor den frivillige orienterer sig mod det, der er hensigtsmæssigt og meningsfuldt i den konkrete situation frem for mod en organisatorisk ledelse eller faglige mål. Professionelle relationer vil ofte være mere bundet af både organisatoriske mål og faglige traditioner og normer, der sætter nogle bestemte typer af rammer, som kan være hensigtsmæssige i en professionel kontekst, men ikke nødvendigvis i en frivillig relation. Derfor er forventningen, at den frivillige indsats vil kunne bidrage med støtte og styrke børnefamilier i udsatte positioner på nogle andre præmisser end offentlige og professionelle indsatser.

I Figur 2.1 ses en forenklet version af sammenhængen mellem aktiviteter, resultater på kortere sigt og mere overordnede livsforandringer på længere sigt. Den samlede forandringsteori for projektet findes i Bilag 1.

Kilde: Forandringsteori udarbejdet af Røde Kors.

I evalueringen undersøger vi virkningerne i indsatserne, som de er oplevet af forældre, familievenner og mentorer. Familien i Fokus er tæt koblet til andre af Røde Kors' familierettede aktiviteter, især familienetværkene, men også Familiecamp, En økonomisk håndsrækning og Julehjælp, ud fra ønsket om at kunne yde en helhedsorienteret og sammenhængende støtte. Undersøgelser har vist, at mange familier i udsatte positioner har skrøbelige eller intet netværk,

og at de ikke har så mange relationer i lokalsamfundet, og her kan familienetværket fungere som en væsentlig arena, der understøtter et mentor- eller familieevenforløb og bidrage til brobygning til lokalsamfundet.

2.1.1 Succeskriterier

Succeskriterierne baserer sig på forandringsteorien ovenfor, hvor forandringsmekanismen er, at forældrene gennem en *tæt, individuel og målrettet støtte* i en gensidig *1:1-relation* med frivillige udvikler en øget mestring af hverdagen og øget tiltro til egne evner til at klare de udfordringer, de måtte møde. Dette er et vigtigt skridt i forhold til at opnå bæredygtige ændringer i familiens situation. Blandt de familier, som får en familieeven, er det forventningen, at mange forældre har udfordringer med opdragelse, konflikter, lavt selvværd, dårlig økonomi og ringe sociale netværk, som succeskriterierne derfor retter sig mod.

Boks 2.1 Succeskriterier for familier tilknyttet en familieeven

Familier tilknyttet en familieeven oplever:

- øget selvværd
- at konfliktniveauet i familien er faldet
- mindre bekymring om deres økonomi
- øget tro på sig selv i forældrerollen
- øget tilknytning til lokale fællesskaber eller foreningsliv (fx idrætsforeninger, humanitære organisationer eller lignende).

Familier med børn i skolealderen tilknyttet en familieeven oplever:

- at deres barn trives bedre i skolen
- at barnet har forbedret sit faglige niveau i skolen.

Forældrene, der får tilknyttet en uddannelses- eller jobmentor, har en begrænset tilknytning til uddannelsessystemet og/eller arbejdsmarkedet. Gennem samarbejdet med en mentor forventes det, at forældrene opnår øget kendskab og tryghed til det at være på en uddannelse eller en arbejdsplads og

derved fastholdes i uddannelse og/eller kommer tættere på arbejdsmarkedet (se Boks 2.2).

Boks 2.2 Succeskriterier for familier tilknyttet en mentor

Familier tilknyttet en mentor oplever:

- at de er klædt bedre på til uddannelse og arbejdsliv efter at have haft en mentor
- at de er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse
- at de er tilknyttet en arbejdsplads eller en uddannelsesinstitution efter endt forløb
- at hvis de har været tilknyttet en erhvervsmentor, at mentor skaber/har skabt tryghed i forhold til at være på en arbejdsplads/et uddannelsessted.

Succeskriterierne er operationaliseret ned i forskellige spørgsmål i vores spørgeskemaer, ligesom de indgår i de temaer, der bliver spurgt til i de kvalitative interview (se afsnit 2.2 for beskrivelsen af datagrundlaget i rapporten).

2.2 Evalueringens design: data og metode

Rapportens analyser baserer sig dels på spørgeskemadata, dels på kvalitative interview, begge dele med både familierne og frivillige i Familien i Fokus. Derudover indgår der interviews med aktivitetsledere i de lokale Røde Kors afdelinger og samarbejdspartnere, der samarbejder med Røde Kors om at rekruttere familier til Familien i Fokus.

Kvantitativ dataindsamling

I projektperioden har Røde Kors gennemført 509 familieevenforløb og 252 mentorforløb. Heraf var 161 af familieevenforløbene og 193 af mentorforløbene startet af det centrale korps, mens de resterende er startet af den lokale aktivitetsleder.

Den kvantitative dataindsamling bygger på et spørgeskema, hvor der er inddraget validerede måleinstrumenter til at belyse projektets succeskriterier, samt en række spørgsmål, der skal afdække, hvordan indsatsen er foregået i praksis. De validerede måleinstrumenter, der anvendes i spørgeskemaet, er nærmere beskrevet i Bilag 2.

Spørgeskemaundersøgelsen er organiseret som en før- og eftermåling, dvs. at alle deltagere hurtigst muligt efter start svarer på et *førskema*. Spørgeskemaet bidrager til at belyse deltagerens motivation – hvorfor deltagerne har valgt at få en familieven eller en mentor, og hvad de gerne vil have hjælp eller støtte til. Derudover belyser det deltagerens situation ved indsatsens begyndelse i forhold til succeskriterierne. Deltagerne får ligeledes tilsendt et *efterskema* ved indsatsens afslutning, som indeholder de samme spørgsmål samt supplerende spørgsmål om deres oplevelse af forløbet. Er deltagerne inde i et meget langvarigt forløb, får deltagerne med en mentor sendt et *opfølgningsskema* efter ca. 9 måneder, og deltagere med familievenforløb får et *opfølgningsskema* efter ca. 12 måneder. Hvis et familievenforløb afsluttes inden 3 måneder, sendes der ikke et efterskema, da det vurderes, at forløbet ikke er kommet i gang. Denne afgrænsning er fastsat i dialog med Røde Kors. I Tabel 2.1 ses en opgørelse over, hvor mange besvarelser evalueringen bygger på.

Tabel 2.1 Datagrundlag blandt deltagere/forældre pr. 1. maj 2022

	Udsendt	Besvaret	Opnåelse i procent
Førskema			
Forældre med familieven	400	352	88
Forældre med jobmentor	105	84	80
Forældre med uddannelsesmentor	96	83	87
Total antal deltagere førskema	601	519	86
Efterskema			
Forældre med familieven	250	183	73
Forældre med jobmentor	73	54	74
Forældre med uddannelsesmentor	74	52	70
Total antal deltagere efterskema	397	289	73

Røde Kors har igangsat 509 familievenforløb og 252 mentorforløb. Det har været muligt for forældrene at takke nej til at deltage i evalueringen, og derfor

er der forskel på antallet af forløb igangsat af Røde Kors og antallet af udsendte førskemaer. Der er opnået en relativt høj besvarelsesprocent, når det tages i betragtning, at deltagerne er forældre med ofte komplekse problemstillinger. Data fra spørgeskemaundersøgelsen anvendes til at lave deskriptive analyser af den udvikling, som familierne oplever under indsatsen. Da der ikke indgår en sammenligningsgruppe, kan vi ikke med sikkerhed sige, at de ændringer, som analyserne finder, med sikkerhed kan tilskrives indsatsen.

For at have den størst mulige volumen i de besvarelser, som vi udtaler os på baggrund af, lader vi alle besvarelser indgå i analyserne, uagtet om de har svaret både før og efter. I analyserne af jobmentorforløbene om, hvorvidt forældrene er kommet tættere på arbejdsmarkedet, indgår der kun besvarelser fra forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse under forløbet.

Foruden deltagerne i enten forløb med en familieven eller et mentorforløb modtager også de frivillige familievenner og frivillige mentorer et spørgeskema. De frivillige får udelukkende et spørgeskema til besvarelse, når forløbet er slut. For de frivillige er der i alt 263 besvarelser, fordelt på 162 besvarelser fra frivillige familievenner, 56 besvarelser fra frivillige jobmentorer og 45 besvarelser fra frivillige uddannelsesmentorer. Spørgeskemadata til rapporten er indsamlet i perioden fra maj 2018 til maj 2022, dvs. en periode på 4 år. Vi inddrager besvarelserne fra de frivillige både med det formål at tegne nogle profiler af, hvad der typisk karakteriserer de frivillige, og med det formål at undersøge generelle træk ved mentor- og familievenforløbene og deres virkninger, som de opleves fra de frivilliges perspektiv. Herunder ses en oversigt over antal udsendte og besvarede frivilligskemaer samt opnåelsesprocent fordelt på forløb.

Tabel 2.2 Datagrundlag blandt frivillige pr. 1. maj 2022

Frivilligskema	Udsendt	Besvaret	Opnåelse i procent
Familieven	259	162	63
Jobmentor	68	56	82
Uddannelsesmentor	59	45	76
Total	386	263	68

For alle grupper gælder, at antallet af respondenter, som opgørelser, figurer og tabeller bygger på, kan variere fra figur til figur, da de fleste spørgsmål ikke er obligatoriske, og nogle respondenter kun delvist har besvaret spørgeskemaerne.

Kvalitativ dataindsamling

De kvalitative interviews fokuserer på, hvordan indsatserne folder sig ud i familierne – hvordan mødet med den frivillige har været, hvad de har haft fokus på, hvordan de har arbejdet med det, hvilken udvikling de oplever, samt hvilke udfordringer der eventuelt har været. Der har været fokus på at afdække forhold og nuancer, som spørgeskemaerne ikke kan indfange.

De kvalitative interviews er gennemført i tre runder i projektperioden. De første interviews blev gennemført i perioden fra juni 2019 til februar 2020 med forældre og frivillige. Der er gennemført i alt 40 individuelle interviews i første runde. Interviewene i første runde indgik i midtvejsrapporten, og her var et af resultaterne, at aktivitetslederne spiller en central rolle i matchet mellem familie og frivillig, hvilket er afgørende for et godt forløb. Derfor blev aktivitetslederne interviewet i anden runde for at belyse, hvordan Røde Kors kunne støtte dem i matching-processen og den løbende opfølgning på forløbene. Derudover blev samarbejdspartnerne interviewet i anden runde for at få viden om samarbejdet omkring og rekrutteringen til Familien i Fokus.

Interviewene til anden runde er gennemført i perioden januar-maj 2021. Der er i alt gennemført 45 interviews. I tredje runde har der været fokus på at afdække børneperspektivet i indsatsen, og derfor har vi prioriteret at interviewe børn og forældre, hvor familievennen primært har støttet barnet. Derudover har vi interviewet hhv. 7 frivillige familievenner og 12 frivillige mentorer samt 6 aktivitetsledere og 6 samarbejdspartnere. Disse interviews er gennemført i januar-maj 2022. Uddybende beskrivelse af valg af interviewpersoner findes i Bilag 2.

Tabel 2.3 Antal gennemførte individuelle interview

Individuelle interview	Antal interview første runde	Antal interview anden runde	Antal interview tredje runde
Forældre med familieven	10	7	6
Børn i familier med familieven	-	2	3
Frivillige familievenner	9	4	7
Forældre med en mentorindsats	13	7	9
Frivillige mentorer	8	8	12
Aktivitetsledere	-	9	5
Samarbejdspartnere	-	8	6
I alt	40	45	48

Alle interview er gennemført som semi-strukturerede interviews og efterfølgende transskriberet. Citaterne i rapporten er valgt ud fra, at de er meningsbærende for det samlede materiale.

3 Familievenforløb

I dette kapitel belyser vi familievenindsatsen, og hvordan den udfolder sig set fra både de forældre, som har fået en familieven, børn i disse familier og de frivillige familievenners perspektiv.

De følgende afsnit afrapporterer resultaterne for familievenforløbene i forhold til indsatsens succeskriterier og projektets forandringsteori (Se forandringsteori i Bilag 1). Boks 3.1 samler op på hovedresultaterne for forældrene med en familieven.

Boks 3.1 Hovedresultater for familievenforløbene i forhold til succeskriterierne

Forældre med en familieven:

- Forældrene med familieven oplever en signifikant, men lille forbedring i deres mentale trivsel, hvilket kan medvirke til, at de oplever et øget selvværd.
- De kvalitative interviews med forældrene viser, at disse familier profiterer af den psykosociale støtte i familievenforløbet i form af øget mestring af hverdagen og bedre trivsel. Samarbejdspartnerne i projektet oplever ligeledes, at støtten giver forældrene og derved resten af familien mere overskud og ro. At forældrene får et overskud i hverdagen, der kan føre til øget mestring af hverdagen samt en tro på, at de kan skabe positive forandringer i eget liv, hvis udviklingen opretholdes.
- Før- og eftermålingerne viser, at forældrene oplever, at konfliktniveauet i familien er faldet, og at de er blevet bedre til at løse konflikterne med deres børn.
- Resultaterne af før- og eftermålingen viser ligeledes, at færre forældre bekymrer sig dagligt eller ugentligt om deres økonomi, mens andelen, der næsten aldrig eller aldrig bekymrer sig, er uændret.
- Forældrenes oplevelse af stress i forbindelse med forælderrollen målt ved Parental Stress Subscale (PS) falder en smule, omvendt stiger den en smule, når der måles med Lack of Parental Satisfaction (LPS). Med udgangspunkt i de to validerede måleredskaber er der således ikke en

entydig virkning i forhold til, hvorvidt forældrene oplever mindre stress og en øget tro på sig selv i forældrerollen. Målingerne viser dog, at flere forældre har fået faste rutiner om morgenen, omkring måltiderne og samtidig, at børnene har fået flere faste pligter. Disse fund kan være et tegn på, at forældre føler en øget tro på sig selv i forældrerollen.

- Det er lidt flere børn, der går til fritidsaktiviteter efter familieevenforløbet. Blandt forældrene er det uændret.

Familier med børn i skolealderen tilknyttet en familieeven oplever:

- Andelen af børn, der meget godt eller godt kan lide at gå i skole, stiger en smule, men det gør andelen, der ikke kan lide at gå i skole, dog også. Virkningen i forhold til børnenes skolegang er således ikke entydig. I den forbindelse skal det pointeres, at en del af forløbene har været påvirket af covid-19, hvilket andre undersøgelser finder har påvirket børnenes trivsel i skolen. Den kvalitative analyse finder, at de børn, vi har interviewet, og som har modtaget lektiehjælp, giver udtryk for, at de har været glade for støtten, og at de har fået udbytte af den.
- I de forløb, hvor der har været fokus på børnenes faglige udvikling i skolen, er der en stigning i antallet af forældre, der laver aktiviteter, der omhandler ord og bogstaver.
- I forhold til læringsmiljøet i hjemmet viser resultaterne, at de familier, hvor en forælder eller en anden voksen allerede forud for familieevenforløbet var sammen med barnet/børnene om skoleting derhjemme, er hyppigere sammen om disse ting efter forløbet. I de familier, hvor en voksen forud for forløbet sjældent var sammen med børnene om skoleting, finder vi ingen ændringer.

3.1 Beskrivelse af indsatsen

Røde Kors har i forlængelse af deres familienetværk udviklet en familieevenindsats, der foregår i familiens eget hjem. En familieeven yder psykosocial støtte og har til formål at støtte børnefamilier, der på forskellige måder opfatter sig selv som værende i en position, hvor de har behov for støtte.

En af de underliggende interventionsteorier om social støtte i forældreinterventioner er, at man ved at tilbyde social støtte kan forbedre forældrenes trivsel og øge forældrekompetencen, og børnenes trivsel i sidste ende forbedres (Asscher et al., 2008; Hermanns et al., 2013). Ifølge Thompson et al. (2001) er et andet vigtigt fællestræk ved mange hjemmebaserede programmer, at de tilbydes af frivillige. Der er flere grunde til, at frivillige bliver brugt i denne form for forældreintervention. For det første bliver frivillige typisk opfattet som mere tilgængelige, og forældrene har mere tillid til dem end til eksempelvis professionelle fra myndighederne (Kelleher & Johnson, 2004), hvilket betyder, at forældrene i større omfang er åbne over for den støtte, som de frivillige tilbyder.

Ved projektets start var det tanken hos Røde Kors, at familierne først og fremmest skulle findes blandt de familier, der lokalt deltager i Røde Kors' familienetværk, og som derved allerede har signaleret et behov for et støttende netværk. Med tiden har Røde Kors bredt rekrutteringsgrundlaget ud, så alle børnefamilier, der oplever et behov for støtte fra en frivillig, kan få en familieven. Da rekrutteringsgrundlaget er bredere end familienetværket kan familievenforløbet også blive indgangen til at deltage i Røde Kors' familienetværk eller andre Røde Kors-aktiviteter. Forældrene har primært hørt om familievenforløbene hørt om det fra andre familier, nogle er blevet henvist til Røde Kors med forslag om en familieven fra en kommunal sagsbehandler, fra et jobcenter eller PPR, og nogle forældre har selv set opslag om familievenner i lokalavisen eller på Facebook. Forløbets fokus kan være forskelligt alt efter familiens behov. Det endelige fokus beslattes mellem familien og den frivillige.

Røde Kors har udviklet rammer for og kompetenceudvikling af frivillige familievenner med fokus på at understøtte familiernes tryghed, ro, håb, fællesskab og handlekraft igennem fx at:

- støtte forælderen i at finde overskud og strukturer i hverdagen i hjemmet
- støtte forælderen i at sætte rammer for børnenes dagligdag derhjemme, opbygge en positiv adfærd i hjemmet og håndtere konflikter med børnene konstruktivt, støtte barnets læring i hjemmet, skolegang etc.
- støtte børn og forældre i at tro på egne evner og skabe håb for fremtiden
- støtte forælderen i at samarbejde med diverse instanser, fx familieafdelingen, jobcenter, skolen, institutioner etc.
- støtte forælderen i at søge anden bistand ved behov, fx økonomisk bistand, praktisk hjælp, hjælp til børnene mv. Støtte forælderen (eller børnene) i at få et lokalt netværk.

Der er i rammesætningen af indsatsen fokus på, at den frivillige ikke skal udføre praktisk arbejde i hjemmet, fx gøre rent, lave mad, rydde op eller købe ind, men støtte forælderen i selv at kunne håndtere disse opgaver bedre på sigt. Røde Kors har desuden sat den ramme for den frivilliges indsats, at den frivillige ikke må være alene med børnene, hverken i familiens hjem eller ude af hjemmet jf. Røde Kors' Børnebeskyttelsespolitik til beskyttelse af børn og frivillige.

3.1.1 Hvad kendetegner familier med en familieven?

Der er ikke noget formelt krav til at få en familieven, og det fremgår af vores data, at de deltagende familier har meget forskellig baggrund og meget forskellig motivation for at få en familieven.

Boks 3.2 Data

I analyserne af familievenforløbene indgår der 352 spørgeskemabesvarelser fra forældre i begyndelsen af deres familievenforløb og 183 besvarelser, efter at deres forløb er afsluttet. For at have den størst mulige volumen i de besvarelser, som vi udtaler os på baggrund af, lader vi alle besvarelser indgå i analyserne, uagtet om de har svaret både før og efter. Der er 162 frivillige familievenner, der har besvaret et spørgeskema, efter at forløbet er afsluttet.

Ud over data fra spørgeskemaerne bygger resultaterne på 23 interviews med forældre og 5 interviews med børn. De kvalitative interviews bruges dels til at nuancere de kvantitative resultater, dels til at belyse de forhold og mekanismer, som ikke kan indfanges i et spørgeskema.

Langt størstedelen af forældrene med en familieven er kvinder og eneforsørgere. Der er 72 % af forældrene, der har et eller to børn, mens 27 % har tre eller flere børn.¹ Størstedelen af forældrene med en familieven er i alderen 30-49 år (81 %), hvilket typisk er de år, hvor familier har hjemmeboende børn. Det er derfor forventeligt, at denne aldersgruppe udgør den største andel af deltagerne.

¹ Tallet summer ikke til 100, da 1 % ikke har børn.

Samarbejdspartnere, der rekrutterer familierne til familieevenforløbet, beskriver ligeledes, at målgruppen er kendetegnet ved primært at være enlige forsørgere, forældre med sygdom, psykisk sårbarhed og/eller forældre, der har været uden for arbejdsmarkedet igennem en længere periode. Forældrene har ifølge samarbejdspartnerne typisk vanskeligheder med at mestre forældrerollen og skabe struktur i hverdagen, fx vanskeligheder med at få børnene af sted i skole om morgenen, have overskuddet og kendskab til skole-hjem-samarbejdet eller med at forstå og reagere adækvat på kommunikation med offentlige myndigheder.

Forældre med en familieeven er rent uddannelsesmæssigt meget forskellige. Lige knap en fjerdedel af forældrene har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse (24 %), 37 % har en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse, og 34 % har en videregående uddannelse. De resterende 5 % har en, for os, ukendt anden uddannelse.

I interviewene nævner samarbejdspartnerne, at familierne, som de rekrutterer til familieevenforløbet, ofte er familier uden eller med kun et meget lille netværk. Familierne mangler personer tæt på, som de kan rådføre sig med og få den støtte af, som man typisk får gennem sit netværk. Familierne deltager typisk ikke i fritidsaktiviteter i lokalsamfundet, og de har ofte svært ved selv at komme ud af huset og ved at arrangere aktiviteter for dem selv som familie.

Derudover ønsker forældrene hjælp til udfordringer efter skilsmisse, børn med særlige udfordringer, mange konflikter, en langvarigt presset økonomi, kaos i hjemmet og hjælp til at søge hjælp og støtte hos fx børnenes skole eller i sundhedsvæsenet etc. Vi har ikke information om deltagernes etniske baggrund, men af interviewene med både forældre og frivillige fremgår det, at nogle forældre kommer med en anden etnisk baggrund end dansk. Nogle har specifikke udfordringer knyttet til dette, fx at de har svært ved at hjælpe deres børn med lektier eller hjælp til kontakt med myndigheder.

3.1.2 Motivation og forventninger til at få en familieeven

De deltagende forældre har flere grunde til, hvorfor de har ønsket at få en familieeven. Den hyppigste årsag til at få en familieeven er ønsket om at have en at snakke med om ting i dagligdagen. Figur 3.1 viser, at dette gælder for 58 % af forældrene. Denne begrundelse skal formentlig ses i lyset af, at 60 % af deltagerne er eneforsørgere, og at mange forældre fortæller, at de ikke har særlig meget netværk tæt på sig og måske heller ikke har en relation til bedsteforældre, der kan være en hjælp i forhold til børnene. En mor fortæller fx:

Og ja, jeg synes, at det er hårdt at stå alene med min datter og ikke have nogen opbakning fra min eksmand, eller at man i det mindste

kan snakke med ham, eller [han kan] tage del i det. (Forælder med familieven, 2020)

En familieven fortæller om en forælder, som mangler socialt samvær, men hvor familievennen selv forsøger at få hende til at opsøge venskaber:

Hun har et enormt behov for kontakt. Hun har et meget lille netværk, hun har stort set ikke noget netværk ud over kommunen og mig, som kommer som frivillig, og så kommer der en anden frivillig, (...) en voksenven til den ene søn. Hun har ligesom ikke en ven. Det er der, jeg tænker, at jeg forhåbentlig kan få hende til at være lidt mere opsøgende på venskaber. (Familieven, 2022)

Figur 3.1 Årsager til at få en familieven. Procent

Anm.: Figuren bygger på 323 besvarelser.

Kilde: Førskema til forældre med familieven, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Der er 39 % af forældrene, der angiver, at den primære årsag til at få en familieven er for at få støtte til praktiske opgaver med børnene. Som tidligere nævnt er det ikke tanken, at familievennen skal yde støtte i form af praktisk arbejde i hjemmet, men det fremgår af de kvalitative interviews, at det sker under forskellige former. Det kan fx folde sig ud som hos den kvinde, der i forbindelse med sin skilsmisse flyttede til Danmark fra et andet land med sine tre børn. Familievennen har hjulpet hende med at organisere og indrette sig i den

nye lejlighed, med at søge om hjælp til at anskaffe forskellige møbler til børnene, rydde op i gamle ting og med at gøre lejligheden hyggelig at være i for moren og hendes tre børn. Dette er i overensstemmelse med, hvad rollen som familieven er tiltænkt fra Røde Kors' side, men da praktisk hjælp er en væsentlig motivation for, at forældrene vælger at få en familieven, er det vigtigt, at der fortsat er fokus på at forventningsafstemme, da forældrene ellers kan forvente en hjælp fra den frivillige, som de ikke kan få.

Omkring en fjerdedel af forældrene (26 %) svarer, at årsagen til at få en familieven er at have en at snakke opdragelse med. Den frivillige familieven kan fx støtte i form af lektiehjælp, leg og læring, eller familievennen kan støtte forælderen i at få struktur i hverdagen med børnene og for dem selv, skabe et socialt netværk og styrke forældrens tro på sig selv som forælder. Blandt interviewpersoner er størstedelen enlige mødre, som typisk har udfordringer i form af stress og generelt manglende overskud til hverdagens gøremål.

I vores kvalitative interviews får vi vist nuancerne i forløbene, og at der er flere problemstillinger repræsenteret. Nogle forældre er helt klar over, at de faktisk har mange forskellige behov for støtte. Her kommer Familien i Fokus til sin ret ved at kunne være den helhedsorienterede, psykosociale støtte til at favne mange, samtidige og ofte sammenhængende behov. En mor fortæller i spørgeskemaet som åbent svar på, hvorfor hun ønsker en familieven, at hun har brug for en familieven på alle de områder, der også er nævnt i Figur 3.1:

Jeg har sat kryds alle steder (...). Og jeg har gennem 2-3 år råbt om hjælp, hvilket blev mødt af Røde Kors med en familieven.

3.1.3 Hvad kendetegner de frivillige familievenner?

I gruppen af frivillige familievenner, der har svaret på spørgeskemaet, er 78 % kvinder, og 22 % er mænd. De fleste familievenner er over 50 år (59 %). Der er 21 %, som er mellem 40-49 år, mens 20 % er under 40 år. De frivillige familievenner har forskellig uddannelsesbaggrund. Fordelingen af familievennernes højeste opnåede uddannelse fremgår af Tabel 3.1. Der er således en bred interesse for at være familieven uanset uddannelsesbaggrund.

Tabel 3.1 Frivillige familievenners højeste opnåede uddannelse

Frivillige familievenners højeste opnåede uddannelse	Procent
Grundskolen	11
Kort videregående uddannelse	19
Mellemlang videregående uddannelse	36
Lang videregående uddannelse	14
Erhvervsfaglig uddannelse	14
Andet	6

Anm.: Tabellen bygger på 157 besvarelser.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Langt de fleste familievenner arbejder enten som lønmodtagere eller som selvstændige (60 %), 21 % er pensionerede, og 7 % er studerende. De resterende er på førtidspension, arbejdsløse eller har ikke oplyst, hvad de laver. Blandt de, der er i beskæftigelse, arbejder 40 % med omsorg, sundhed og pædagogik, 31 % arbejder med handel, kontor og forretning, mens 10 % arbejder med serviceerhverv. Der er 4 % af familievennerne, der er beskæftiget i tekniske/håndværksmæssige erhverv. Endelig svarer 15 % 'andet'.

De frivillige er i spørgeskemaerne blevet spurgt om deres motivation for at melde sig som familieven. Den dominerende motivation for de frivillige er, at man er med til at hjælpe andre og gøre en forskel, udtrykt således af en af de frivillige, der reflekterer over, hvor meget forskel man kan forvente af et familievenforløb:

Mange tænker jo (...): At gøre en forskel (...), jeg tænker ikke, jeg vil gøre en forskel, for jeg synes et eller andet sted, at det er for stort. Jeg stikker ikke blår i øjnene på mig selv (...). Men alligevel føler jeg jo, at jeg gør en forskel, lige i det minut jeg gør et eller andet. (...) det er relationen mellem hende og mig. Hvis den er god, så rykker det (...). Så hvis hende og jeg, vi kan få noget op, et fortrolighedsforhold, så er det der, at hun vil flytte sig i den relation. Og det kan hun så forhåbentligt tage med sig videre. (Familieven, 2020)

At kunne være der for et andet menneske, når det menneske føler, det har behov, uden at det er presset nedover. (Familieven, 2021)

De frivillige udtrykker således motivationer, der svarer til virkningsmekanismen i den ligeværdige relation mellem den frivillige og familien, som forskningen viser kan styrke familiernes personlige empowerment (Boje, 2017; Espersen et al., 2018; La Cour, 2014).

Opfølgning, sparring samt supervision

Evalueringen har både i de kvantitative og kvalitative spørgsmål fokus på den opfølgning, sparring og supervision, som Røde Kors tilbyder de frivillige.

I midtvejsrapporten (Hestbæk et al., 2020) efterspurgte en del frivillige en mere systematisk opfølgning. Flere frivillige fortalte i interviewene, at de ikke havde talt med nogen fra Røde Kors, siden forløbet gik i gang. Efter midtvejsrapporten har Røde Kors etableret et korps af frivillige, der er centralt placeret og kan varetage opfølgningen for de familieevenforløb, der er igangsat centralt af fagkonsulenterne. Aktivitetslederne varetager opfølgningen for de familieevenforløb, som er igangsat lokalt. Af de 509 familieevenforløb er 348 matchet af den lokale aktivitetsleder, og 161 er matchet af fagkonsulenten.

Udviklingen i organiseringen afspejler sig positivt i både de kvantitative og kvalitative besvarelser. I det kvantitative materiale svarer 37 %, at de er blevet kontaktet en gang om måneden eller mere. Dette var på samme niveau ved midtvejsrapporten (38 %), men 34 % svarer, at de er blevet kontaktet hver tredje måned. Ved midtvejsmålingen var dette kun 19 %. Samtidig oplever 70 % af de frivillige familievenner, at deres aktivitetsleder er tilgængelig, når de har behov for sparring. Dette var 48 % i midtvejsrapporten. Flere frivillige fortæller i interviewene, at der bliver fulgt rigtig godt op, og at de oplever, at de altid kan komme i kontakt med aktivitetslederen og få sparring.

Blandt de, der har fået sparring, svarer 53 %, at den supervision og støtte, de har fået, i meget høj eller høj grad har været brugbar. Dette er steget fra 50 % (Hestbæk et al., 2020). I interviewene fremgår det ligeledes, at langt de fleste frivillige familievenner oplever, at de er klædt godt på til at være frivillig familieven og i de få situationer, hvor de har haft brug for støtte fra aktivitetslederen, er de tilfredse med den supervision og støtte, de har fået.

Resultaterne viser, at de ændringer, som Røde Kors har iværksat for at sikre en systematisk opfølgning og bedre adgang til sparring, har betydet, at de frivillige familievenner i højere grad oplever, at der har været sparring tilgængelig, når der har været brug for det, og at den supervision, de har fået, i højere grad har været brugbar.

3.1.4 Hvordan folder familieevenforløbene sig ud?

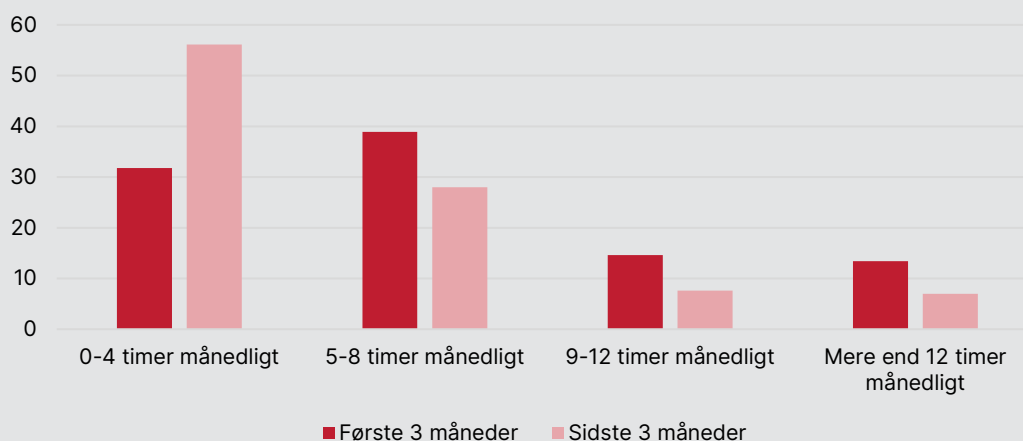
Familierne og de frivillige bliver matchet enten af den lokale aktivitetsleder eller af fagkonsulenten, der er centralt placeret. Aktivitetslederen eller fagkonsulenten har en indledende samtale med forældre og frivillig, hvorefter forældre og frivillig mødes for at vurdere, hvorvidt de er et match. I selve forløbet anbefaler Røde Kors de frivillige familievenner, at man mødes ca. 2 timer hver anden uge i minimum et år, men at det naturligvis skal tilpasses behovene i det konkrete forløb, og at det vigtige er en jævnlig kontakt over længere tid (Røde Kors, 2020). Derfor er der i de fleste forløb – ved forløbets start – lavet aftaler om, at parterne tænker sig forløbet af mindst et års varighed. Resultaterne viser, at familieevenforløbene i gennemsnit har varet 48,4 uger svarende til 11 måneder.² Knap halvdelen af forløbene (44 %) er længere end 12 måneder. 24 % af forløbene har en længde på 5-8 måneder og 19 % 9-12 måneder. Da der stadig er forløb, der ikke er afsluttet endnu, forventes det, at den reelle længde er længere.

Intensiteten af familieevenforløbene, altså hvor hyppigt forældre og frivillig mødes og i hvor mange timer, varierer. Lidt mere end to tredjedele (71 %) af de frivillige familievenner vurderer, at de brugte op til 8 timer om måneden i begyndelsen af forløbet, hvorefter intensiteten falder en smule hen mod slutningen af forløbet. I de sidste 3 måneder er der relativt flere end ved forløbets opstart (56 %), der bruger op til 4 timer om måneden. Og der er færre (i alt 16 % mod 29 % i starten), der bruger 9 timer eller mere om måneden.³

² Vi har beregnet længden på de af forløbene, hvor forælderen har besvaret efterskemaet. For langt de fleste af disse har de nået at færdiggøre deres familieevenforløb, og vi har både en start- og en slutdato på forløbet, som vi har modtaget fra Røde Kors. Der er dog også nogle, som ikke har færdiggjort deres forløb endnu, men som tidligere beskrevet har besvaret et efterskema efter 12 måneder. I de tilfælde bruger vi den dato, hvor de har besvaret efterskemaet, som slutdatoen på forløbet.

³ Forløbene har haft mulighed for at fortsætte, selvom projektperioden og evalueringen er afsluttet.

Figur 3.2 Tidsforbrug i familieevenforløbene, vurderet af den frivillige. Særskilt for de første og de sidste 3 måneder af familieevenforløbet. Procent

Anm.: Figuren bygger på 157 besvarelser.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Dette kan være en indikation på, at støttebehovet er størst i starten, eller at der indledningsvist er behov for at opbygge relationen, og at det ikke er nødvendigt at mødes lige så ofte, når først den er etableret. De fleste familieevenforløb afsluttes således ikke abrupt, men ser ud til at blive udfaset over en periode, hvilket er i tråd med den måde, som Røde Kors klæder de frivillige på til at afslutte forløb.

De kvalitative interviews nuancerer, hvor ofte og hvordan familierne og de frivillige familievenner mødes. Der er fx familier, hvor der fast er besøg 2-4 timer ugentligt og nogle op til 5 timer om ugen. De fleste familier mødes på faste tidspunkter og med en rimelig fast dagsorden, mens andre aftaler, hvad der skal ske, fra gang til gang. På tværs af interviewene ser vi, at forældrene oplever den frivillige familieeven som værende "det ekstra sæt hænder". Nogle familier har, som et supplement til det personlige samvær, desuden telefonisk kontakt med deres familieeven i løbet af ugen. Der er dog også eksempler på familier, hvor indsatsen ikke rigtig har udviklet sig til jævnlige møder, men snarere består af telefonsamtaler af og til. Det har særligt været gældende i perioden med covid-19.

Fokus i familieevenforløbene

De temaer, som oftest har vist sig at være i fokus i familieevenindsatserne, er også i overvejende grad de temaer, som forældrene ved familieevenforløbets start angav som årsag til at få en familieeven. Evalueringen viser således, at der er et match mellem indholdet i indsatsen svarende til de forventninger, som forældrene har haft, og forældrenes motivation til at få en familieeven. Det er samtaler om eller støtte til hverdagen og den generelle trivsel i familien. Som det fremgår af Figur 3.3, oplever omkring halvdelen af forældrene, at de og deres familieeven har haft fokus på samtaler og støtte til hverdagslivets udfordringer (50 %) og generel trivsel i familien (41 %). Dernæst er der ligeledes mange forældre, som oplever, at de og deres familieeven har haft fokus på at skabe gode oplevelser for familien (29 %). En forælder, som er klar bevidst om sit mål med familieevenforløbet, beskriver det således:

Hun kommer hos mig kl. 17 og deltager i spisningen, og så har vi snakket sammen efterfølgende. Og så har hun leget med børnene, mens jeg laver mad (...). Eller hun har hjulpet med at rydde af og været sammen med børnene og mig. Og når jeg har lagt børnene til at sove, så har vi siddet og snakket om de ting, som rører sig i mit liv. Det kan være med kommunen eller familieretshuset. Eller om mine børn. Mine børn har lidt udfordringer, og så snakker vi om (...), hvordan jeg håndterer en situation bedre. Som regel siger hun, at jeg håndterer det fint. Et af vores mål var jo at få mere ro ved middagsbordet. Og det har også hjulpet, fordi hun har været en ekstra ved middagsbordet til at holde ro på børnene. Og det er også lykkedes. Der er kommet mere ro! (Forælder med familieeven, 2020)

Forælderen har således brugt familieevenen til at skabe bedre rammer for familiens samvær omkring aftenmåltidet. En ændring, som moren måske også kan overføre til andre hverdagsperspektiver, og som familien kan tage med sig i fremtiden. En anden forælder fortæller i tråd hermed:

... hendes og mit største mål til at starte med var at få struktur og stabilitet. Det var vores hovedemner. Men nu er det mere blevet den mentale struktur, hvor at hvis [datter] har ringet hjem og været dybt ulykkelig og bare vil hentes [fra skole], hvordan jeg ligesom kan – i stedet for bare at sige "ja, jeg kører med det samme", hvordan kan jeg så få hende til at være lidt i følelsen og hjælpe hende videre fra følelsen i stedet for at brandslukke og "ja, jeg kommer og henter dig". Hun er 12 år, så det er det der med at være tidssvarende. Hvordan kan jeg være en tidssvarende mor og støtte til en pige, som lige om lidt er teenager? Der har [familieeven] været rigtig god sparring, hvor hun kommer med sparring på, hvis [datter] gør

sådan, kunne jeg så gøre det anderledes. Hun udfordrer lidt min atopilot. (Forælder med familieven, 2022)

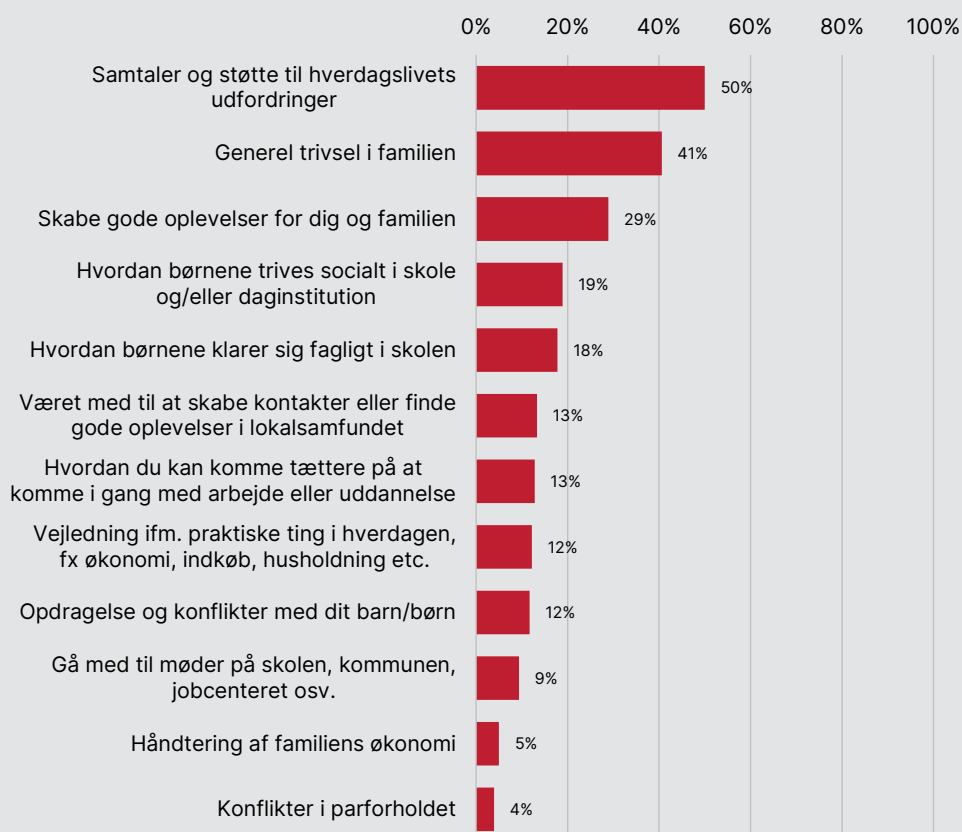
De to citater viser en typisk måde at udfolde familievenrelationen på i de mange forløb, hvor hverdagslivets udfordringer og trivsel i familien samt struktur og stabilitet i hverdagen er det, der fylder. Den frivillige familieven hjælper forældrene med at støtte deres børn med respekt for forældrenes egne perspektiver.

Som nævnt i afsnit 4.1 har Røde Kors en børnebeskyttelsespolitik, som betyder, at frivillige ikke må være alene med børn for at beskytte børn og frivillige, men også for at skabe langsigtede bæredygtige løsninger. Forælderen bliver i relationen med barnet, men den frivillige stopper på et tidspunkt, og derfor er det vigtigt, at det er relationen mellem forælder og barn, der bliver styrket. Flere interviewpersoner fremhæver denne ramme for samarbejdet som et punkt, som de ønsker var anderledes. En forælder fortæller, at hun tror, at det vil styrke relationen mellem barnet og den frivillige, hvis de kunne lave aktiviteter sammen, læse lektier eller lege, uden at forældrene skal være med. En anden forælder fortæller dog, at det hjælper betydeligt at have støtten, selvom familievennen ikke kan være en direkte aflastning.

Det er sådan med en familieven, at de må ikke være alene med børnene og heller ikke passe børnene, så det var hele tiden sammen med mig, så det var ikke aflastning som sådan, men et ekstra sæt hænder. Men det hjalp også rigtig meget, for på det tidspunkt havde jeg rigtig svært ved at putte [søn] fx og generelt få ham til at acceptere, at det var mig, som var moren, og mig, der bestemte. Det var som om, at der ikke rigtig var noget, som trængte igennem til den dreng, så det var en kæmpe hjælp, at [familieven] kom og hjalp med at få nogle faste rammer og kunne støtte mig i, hvordan jeg fastholdt nogle forskellige ting og situationer. (Forælder med familieven, 2022)

Ovenstående citat er et eksempel på, hvordan der i indsatsen arbejdes med at støtte forælderen, således at han eller hun opnår en øget tro på sig selv i forælderrollen.

Figur 3.3 Hvilke temaer har du og din familie haft fokus på? Procent

Anm.: Figuren bygger på 180 besvarelser.

Kilde: Efterskema til forældre med familieleven, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Øget kontakt til lokalsamfundet, færre bekymringer om økonomi og et lavere konfliktniveau udgør nogle af projektets succeskriterier, men resultaterne i Figur 3.3 viser, at der kun er fokus på disse forhold i en mindre andel af familielevenforløbene. Det kan indikere, at forældrenes behov i første omgang er at få psykosocial støtte til at håndtere hverdagslivets udfordringer og familiens trivsel. Dette stemmer overens med de relationelle virkningsmekanismer i det frivillige arbejde, hvor den særlige relation, der opstår mellem forældrene og de frivillige, er med til at skabe de ønskede forandringer (Boje, 2017; Espersen et al., 2018; La Cour, 2014).

Forventningsafstemning

Indsatsen beror på, at frivillige matches med forældre i udsatte positioner. Derfor er det vigtigt, at de frivillige har gode relationelle kompetencer og føler sig rustede til at indgå i relationen til en familie, der står i sociale og sommetider sammensatte problemer, som de skal støttes i at mestre. I de kvalitative interviews udtrykker forældrene stor glæde ved at have haft en familieven og understreger, hvor meget det har betydet.

Det har ændret vores liv. Det hele skal nok gå. Hun har været en kæmpe støtte for mig. Jeg fik pension efter (...) indlæggelser på grund af depression. Nu går det så godt, at jeg står i kø til fleksjob.
(Forældre med familieven, 2021)

Det er livsforandrende, det, der er sket. Jeg mener det (...), og jeg kan også selv mærke nu, hvordan mine børn har det. De er glade.
(Forældre med familieven, 2020)

Af interviewene fremgår dog også det, at der er forældre, som oplever, at deres match med familievennen ikke er hensigtsmæssigt. Forklaringerne er meget forskellige. Nogle forældre føler sig ikke hørt og set i deres behov og savner, at familievennen byder sig mere til. Forældrene ønsker ikke at skulle bede om mere hjælp, men har brug for, at den frivillige faktisk fremstår som frivillig og af sig selv byder ind. Andre kan have en mere udefinerlig fornemmelse af, at familievennen udstråler, at vedkommende ikke er så komfortabel i matchet, men det er ikke noget, de snakker om.

Tilsvarende er der i interviewene med de frivillige familievenner også frivillige, som oplever, at de ikke var det rigtige match for familien. Der er både frivillige, som oplever, at deres matchede familie har langt tungere behov eller mere tidskrævende ønsker til relationen, end de egentlig er indstillet på at gå ind i. Dette pegede Midtvejsevalueringen af Familien i Fokus (Hestbæk et al., 2020) også på, og herefter har Røde Kors haft et større fokus på, at en families problemer kan være så tunge, at afgrænsningen af den frivilliges støtte og henvisning til andet tilbud er det vigtigste.

Alt i alt ser det ud til, at der i en lille andel af familievenforløbene ikke helt er den støtte eller de resultater, som familien har håbet på, og hvor familien ikke føler sig mødt i deres behov. I de situationer oplever forældrene, at det kan være svært at holde fast i sine behov og bede om hjælp til dem. Som det fremgår ovenfor, så er der forældre, der ønsker, at familievennen i større omfang kunne tilbyde praktisk hjælp eller være alene med børnene. Dette kan være årsager til, at forældrene ikke har fået den form for støtte, som de havde håbet på. Det er derfor værd at fremhæve betydningen af en stadig forventningsafstemning, også når familievenforløbet har kørt noget tid, og behovene i

familien måske har ændret sig, således at det løbende afklares, om familiens ønsker til støtte kan rummes i familieevenforløbet, eller om familien skal henvises til professionelle indsatser.

Familieevenindsatsen under covid-19

Covid-19-pandemien og dertilhørende restriktioner medførte store forandringer i mange familieevenforløb, idet familierne og frivillige ikke kunne mødes fysisk. I denne periode startede Røde Kors en komplementær indsats kaldet 'Familieeven på afstand', hvor forældre og familieeven i perioder primært har mødtes virtuelt eller over telefonen, og hvor nogle senere i forløbet er begyndt at mødes fysisk.

I hovedparten af familieevenforløbene har der været kontakt mellem forælder og familieeven på trods af covid-19. Dog viser resultaterne, at der i de fleste forløb har været mindre eller meget mindre kontakt (57 %) sammenlignet med tiden før covid-19. I 8 % af forløbene har der været mere eller meget mere kontakt end før, mens der i 36 % af forløbene har der været lige så meget kontakt som før covid-19. En af dem, der har været i kontakt med sin familieeven under perioden med covid-19-restriktioner, fortæller:

Hun var meget, meget pålidelig. Sådan stabil. Til at regne med. Når der var et eller andet, ferier eller covid-19, så var der løsninger på det. Så kom hun der, hvor vi nu var. Jeg synes, at hun på mange måder var en problemløser. Når jeg siger det, så mener jeg, at hun tog meget ansvar der, hvor jeg ikke kunne. (Forælder med familieeven, 2020)

En dreng på 13 år, der er interviewet, har også udelukkende haft virtuel kontakt med sin familieeven. Drengen og hans forældre har haft et specifikt ønske om at få hjælp til, at drengen kan blive bedre til faget engelsk. Han og hans familieeven har derfor mødtes på en virtuel platform, hvor de både har kunnet tale engelsk sammen og har løst forskellige opgaver på engelsk. Familieevenen har været god til at finde på lege, hvor sproget kommer i spil, og derudover har de kunnet dele en fælles interesse for computerspil, som ifølge drengen har været med til at gøre læringsprocessen sjov og gøre det interessant at have en familieeven:

Jeg kender flere ord nu, jeg har et større ordkendskab. Han har også rettet nogle af mine lektier og hjulpet mig med at skrive på dem (...). Han er ikke ligesom en lærer. Mere en ældre ven. Han spiller selv og alt muligt. (Barn med familieeven, 2020)

Under nedlukningen har Røde Kors fulgt myndighedernes anbefalinger på det sociale område, hvor det i perioder også har været muligt at mødes fysisk med afstand i forløbet. Der er dog forældre, der fortæller, at de ikke har haft lejlighed til at mødes fysisk, som det oprindeligt var tiltænkt, men at det alligevel har fungeret.

Jeg savnede at mødes fysisk, men jeg kunne godt forstå det. Vi ringede sammen efter behov. Hun er god til at kontakte mig, fordi hun ved, jeg har stress. Så hun er god til at sende en sms og spørge om, hvordan jeg har det. (Forælder med familieven, 2020)

Lige i dette forløb har det været okay, at vi kun kunne kommunikere via telefon og mail. Dog har der været øjeblikke, hvor jeg personligt ville have ønsket, jeg kunne sidde fysisk ved bordet med personen, da jeg bare godt kan lide at få tingene visuelt forklaret, men det lykkes nu også over telefonen. Det havde også været dejligt, om jeg kunne have haft et ansigt på, men det var ikke afgørende for hjælpen. (Forælder med familieven, 2020)

Til trods for, at 57 % svarer, at der har været mindre eller meget mindre kontakt under nedlukningen i forbindelse med covid-19, så tyder resultaterne på, at den kontakt og støtte, som alligevel har fundet sted, i mange tilfælde har været god. I alt 72 % oplever, at kontakten har fungeret rigtig godt eller godt. Der er dog også knap en fjerdedel, som oplever, at kontakten har fungeret mindre godt, mens 5 % har oplevet, at kontakten har fungeret dårligt.

En anden forælder udtrykker, at det var en forfærdelig oplevelse at miste kontakten til familievennen og stå alene med problemer, der virkede nærmest uoverskuelige:

... jeg var jo fuldstændig isoleret fra alt det, jeg havde forsøgt at bygge op med min familieven (...). Altså pludselig sidder jeg bare helt alene. Og så ramte årsdagen for min partners død undervejs også. Og jeg var alene om mine børn derhjemme, skulle køre et nyt lederjob virtuelt, og ligesom lave en helt omorganisering hjemmefra med to børn om benene og min sorg. Det var helt frygteligt. Så jeg gik faktisk fuldstændig ned med flaget der. (Forælder med familieven, 2020)

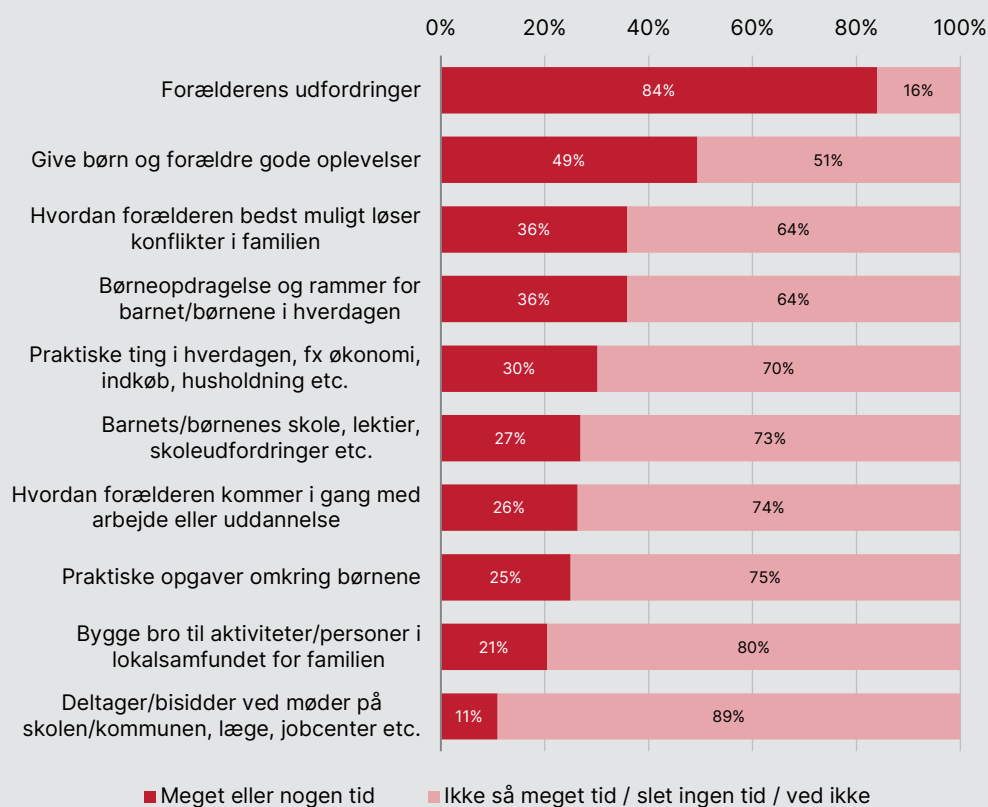
Citaterne understreger betydningen af relationen mellem familien og den frivillige – både når den er der, og når den pludselig forsvinder – det er ligeledes denne særlige relation, der opstår mellem forældrene og de frivillige, der er med til at skabe de ønskede forandringer. Derfor er det vigtigt, at der kontinuerligt fokuseres på at matche familierne og de frivillige, så der er de bedste muligheder for at opbygge en relation.

3.1.5 Hvilke aktiviteter laver deltagere og familievenner sammen?

Vi har spurgt de frivillige familievenner om, hvor meget tid forælderen og familievennen har brugt på en række forskellige aktiviteter. Den type støtte, der er blevet brugt mest tid på, er uden sammenligning forældrens egne udfordringer. Som vist i Figur 3.4, vurderer 84 % af de frivillige familievenner, at de har brugt nogen eller meget tid på denne form for støtte.

Figur 3.4 viser, at forældrenes motivation til at få en familieven langt hen ad vejen matches af de faktiske forløb: Familierne bruger relativt mest tid med familievennen som en samtalepartner til at drøfte hverdagens udfordringer, og det er også det, en stor del af forældrene oprindeligt ønskede støtte til. I de kvalitative interviews med forældre og børn fremgår det, at praktiske opgaver som fx hjælp til at putte børnene om aftenen, sætte rammen for at spise aftensmad og tage af bordet sammen, afhente børn samt hjælp til lektierne fylder meget. Derudover fremhæver både de frivillige familievenner, forældre og børn oplevelser og udflugter som noget, der har positiv betydning for deres forløb. Det kan være ture på legeplads, gåture, Zoologisk Have, biografture og Tivoli etc. Nogle af familievennerne fortæller, at de har søgt Røde Kors' pulje til at styrke trivsels- og læringsoplevelser, som blev uddelt som følge af covid-19 fra Socialstyrelsen.

Figur 3.4 Hvor megen tid har I brugt på forskellige typer af støtte? Familievennens vurdering. Procent

Anm.: Figuren bygger på 156 besvarelser.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Både i de kvalitative interviews med forældre og børn, som har en familieven, og med de frivillige familievenner, fylder lektiehjælp til børnene også meget. Det viser sig særligt at være i familier, hvor forældrene ikke har dansk kundskaber og/eller fagligt niveau til at hjælpe med lektierne. En familieven beskriver, at hans forløb har haft fokus på alt fra læring og leg til generel opbygning af selvtillid og ro i familien. Han beskriver:

Så har jeg haft primært tid med læring, leg med børn – ofte med udgangspunkt i uddannelse, læring, leg. Men det viser sig faktisk også, at det meget er med velvære, selvtillid og familiens ro og sådan nogle ting. (Fokusgruppe – Familievenner, 2022)

Den type støtte, der er blevet brugt mindst tid på, er som bisidder ved møder på skolen/kommunen, lægen, jobcenteret osv. 89 % af familievennerne svarer, at de har brugt meget lidt eller slet ingen tid på denne type støtte. Det er samtidig også det tema, færrest af forældrene har angivet som årsag til at få en familieven.

3.2 Familievenforløbenes virkninger

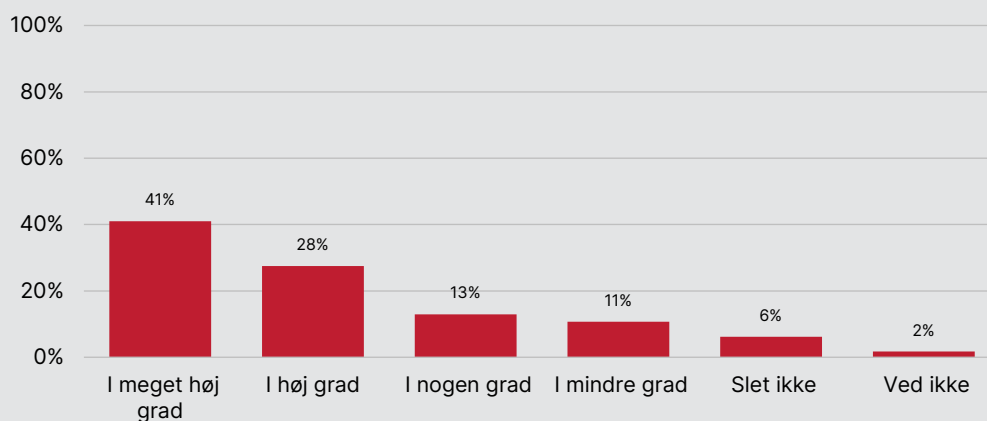
Målet for familievenindsatsen er at øge familiens handlekraft og trivsel samt at øge udviklingen hos børnene bl.a. gennem en styrkelse af læringsmiljøet i hjemmet. I dette afsnit undersøger vi derfor, om der på følgende parametre sker forbedringer i familierne efter en familievenindsats:

- Forældrenes trivsel og selvværd
- Konfliktniveauet i familien
- Troen på sig selv i forælderrollen
- Børnenes trivsel i skolen
- Læringsmiljø i hjemmet.

Indledningsvist ser vi på forældrenes og de frivillige familievenners overordnede vurdering af, om familierne har haft gavn af at have en familieven.

Figur 3.5 viser, at der blandt forældrene er en udbredt oplevelse af, at familien har haft gavn af at have en familieven. Der er 69 % af forældrene, som svarer, at de i høj grad eller i meget høj grad har haft gavn af at have en familieven. I den anden ende af skalaen er der 17 % af forældrene, som svarer, at de i mindre grad eller slet ikke har haft gavn af at have en familieven.

Figur 3.5 I hvor høj grad synes du, at du og din familie har haft gavn af at have en familieven? Procent

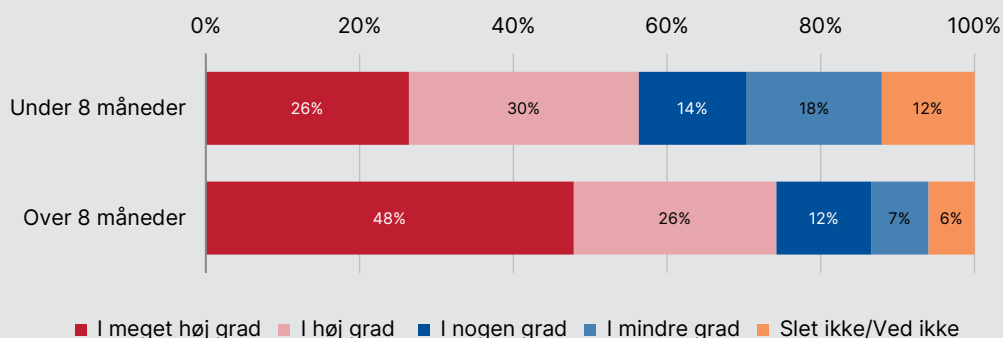

Anm.: Figuren bygger på 178 besvarelser.

Kilde: Efterskema til forældre med familieven, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Opdelt på forløbenes længde, synes forældre, hvis forløb har haft en varighed på minimum 8 måneder, i højere grad end forældre, hvis forløb har været kortere end 8 måneder, at de i meget høj grad har haft gavn af at have en familieven. Figur 3.6 viser, at 48 % af de forældre, som har forløb på 8 måneder eller længere, i meget høj grad synes, at de og deres familie har haft gavn af forløbet. Andelen, som i nogen grad, i mindre grad eller slet ikke synes, de har haft gavn af at have en familieven, er 13 %. Dette kan skyldes, at de forløb, hvor der er bedst kemi mellem familien og den frivillige familieven, varer længst, og hvor forældrene er mest tilfredse. Dette understreger endnu engang, at matchet mellem familie og frivillig er centralt for virkningen af forløbene.

Figur 3.6 I hvor høj grad synes du, at du og din familie har haft gavn af at have en familieven? Opdelt på forløbslængde. Procent

Anm.: Figuren bygger på 178 besvarelser. Der er 57 forløb med en varighed på under 8 måneder, og 121 forløb, som har en varighed på 8 måneder eller længere. Kategorierne 'slet ikke' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med familieven, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

I de kvalitative interviews med både forældre og børn er der overordnet enighed om, at forløbet har haft stor positiv effekt. En forælder beskriver:

Det har været altafgørende. Det har simpelthen været frirum og sparring, indsigt, håb, mod. (Forældre med familieven, 2022)

Den samme glæde udtrykker et barn, da hun bliver spurgt om, hvad hun vil sige til andre, som overvejer en familieven:

... Jeg vil sige til dem, at de skal prøve det. Jeg tror, at de skal prøve det. Det har hjulpet mig meget, så det kan også hjælpe andre. (...) Hun har hjulpet mig med at komme i gang med mine skriftlige lektier og forstå mere om opbygningen af sætninger. (Barn med familieven, 2022)

Familievennernes vurdering af, i hvor høj grad de oplever, at familien har haft gavn af at have en familieven, ligger en smule lavere end forældrenes egen vurdering. Der er 57 % af familievennerne, som vurderer, at de i høj eller meget høj grad oplever, at familien har haft gavn af at have en familieven, mens 13 % svarer, at dette i mindre grad eller slet ikke er tilfældet, hvilket ikke er så forskelligt fra forældrenes egen oplevelse.

Forældrene giver i interviewene en forklaring på, hvorfor forældrene scorer virkningen af forløbene højere end de frivillige. De fortæller, at forløbet har

været en kæmpe hjælp for dem, men at de ikke er sikre på, at deres familieven faktisk er klar over, hvor meget de har hjulpet dem. En af de interviewede forældre udtrykker det således:

Jeg har spekuleret på, om hun selv vidste, hvor stor en forskel hun gjorde (...) Det har været fantastisk at have et heppekor. Da hun startede, var jeg langt nede. Men hendes tro på mig har givet mere tro på mig selv. Også det, at hun gør det af lyst og ikke som et arbejde. Det er enormt givende og hjertevarme. Jeg føler mig virkelig privilegeret, værdsat og glad. (Forælder med familieven, 2020)

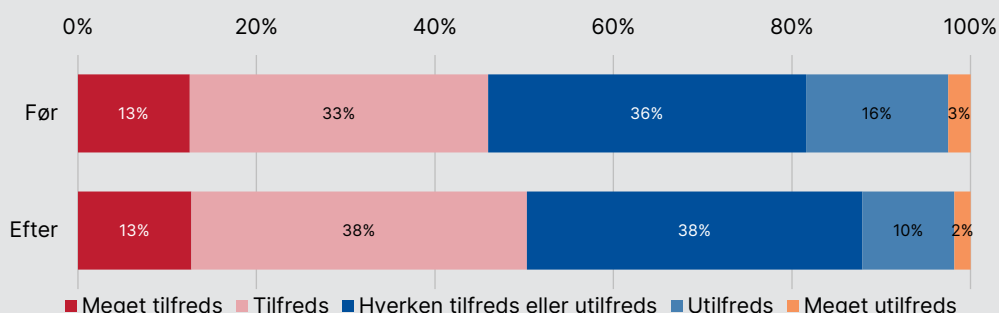
I interviewene er der en række samarbejdspartnere, der beskriver, at termen 'familieven' er meget rammende for dette forløbs virkning. En samarbejdspartner oplever, at den frivillige "bliver en slags ven af familien, som er noget ekstra, der ligesom ligger ud over, hvad mine rammer kan udfylde". En samarbejdspartner udtrykker, at det har en stor betydning for deltagerne, at familievennen frivilligt vælger at gøre noget for andre mennesker uden at have nogen bagvedliggende økonomiske incitament:

Og så tror jeg bare sådan helt psykologisk medmenneskeligt, at det betyder noget for mennesker, at folk kommer af deres egen frie vilje. Jeg tror simpelthen, at det er det, der er det stærkeste kort (...). Og man får ikke engang løn for det. Dét, tror jeg, har en stor virkning. (Samarbejdspartner, 2021)

3.2.1 Forældrenes selvværd og trivsel

Et af succeskriterierne for familievenforløbet er, at forældrene oplever en øget trivsel. Dette kan være første skridt i forhold til på længere sigt at skabe en øget tro på, at de kan skabe positive forandringer i eget liv (Se forandringsteori i Bilag 1). Figur 3.7 viser, at lidt flere forældre er meget tilfreds eller tilfreds med deres liv, og færre, der er utilfreds eller meget utilfreds med deres liv efter forløbet med en familieven.

Figur 3.7 Alt taget i betragtning - hvor tilfreds eller utilfreds er du for tiden med dit liv? Procent

Anm.: Figuren bygger på 320 besvarelser fra førskemaet og 165 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

Vi anvender den danske version af det validerede måleinstrumentet 'Short-Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale' (SWEMWBS) til at måle forældrenes mentale trivsel og betragter dette mål som en proxy for selvværd.

Måleinstrument

'Short-Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale' (SWEMWBS) måler forældrenes mentale trivsel. En total score beregnes ved at summe de syv items og konvertere råscoren i overensstemmelse med publicerede konverteringstabeller. Total score går fra 7-35. Høj score er godt (se bl.a. Koushede et al., 2019; Warwick Medical School, 2021).

Skalaen indeholder 7 udsagn, som fra forskellige vinkler indfanger forældres følelser og tanker i forhold til eget mentale velvære. Udsagnene, forældrene skal tage stilling til, lyder bl.a.: "*Jeg er god nok, som jeg er*", "*Jeg synes godt om mig selv*" og "*Andre kan godt lide mig, som jeg er*", og "*Jeg har følt mig nyttig*" (spørgsmålsformuleringerne præsenteres i Bilag 2).

Resultaterne viser, at den gennemsnitlige score for mental trivsel målt ved 'Short-Warwick-Edinburgh Men-

tal Well-Being Scale' blandt forældrene med en familieven før forløbet ligger på 20,6, mens den efter forløbet ligger på 21,5. Det er en lille signifikant stigning i det mentale velvære blandt forældre efter deltagelse i et familievenforløb.⁴ En undersøgelse gennemført af Danmarks Statistik har vist, at den gennemsnitlige score for et repræsentativt udsnit af danskere fra 16 år og opefter

⁴ Forskellen er statistisk signifikant på et 5-procents-signifikansniveau.

ligger på 26 (Koushede et al., 2019). Hvis vi udelukkende ser på besvarelser fra forældre, hvis familievenforløb har haft en varighed på mere end 8 måneder, er den gennemsnitlige score efter forløbet ikke anderledes, end når vi ser på alle forløbene. Det samme gør sig gældende, hvis vi udelukkende ser på forløb med en varighed på mere end 12 måneder, og hvis vi udelukkende ser på besvarelser fra forældre, der vurderer, at de i meget høj grad eller i høj grad har haft gavn af deres forløb. Dette har således ikke betydning for forbedringen i forældrenes trivsel.

Hvis vi sammenligner trivslen hos forældre med familieven med sårbare familier i 'Hele Danmarks Familieklub' (Pontoppidan et al., 2022), der er en civilsamfundsindsats til en lignende målgruppe, så angiver forældrene med en familieven generelt deres trivsel lidt lavere end forældrene i Familieklub-projektet. Forældre med familieven scorer ved opstarten 20,6, hvor sårbare forældre i Familieklub-projektet scorer 22,01, og kontrolgruppen scorer 21,49. Ved afslutningen af forløbet scorer henholdsvis indsats- og kontrolgruppe 22,53 og 22,10. Resultaterne viser således en lignende forbedring. At det mentale velvære generelt er lavere blandt deltagere i et familievenforløb, tyder på, at Røde Kors faktisk lykkes med at rekruttere relevante målgrupper af forældre, hvis udsathed påvirker deres mentale sundhed i negativ retning.

I interviewene fortæller forældrene, hvordan den frivillige familieven har været medvirkende til at styrke deres selvværd og øge deres trivsel. To forældre beskriver det i interviewene på følgende måde:

Jeg har fået en familieven. Hun er supersød. Meget dygtig til at sige nogle ord, der booster mit selvværd. Til at sætte nogle ord på over for mig, som giver mening til de ting i livet, jeg står i nu (...) Hjælp til egenomsorg. (Forælder med familieven, 2020)

Før var jeg helt nede på bunden ... Nu mangler jeg bare et arbejde. (Forældre med familieven, 2020)

De frivillige familievenners besvarelser i spørgeskemaet viser, at de har svært ved at vurdere, om der er sket en ændring i forældrenes trivsel som følge af indsatsen. Analysen viser, at 39 % af familievennerne ikke kan vurdere, om der er en øget trivsel hos forældrene. Cirka en fjerdedel af de frivillige (24 %) vurderer, at der i høj eller meget høj grad er sket en ændring for familien (svarende til ca. 40 % ud af de frivillige, hvis ved ikke-svarene undlades). Men der er også 18 %, som vurderer, at der i mindre grad eller slet ikke er sket en ændring for familien (svarende til ca. 30 % af de frivillige, hvis ved ikke-svarene undlades). I de kvalitative interviews med frivillige familievenner kommer det derimod tydeligt frem, at de frivillige familievenner oplever, at forløbet har en stor positiv virkning på familien og særligt på børnene. En familieven med fokus på børnene fortæller:

Børnene vokser stille og roligt. De starter med at skulle læse noget, det har været min indgangsvinkel til det, men det ender måske et helt andet sted, hvor det mere går på, at barnet får mere selvværd, får nogle interesser, finder ud af, at de godt kan få nogle venner, eller hvad det kan være. Ved at barnet vokser, så vokser familien også. (Fokusgruppe – Familievenner, 2022)

En anden familieven fortæller i et interview:

... de føler sig meget engagerede, og de kan lide, at jeg kommer, og vi arbejder sammen (...) Specielt deres motivation vokser. (Familieven, 2022)

De interviewede samarbejdspartnere oplever generelt, at de deltagende familier får en god støtte og hjælp til familielivet gennem familievenforløbet. Samarbejdspartnere vurderer, at forløbet hjælper familierne på vej mod at fungere bedre, og at forældrene selv oplever en øget mestring af forældrerollen og familielivet sammenlignet med før indsatsen. Familievennen hjælper forældrene med en bred vifte af opgaver, som *styrker forældrene i at kunne organisere hverdagen og hjemmet*. Det kan fx være at kommunikere med og reagere på henvendelser fra offentlige myndigheder, tilmelding til danskundervisning, få overblik over økonomien eller fungere som bisidder til møder med myndigheder, skole, bank m.m. En del af samarbejdspartnere fortæller, at de ofte indleder et forløb med fokus på hjælp til helt konkrete dagligdagsopgaver, men over tid udvikler forløbet sig til også at adressere mere personlige problematikker og sårbarhed i familien. En samarbejdspartner beskriver, hvordan relationen mellem forælder og frivillig typisk kan udvikle sig:

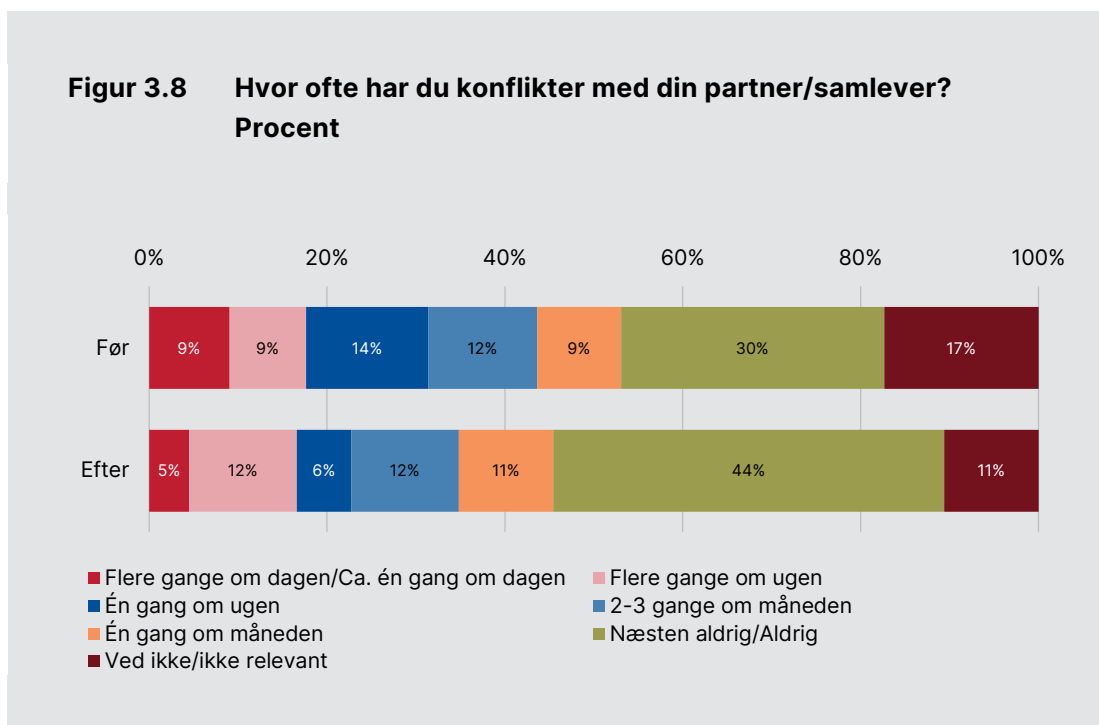
Det er oftest en god måde at komme ind på. Altså, det er sådan noget med én, der kan hjælpe barnet med lektier. Og så kan jeg godt have nogle tanker om, at "Ej, det kunne også være godt lige at få snakket med mor om nogle andre ting også". Men det er lidt ufarligt, det her med hjælp til lektier, og så oplever jeg, at det er et fint sted at starte. Og så udvikler relationen sig på en eller anden måde. Så spørger de lige ind til: Hvad med det og det? Og så går snakken, og så udvikler det forhold sig. (Samarbejdspartner, 2021)

Samlet set oplever samarbejdspartnere, at familievenforløbet *styrker familiens samlede trivsel*, og støtter dem i forhold til at håndtere problematikker og konflikter i familien. Samarbejdspartnere beskriver, hvordan støtten til at organisere og håndtere såvel dagligdagen som familielivet giver forældrene og derved resten af familien mere overskud og ro.

3.2.2 Konfliktniveau i familien

Et af succeskriterierne for familieevenforløbene er, at konfliktniveauet i familierne falder. I det følgende ser vi nærmere på forældrenes oplevelse af konfliktniveauet og konflikthåndteringen i familien.

Figur 3.8 viser, at konfliktniveauet med forælderens partner/samlever generelt mindskes. Mens 9 % af forældrene før familieevenforløbet angiver, at de havde konflikter med deres partner/samlever flere gange om dagen eller ca. én gang om dagen, er der efter familieevenforløbet 5 %, som angiver dette. Ligeledes stiger andelen, der næsten aldrig eller aldrig har konflikter med deres partner/samlever, fra 30 % før indsatsen til 44 % efter indsatsen. Der er således færre, som meget ofte har konflikter, og flere, som meget sjældent har konflikter efter familieevenindsatsen. Imellem de to yderpunkter er billedet knapt så entydigt, men generelt ses et fald i konfliktniveauet. Perioden med covid-19-restriktioner og genåbning af samfundet kan påvirke konfliktniveauet i familierne, men det har ikke været muligt at undersøge betydningen af dette i data.

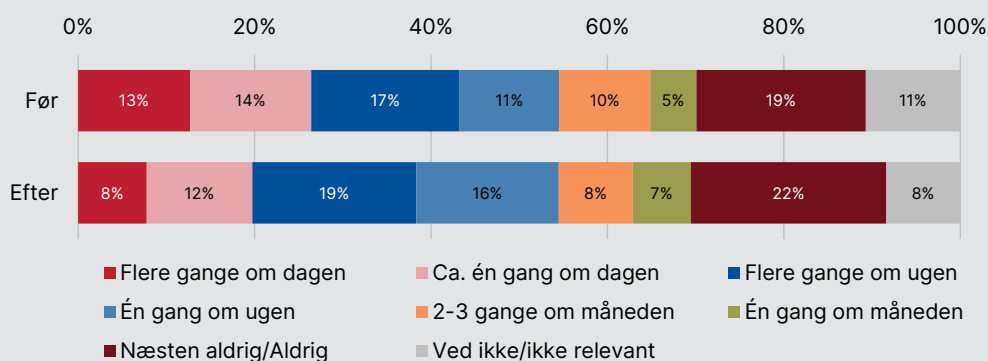
Anm.: Figuren bygger på 139 besvarelser fra førskemaet og 66 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'flere gange om dagen' og 'ca. én gang om dagen' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

I forhold til forældrenes oplevelse af konflikter med deres barn/børn, viser Figur 3.9 et faldende konfliktniveau. Andelen, som har konflikter med deres barn/børn flere gange om dagen, falder fra 13 % til 8 %, og andelen, der har

konflikter med deres barn/børn ca. én gang om dagen, falder en smule. Ligeledes stiger andelen, der næsten aldrig eller aldrig har konflikter med deres barn/børn, fra 19 % til 22 % efter indsatsen. Lidt flere oplever efter indsatsen at have konflikter flere gange om ugen eller én gang om ugen.

Figur 3.9 Hvor ofte har du konflikter med dit barn/dine børn? Procent

Anm.: Figuren bygger på 291 besvarelser fra førskemaet og 167 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

De konflikter, forældrene har med deres barn/børn, oplever forældrene at være blevet en smule bedre til at løse efter familievenforløbet. Resultaterne viser, at ca. en femtedel af forældrene svarer 'meget enig' i, at de er gode til at løse konflikter med deres barn/børn både før og efter familievenforløbet, mens 43 % svarer 'enig' i, at de er gode til at løse konflikter med deres barn/børn efter indsatsen. Til sammenligning lå dette på 40 % før indsatsen. I interviewene fortæller forældre, at de går mere ind i konflikter med deres børn, end de gjorde tidligere, fordi familievennen har givet dem mod på at håndtere uenigheder med børnene mere proaktivt – og det giver naturligvis flere muligheder for sammenstød i en periode. En forælder fortæller:

Mange af de konflikter, jeg havde med børnene, var hun til stede ved. Og det gjorde, at jeg kunne stå mere fast, end når jeg var alene. Og det gjorde faktisk en kæmpe forskel. Det stivede mig af.
(Forælder med familieven, 2020)

En anden forælder fortæller, at familievennen har fået hende til at indse, hvad børnenes vrede og tilbagetrækning betyder. Hun fortæller:

... At når han er så vred, så er han ked af det. Det har jeg simpelthen ikke fattet, at de to ting hænger sammen. Han er faktisk dybt ulykkelig, når han bliver så vred. Det har vi også skullet – når [datter] lukker sig inde, har vi også troet, at det var lidt et helle. Men det er ikke et helle, det er lige så meget, at hun lukker verden ude for at beskytte sig selv. (Forælder med familieven, 2022)

Interviewene viser, at en del af de medvirkende familier har en konfliktfyldt skilsmisse i bagagen. I andre familier er det vedvarende uenigheder mellem forældrene, der plager familien og påvirker børnene. At relativt få forløb har særligt fokus på opdragelse og konflikter (12 %, se Figur 3.3) kan forklare, at 43 % af de frivillige familievenner angiver, at de ikke kan vurdere, hvorvidt mor og far er blevet bedre til at løse konflikter i familien som følge af deres familievenrelation. Der er 8 % af familievennerne, som vurderer, at forældrene i meget høj grad eller i høj grad er blevet bedre til at løse konflikter, 17 % vurderer, at dette i nogen grad er tilfældet, og 31 %, at dette i mindre grad eller slet ikke er tilfældet. I de kvalitative interviews ser vi dog, at familievenforløbet har medvirket til en bedre forståelse og nysgerrighed for hhv. forælder og barnets reaktionsmønstre samt en større åbenhed om, hvad der er galt. Det sidste fortæller en forælder om:

... Så det er bedre at komme og spørge og være åbne end at tro, at man kan gå med det hele selv. Det er også det, [familieven] har været med til at skubbe på. (Forælder med familieven, 2022)

I forlængelse af det ser vi generelt, at de frivillige familievenner selv oplever, at de kan komme med perspektiv på familiernes udfordringer. En familieven fortæller:

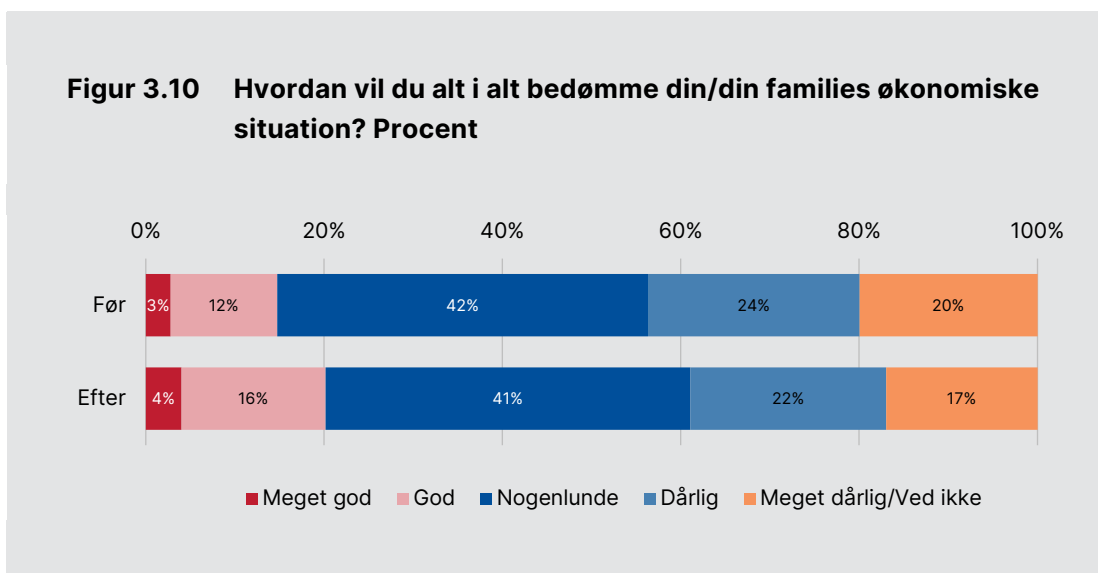
Jeg tror også, det er nemmere for os at se. Vi er jo ikke involverede i den forstand. (...) Vi kommer ind med det syn, at her skal vi hjælpe, og hvad kan vi hjælpe med? (Familieven, 2022)

3.2.3 Bekymringer om økonomi

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan forældrene vurderer deres egen økonomi, og hvorvidt forældrene bekymrer sig mindre om økonomien, efter at de har deltaget i et familievenforløb. Figur 3.1 viser, at 22 % af forældrene inden familievenforløbet angav, at én af årsagerne til at få en familieven var for at få hjælp til økonomi.

Figur 3.10 viser, hvordan forældrene bedømmer deres egen/deres families økonomiske situation før og efter familievenforløbet. Andelen af forældre, der vurderer deres økonomiske situation som meget god eller god, er steget fra 15

% til 20 %, og andelen, der vurderer deres økonomiske situation som dårlig eller meget dårlig/ved ikke, er faldet fra 44 % til 39 %. Der er generelt tale om meget små ændringer. Da der kun 5 %, der i deres familieforløb har haft fokus på håndtering af familiens økonomi (jf. Figur 3.3), kan det ikke forventes, at mange familier oplever ændringer som følge af indsatsen på denne parameter.

Anm.: Figuren bygger på 324 besvarelser fra førskemaet og 173 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'meget dårlig' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Andelen af forældre, der bekymrer sig om familiens økonomi dagligt eller flere gange ugentligt, falder fra 46 % til 36 %, men andelen, der næsten aldrig eller aldrig bekymrer sig, er 14 % både før og efter indsatsen. I interviewene er der flere forældre, der fortæller, at økonomien har været en udfordring, da mange af familierne er eneforsørger, har haft langvarig sygdom, har mistet arbejdet, har gæld etc. I et interview svarer en forælder på spørgsmålet om, hvorvidt hun har delt det økonomiske pres med sin familieven, svarer en mor: "Jeg har ikke snakket med min familieven om det. Det er pinligt". I interviewene er der dog også andre, som har drøftet familiens økonomiske situation med familievennen og fået hjælp til dette. En forælder fortæller:

Jeg er dybt taknemmelig for den hjælp, som jeg har modtaget. Det har hjulpet mig til at få overblik over min økonomi (...) jeg har selvfølgelig ikke som sådan fået flere penge på lommen p.t., men det har givet mig klarhed og overblik til at træffe nogle beslutninger. Fx at sælge min bil og flytte helt ind til byen, så transport kan foregå på gåben, cykel eller med offentlig transport. Det vil formentlig også forbedre mine forbrugsudgifter som fx varme m.m. Det var tanker,

Jeg havde haft i forvejen, men ikke selv kunne gennemskue (...). Jeg har også fået hjælp til at rette min forskudsopgørelse, og det var også dejligt. (Forælder med familieven, 2021)

Der er meget store indbyrdes forskelle mellem deltagernes økonomiske situation, og hvordan de selv oplever den. Fra litteraturen omkring økonomisk fattigdom ved vi, at det at vokse op med stærkt begrænsede økonomiske ressourcer kan have langsigtede negative effekter for børnene (Hestbæk & Andreasen, 2018; Lesner, 2017; Sievertsen & de Montgomery, 2015). At vokse op i en lavindkomstfamilie øger således sandsynligheden for at afslutte skolen med relativt lave karakterer, og det mindsker sandsynligheden for både at starte på og for at gennemføre en ungdomsuddannelse, ligesom at det giver en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet som voksen og øget risiko for tidlig eksklusion fra arbejdsmarkedet. Selvom der ikke er mange familievenforløb, der har fokus på familiens økonomiske situation, så er det vigtigt, at der fortsat er fokus på, hvordan den frivillige familieven kan støtte familierne på dette område.

3.2.4 Troen på sig selv i forælderrollen

Det er et succeskriterie for familievenindsatsen, at forældrene opnår en øget tro på sig selv i forælderrollen bl.a. i forhold til at reducere stress i forælderrollen og i forhold til opdragelse af deres børn.

Måleinstrument

Forældrenes oplevelse af stress forbundet med forælderrollen måles ved **Parental Stress Scale (PSS)**, der indeholder to subskalaer:

Parental Stress Subscale (PS) med score 0-9

Lack of Parental Satisfaction subscale med score 0-7

Stress i forælderrollen

Vi måler forældrenes oplevelse af stress forbundet med forælderrollen via måleinstrumentet Parental Stress Scale (PSS). Instrumentet indeholder to subskalaer, hvor den ene, Parental Stress Subscale (PS), ved hjælp af 9 udsagn afdækker forældrenes oplevelse af negative aspekter ved forælderrollen, og den anden, Lack of Parental Satisfaction subscale, ved hjælp af 7 udsagn afdækker forældres oplevelse af positive aspekter

ved forælderrollen. Spørgsmålsformuleringerne præsenteres i rapportens metodebilag.

Parental Stress Subscale (PS) går fra 0-9, hvor en høj score indikerer et højt niveau af stress i forælderrollen.⁵ Vores analyse viser, at forældrenes gennemsnitlige PS-score er 5,3 før et forløb med en familieeven og 5,1 efter et forløb med en familieeven. Resultaterne tyder altså på, at forældrenes oplevelse af negative dimensioner i forælderrollen mindskes en lille smule efter familieevenforløbet. Faldet er dog ikke statistisk signifikant. En dansk undersøgelse har vist, at den gennemsnitlige PS-score ligger på 5,1 i en stikprøve af forældre med børn, som har diagnosticerede eller kendte adfærdsmæssige problemer, mens den gennemsnitlige PS-score er 4,1 i en stikprøve af forældre, hvis børn ikke har diagnosticerede eller kendte adfærdsmæssige problemer (Nielsen, Pontoppidan & Rayce, 2020). PS-scoren blandt forældre, der deltager i et familieevenforløb, ligger således på samme niveau som niveauet blandt forældre, der har et barn med adfærdsmæssige problemer. Forældre, der har haft familieevenforløb på 12 måneder eller mere, scorer ikke anderledes, end når vi ser på alle forløbene samlet.

Lack of Parental Satisfaction subscale (LPS) går fra 0-7, hvor en høj score igen indikerer et højt niveau af stress i forælderrollen. Analysen viser, at den gennemsnitlige LPS-score er 1 før et forløb med en familieeven og 1,1 efter et forløb med en familieeven. Det tyder dermed på, at oplevelsen af stress i forælderrollen stiger ganske svagt efter indsatsen, men forskellen er ikke statistisk signifikant, og der er således ikke tale om en egentlig forskel i scoren før og efter et forløb med en familieeven. Forskning har vist, at den gennemsnitlige LPS-score i en stikprøve af forældre, hvis børn har adfærdsmæssige problemer, er 0,9, mens LPS-scoren i en stikprøve af forældre med børn uden adfærdsmæssige problemer er 0,7 (Nielsen, Pontoppidan & Rayce, 2020). Således ligger LPS-scoren blandt forældrene med en familieeven på et højere niveau, end gennemsnittet blandt forældre, hvis børn har adfærdsmæssige problemer. Forældre, der har haft familieevenforløb på 12 måneder eller mere, scorer ikke anderledes, end når vi ser på alle forløbene samlet.

Resultaterne for Parental Stress Subscale (PS) og Lack of Parental Satisfaction subscale (LPS) viser således, at de forældre, der deltager i familieevenforløbene, oplever markante udfordringer og stress i familielivet.

De interviewede samarbejdspartnere vurderer, at familieevenen bidrager til at *styrke forældrenes kompetencer til at mestre rollen som forælder*. Ifølge samarbejdspartnere kommer denne positive virkning til udtryk ved, at familieevenen yder forældrene sparring omkring de overvejelser og udfordringer, som fylder for forælderen her og nu. En af samarbejdspartnere udtrykker dette sådan:

⁵ Scoren dikotomiseres som i Nielsen et al., Pontoppidan & Rayce (2020).

Jeg tror virkelig, at de forløb kan dét med at få ryddet op i nogle ting. Og jeg tror også, at de kan hjælpe med at få ryddet op i alle de tanker og overvejelser og udfordringer, som man måske kan sidde med som forælder. Altså bare det at have én at snakke med, som er lidt ufarlig. Og det er det, jeg selv oplever, når de kommer til mig. At der jo tit er en masse tanker omkring det at være forælder, og om man gør det godt nok. (Samarbejdspartner, 2021)

Relationen til familievennen fungerer som en ventil, hvor forældrene kan få vendt deres tanker og bekymringer omkring familien, hverdagen og forældrerollen med en anden voksen i en ligeværdig, mellemmenneskelig relation. En forælder med familieven fortæller, at det har givet hende *"sparring, indsigt, håb, mod"*, og en anden forælder fortæller, at familievennen har arbejdet med rammer, og *"generelt har fået [barnet] til at acceptere, at det er mig, som er moren, og mig, der bestemmer"*. Når forældrene i interviewene fortæller om forælderrollen og den stress, der kan være forbundet med denne, så er det i ofte forbindelse med, at familievennen støtter dem i at skabe rammer og rutiner i hverdagen. Dette kan på sigt være medvirkende til at mindske forældrenes stress i forælderrollen og øge deres trivsel.

3.2.5 Dagligdagen og familielivet

Nogle familier i socialt udsatte positioner kan af forskellige årsager have svært ved at skabe en tryk og forudsigelig hverdag for børnene og familien. En tidligere undersøgelse fra SFI finder, at tryk i opvæksten, det vil sige en opvækst præget af struktur og nærvær fra forældrenes side (Dahl, 2012), er en meget vigtig forudsætning for børns trivsel og for at skabe fundamentet for et godt læringsmiljø. Det handler både om forældrenes kompetencer og overskud til at organisere hverdagen helt praktisk og om forældrenes kompetencer til at skabe tryk og faste rammer for barnets hverdag. En vidensopsamling (Hansen & Hestbæk, 2018) viser, at frivillige kan understøtte udvikling på disse områder ved at:

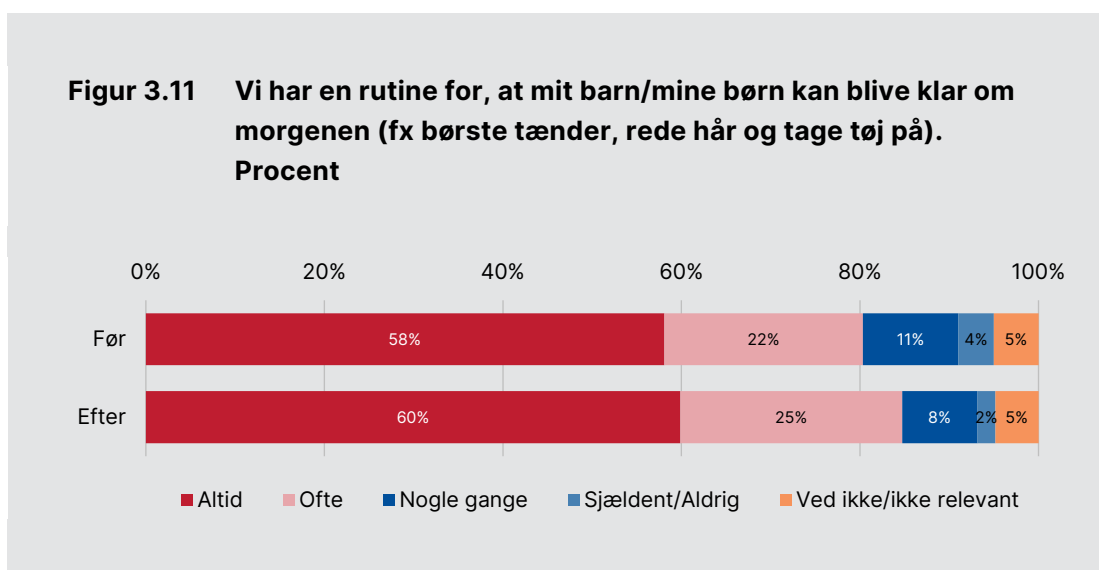
- hjælpe familien til at udvikle fastere rammer for dagligdagen, fx fælles måltider, regler for, hvor meget og hvornår man må se tv eller være på andre skærme, rutiner omkring putning af børn, organisering af familiens rytmer om morgenen, når alle skal op og afsted
- hjælpe forældrene til at prioritere det direkte samvær og nærvær med børnene samt til at udvikle en positiv samværskultur med ros, respekt, nærvær og opmærksomhed og fordybelse i fælles aktiviteter.

Måleredskab

Fem spørgsmål fra Child Routine Inventory bruges til at afdække forældrenes oplevelse af deres børneopdragelse, dagligdagen og familielivet (Sytsma, 2001; Sytsma & Kelley, 2002).

Til at afdække forældrenes oplevelse af dagligdagen og familielivet har vi udvalgt fem spørgsmål fra Child Routine Inventory, der fokuserer på børneopdragelse og rutiner i hverdagen (Sytsma, 2001; Sytsma & Kelley, 2002).

Figur 3.11 viser, at andelen, der har rutiner for, at deres barn/børn kan blive klar om morgenen, stiger efter familieevenforløbet. Mens 80 % af forældrene før indsatsen svarer, at de altid eller ofte har rutiner for morgenen, er det gældende for 85 % efter indsatsen. I de kvalitative interviews ser vi også en tendens til, at familierne har faste rutiner om morgenen, fx i forhold til, hvornår de står op, spiser morgenmad og tager i skole.

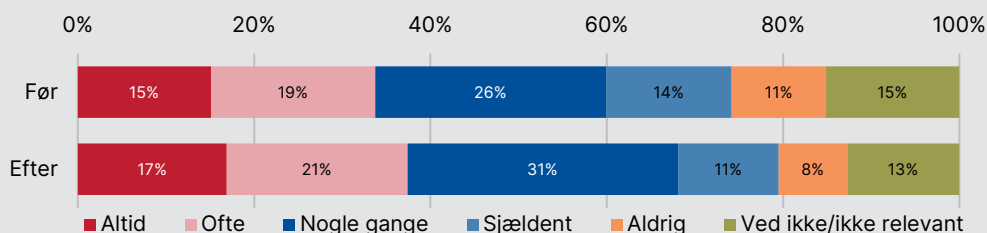

Anm.: Figuren bygger på 318 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'sjældent' og 'aldrig' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 3.12 viser, at en lidt højere andel af forældrene efter familieevenforløbet angiver, at deres barn/børn altid eller ofte har faste pligter (38 %) end før forløbet (34 %). Samtidig er der flere børn, som nogle gange har faste pligter efter indsatsen, og en lavere andel, som sjældent eller aldrig har faste pligter. I de kvalitative interviews spørger vi både børn og forældre ind til børnenes pligter i hjemmet, hvortil svarene varierer fra at ordne sit eget værelse, lege med små søskende til at hjælpe med madlavning.

Figur 3.12 Mit barn/mine børn har faste pligter (fx gå ud med skralde-spanden, tømme opvaskemaskine, passe kæledyr). Procent

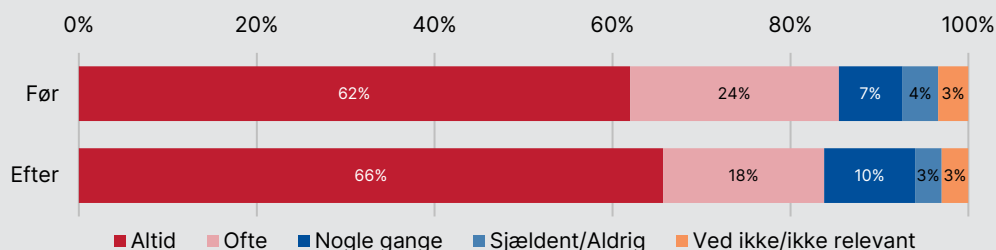
Anm.: Figuren bygger på 317 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 3.13 viser, at andelen, som angiver, at deres barn/børn altid har en rutine, når hun/han skal i seng, stiger fra 62 % til 66 % efter forløbet. Samtidig falder andelen, som svarer ofte, fra 24 % til 18 %. Det tyder på, at der i forvejen var mange, som havde rutiner, og at rutinerne hos en del familier er gået fra ofte til altid at være gældende. Sengetider og rutinen omkring det er netop et fokuspunkt, som flere frivillige familievenner og forældre taler om i de kvalitative interviews. Mens nogle har fuldt styr på det, er det hos andre et af målene ved at have en familieven. En frivillig familieven fortæller:

Så putter hun dem fx også i seng klokken 22 om aftenen begge to sammen med sig selv, hvor jeg siger "prøv at lægge den lille klokken 7 måske, og så hav en time sammen med [anden søn] og hyg dig med ham, og så send [søn] i seng". (Familievenner, 2022)

Figur 3.13 Mit barn/mine børn har en rutine, når han/hun skal i seng (fx børste tænder, vaske sig/gå i bad, læse historie, kysse godnat). Procent

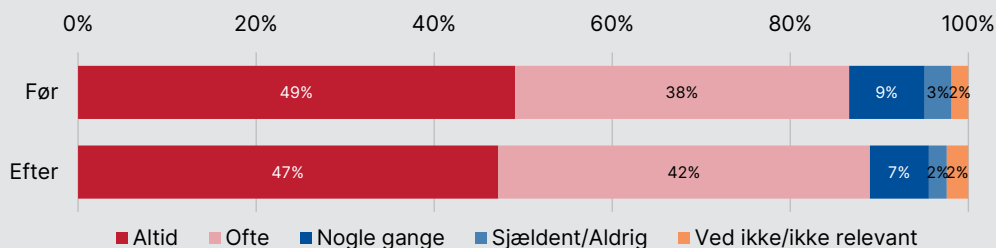

Anm.: Figuren bygger på 319 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'sjældent' og 'aldrig' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieleven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

I forhold til barnets/børnenes sengetider er det overordnede billede i Figur 3.14, at børnenes rutiner omkring sengetider generelt ikke ser ud til at være blevet ændret. En lidt større andel af forældrene svarer, at deres barn/børn altid eller ofte går i seng på samme tid på hverdage efter indsatsen (89 %) end før indsatsen (87 %).

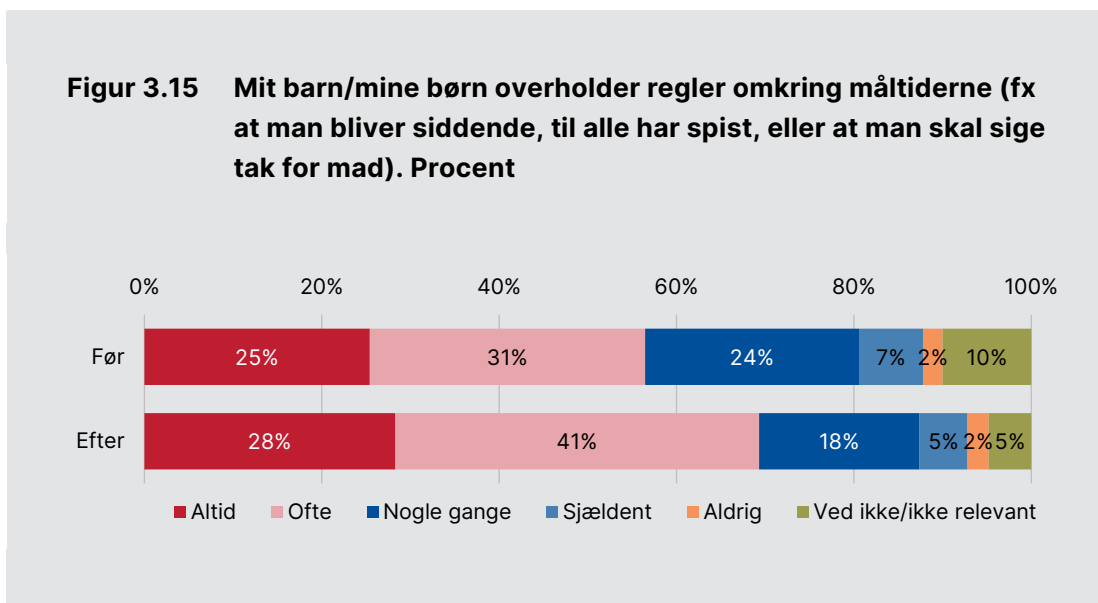
Figur 3.14 Mit barn/mine børn går i seng på omtrent samme tid på hverdage. Procent

Anm.: Figuren bygger på 319 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'sjældent' og 'aldrig' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieleven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 3.15 viser, at der sker en positiv ændring i forhold til, om børnene overholder regler omkring måltiderne. Før familieevenforløbet svarer 56 % af forældrene, at deres barn/børn altid eller ofte overholder regler omkring måltiderne, mens dette er gældende for 69 % efter indsatsen. Det er især andelen af forældre, som svarer ofte, der stiger markant.

Anm.: Figuren bygger på 319 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

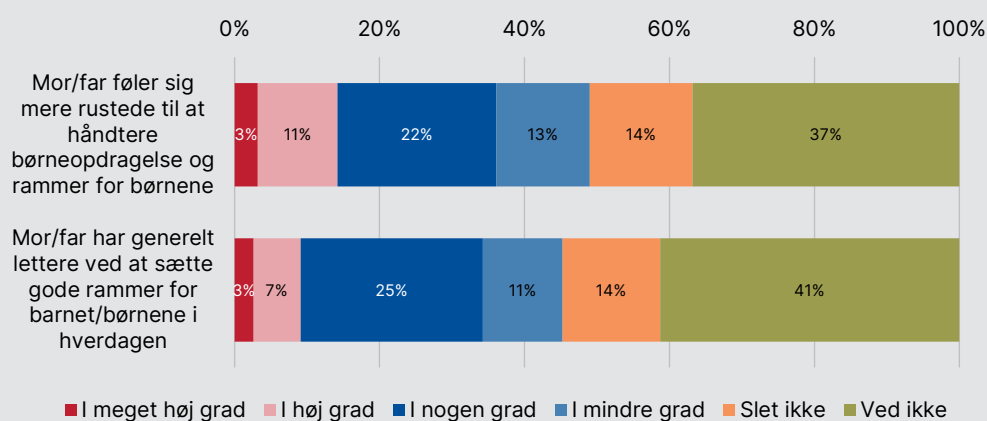
I de kvalitative interviews giver en familieeven et eksempel på, at hun hjælper familien med at skabe struktur i dagligdagens rutiner i forhold til fælles måltider. Hun fortæller:

Faktisk gik den store ind for at hente en skål for at putte den i opvaskemaskinen. Så sagde hun (mor), "Gud, det var rart", så sagde jeg, "Det kan du sige til dem i morgen. Det gjorde vi, da [familieeven] var her i går, skal vi ikke gøre det hver dag, fordi det er hyggeligt?" – Det har de faktisk holdt. (Fokusgruppe – Familievenner, 2022)

De frivillige familievenner oplever i mindre grad eller slet ikke, at der er sket en positiv udvikling blandt forældrene i forhold til børneopdragelse, men mange angiver, at de ikke ved det. Figur 3.16 viser de frivillige familievenners vurdering af, der er sket en ændring for familien som følge af relationen til familievennen i forhold til at håndtere børneopdragelse og at sætte rammer for børnene i hverdagen. Der er 14 % af familievennerne, som vurderer, at mor og/eller far i høj grad eller i meget høj grad føler sig mere rustede til og har lettere ved at håndtere børneopdragelse, samt at 10 % er gode til at sætte rammer for

børnene i hverdagen. Der er 22-25 %, der svarer i nogen grad, og 25-27 %, der svarer i mindre grad eller slet ikke på de to spørgsmål.

Figur 3.16 I hvor høj grad vurderer du, at der er sket en ændring for familien som følge af jeres relation i forhold til at håndtere børneopdragelse og at sætte rammer for børnene i hverdagen. Procent

Anm.: Figuren bygger på 155 besvarelser.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

Alt i alt viser resultaterne mindre bevægelser i positiv retning, når det handler om at skabe rammer og rutiner i hverdagen. Faste rammer og rutiner er noget af det, der kan bidrage til at styrke læringsmiljøet for børnene i familien (Hansen & Hestbæk, 2018; Hestbæk et al., 2020). Det er samtidig også en af årsagerne til, at en del af familierne har ønsket at få en familieven. Fremadrettet kan det derfor være interessant at have fokus på, hvordan de frivillige oplever behovet for støtte på dette område, og eksempelvis have det som et fokusområde til et af frivilligarrangementerne.

3.2.6 Tilknytning til lokale fællesskaber eller foreningsliv

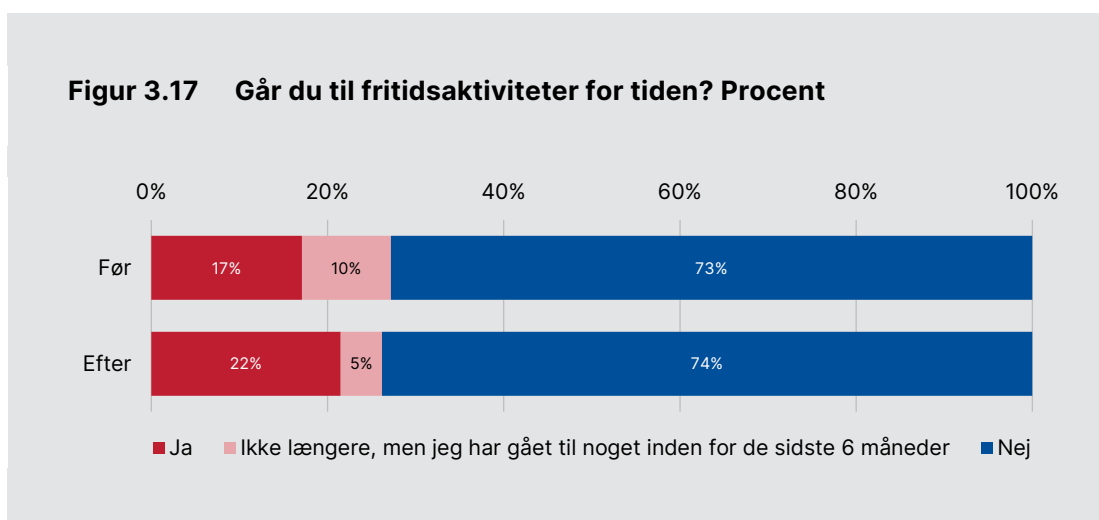
En del socialt udsatte familier er karakteriserede ved at have en meget isoleret hverdag, få kontakter i lokalsamfundet og relativt få fritidsaktiviteter for børn og/eller voksne ude af hjemmet. Noget handler om økonomi, men meget handler også om familiens sociale og kulturelle ressourcer og traditioner. En vi-

densopsamling (Hestbæk & Hansen, 2018) finder, at frivillige kan styrke tilknytningen til lokale fællesskaber eller foreningsliv, og derved læringsmiljøet i hjemmet, ved at:

- hjælpe familien med at afdække behov og muligheder og fremme den praktiske deltagelse i lokale aktiviteter ved fx at hjælpe med logistik, forberedelse og gennemførelse af deltagelse
- finde frem til gratis aktiviteter i lokalområdet, fx på biblioteket, hos naturvejlederen, legepladser etc.
- støtte store børn og unge, som er i risiko for en isoleret opvækst, i selvstændig brobygning til aktiviteter ude af hjemmet.

Øget tilknytning til lokale fællesskaber eller foreningsliv er et af succeskriterierne, og samtidig svarer knap en femtedel af forældrene, at en af årsagerne til at få en familieven var for at få støtte til at deltage i aktiviteter i det område, familien bor i jf. Figur 3.1.

Figur 3.17 viser, at andelen af forældre, som går til en fritidsaktivitet, er steget fra 17 % til 22 %. Figuren viser også, at andelen, som ikke går til en fritidsaktivitet, er stort set uændret, men at den andel, som ikke går til noget lige nu, men som har gået til noget inden for de sidste 6 måneder, er faldet. Faldet svarer til stigningen i andelen af forældre, som angiver, at de aktuelt går til en fritidsaktivitet. Dette indikerer, at det altså ikke er forældre, som ikke tidligere har gået til en fritidsaktivitet, der er begyndt, men at det er forældre, som tidligere har gået til en fritidsaktivitet, der nu har genoptaget en fritidsaktivitet.

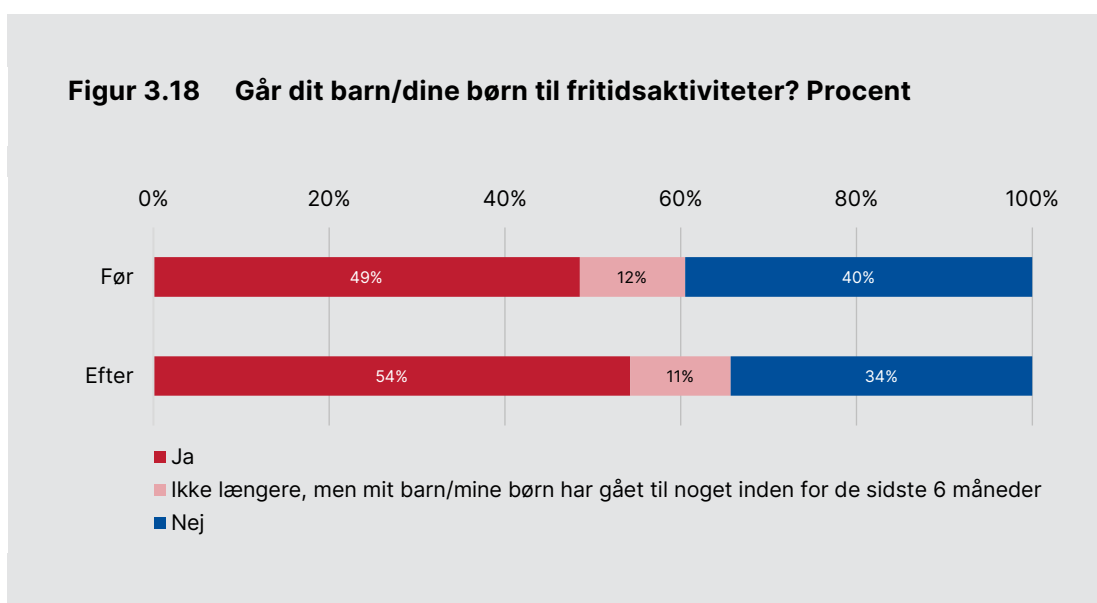
Anm.: Figuren bygger på 327 besvarelser fra førskemaet og 172 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Af de forældre, vi har interviewet, har størstedelen en fritidsaktivitet som fx en form for træning eller gåture. En forælder fortæller om et træningsfællesskab:

Jeg forsøger at komme med på gåturene som minimum, og jeg vil rigtig gerne svømningen, når der er vandgymnastik. Jeg skal også i gang med noget styrketræning [griner]. Så jeg vil gerne en hel masse ting. Gåturene bliver højt prioriteret. (Forælder med familieven, 2022)

Blandt børnene ser udviklingen mere positiv ud. Figur 3.18 viser, at andelen, som ikke går til en fritidsaktivitet, falder fra 40 % til 34 %, og at andelen, som går til en fritidsaktivitet, er steget fra 40 % til 54 %. Andelen, som ikke går til en fritidsaktivitet for tiden, men har gået til en fritidsaktivitet inden for de sidste 6 måneder, er stort set uændret.

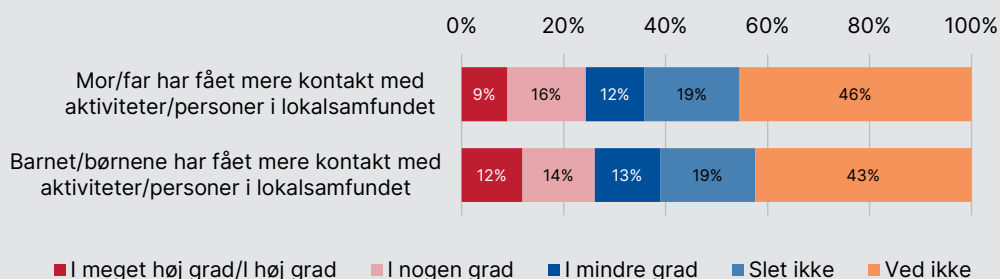

Anm.: Figuren bygger på 291 besvarelser fra førskemaet og 166 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

De frivillige familievenner vurderer, at der for 12 % af børnene i høj eller meget høj grad er sket en ændring i børnenes kontakt med aktiviteter/personer i lokalsamfundet. De frivillige vurderer, at der for 9 % af forældrene i høj eller meget høj grad er sket en ændring. Dette stemmer godt overens med forældrenes besvarelser.

Figur 3.19 I hvor høj grad vurderer du, at der er sket en ændring for familien som følge af jeres relation i forhold til forældre og børns kontakt med aktiviteter/personer i lokalsamfundet. Procent

Anm.: Figuren bygger på 155 besvarelser. Kategorierne 'i meget høj grad' og 'i høj grad' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

I tolkningen af resultaterne omkring familiernes deltagelse i fritidsaktiviteter og kontakt til lokalsamfundet er det vigtigt at have in mente, at en del af forløbene er startet op og/eller afsluttet under covid-19, og særligt i forhold til mulighederne for at deltage i aktiviteter kan dette have betydning for resultaterne. I interviewene med samarbejdspartnere fremgår det, at flere oplever, at familieevenforløbet hjælper familierne ind i lokale fællesskaber.

3.2.7 Børnenes trivsel i skolen og faglig udvikling

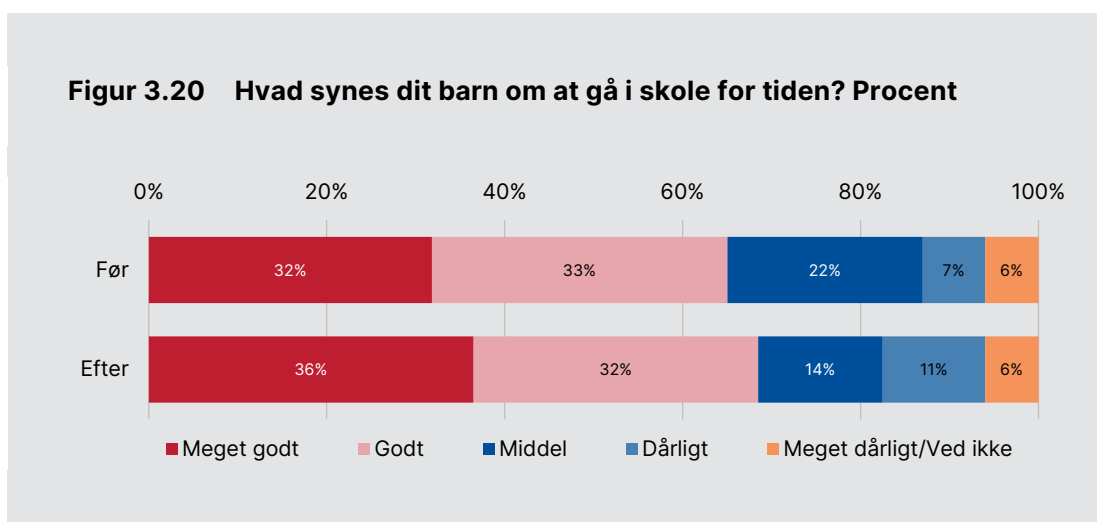
Nogle forældre i udsatte positioner kommer selv fra en barndom med dårlige skoleoplevelser eller med læringsmæssige udfordringer, fx ord- eller talblindhed, problemer med at koncentrere sig etc., og de har svært ved selv at støtte deres børn i en god skolegang (Breinholt, 2020). En del af de familier, der har en familieven, kommer ikke fra Danmark, og derfor kan de have svært ved at støtte deres børns skolegang, både i forhold til lektier og skole-hjem-samarbejde. Det er vigtigt at støtte disse forældre i at overkomme egne dårlige erfaringer og hjælpe dem til at vise deres børn, at skolen og daginstitutionen er vigtig, og at familien også bakker fuldt op om denne (Dyssegaard & Egelund, 2016; Henderson & Mapp, 2002). Det kan bestå i at:

- italesætte den positive betydning af dagtilbud og skole og vise forældrene, hvordan de kan støtte barnet her, fx ved, at man i det daglige

spørger til, hvad barnet har lavet i skole/dagtilbud, hvordan barnet har haft det med kammerater og lærere, om der er noget, barnet skal forberede hjemme, sætte en hyggelig ramme i det daglige for skolearbejde osv.

- støtte forældrene i at bakke op om institutionernes aktiviteter og i at deltage aktivt
- støtte forældrene i at søge inspiration hos dagtilbud og skole til aktiviteter, de selv kan lave hjemme eller på tur
- hjælpe forældrene med at få afklaret evt. læringsudfordringer og evt. søge professionel hjælp til fx læseudfordringer, adfærdsproblemer eller manglende trivsel hos barnet i dagtilbud eller skole (sekundært til forældrenes egne læringsudfordringer).

Et af succeskriterierne for familieevenforløbet er, at der sker en øget trivsel og faglig udvikling blandt børnene. I forhold til forældrenes oplevelse af børnenes trivsel i skolen finder vi en dobbelttydig udvikling. Figur 3.20 viser, at lidt flere forældre oplever, at deres børn synes meget godt om at gå i skole efter familieevenforløbet (36 %) end før forløbet (32 %). Til gengæld er der også en lidt større andel forældre, som angiver, at deres barn synes dårligt eller meget dårligt om at gå i skolen efter forløbet (17 %) end før indsatsen (11 %). Det ser således ud til, at der sker en forskydning fra de midterste kategorier til yderkategorierne, således at der efter indsatsen er færre forældre, som oplever, at børnenes trivsel i skolen er middel, og flere forældre, som oplever, at trivslen ligger i den høje eller lave ende.

Anm.: Figuren bygger på 354 besvarelser fra førskemaet og 201 besvarelser fra efterskemaet. Respondenterne har på dette spørgsmål angivet et svar for hver af deres børn. Antallet af besvarelser er derfor højere i denne figur end i de resterende. Kategorierne 'meget dårligt' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Ud af de 46 % frivillige, som har svaret på, i hvor høj grad de oplever, at der er sket en ændring, svarer 15 %, at barnet/børnene i meget høj grad eller i høj grad trives bedre i skolen, mens 13 % svarer, at de ikke oplever en ændring i barnets trivsel i skolen. Flertallet af familievennerne (54 %) kan ikke vurdere, om børnene trives bedre i skolen som følge af relationen. Dette kan skyldes, at det kun er 27 % af familieforbundene, der har haft dette som fokus.

Ovenstående resultater skal læses i lyset af, at en del af forløbene har været i en periode med covid-19-nedlukninger, og derfor har børnene været hjemme, og skoledagen har været meget anderledes. En undersøgelse fra EVA (EVA, 2022) viser, at elevernes trivsel ifølge skoleledere og lærere generelt faldt, og særligt hos de i forvejen udsatte eller særligt udfordrede elever. Dette skyldes bl.a., at de sociale fællesskaber blev udfordret, og at lærernes relationsarbejde i forhold til eleverne havde sværere vilkår. Et sådant fald i trivsel vil påvirke, hvad børnene synes om skolen, og derved projektets resultater.

I interviewene fylder lektiehjælp meget blandt de frivillige familievenner, der primært støtter barnet eller børnene i familien. Det kan enten være i form af hjælp til det faglige niveau eller hjælp til struktur på lektielæsningen. Det går igen hos flere familier, at børnene trives dårligt i skolen på grund af udfordringer som fx angst, ADHD og mobning eller på grund af faglige udfordringer. Et barn fortæller om den frivillige familievens hjælp:

Jeg synes, at det har gjort meget stor forskel i, hvordan jeg laver mine skriftlige lektier. Hun hjælper meget med det, virkelig meget.
(Barn med familieven, 2022)

Det er vildt fedt. Hun er flink, og så forklarer hun det virkelig godt, så jeg forstår det meget bedre. (Barn med familieven, 2022)

Der er i interviewene også eksempler på, at familievennen hjælper barnet både med lektier, men også med støtte generelt, hvis der er behov for det.

Jeg kender flere ord nu [på engelsk], jeg har et større ordkendskab ... Men hvis jeg har noget andet, som jeg skal bruge hjælp til, så snakker vi om det. (Barn med familieven, 2022)

[Hun hjælper med] begge dele faktisk. Når hun er færdig med at hjælpe mig [med lektier], så snakker vi videre, og så snakker vi i sådan 30 minutter uden at lægge mærke til det. (Barn med familieven, 2022)

I det kvalitative data fremgår det også, at børnene i nogle tilfælde har specifikke behov, fx som følge af diagnoser, som fx gør det svært for børnene at følge med i skolen eller gør det svært for dem at indgå i sociale relationer med

andre børn. Derfor er de meget hjemme og ikke så meget sammen med andre børn. Her er familievennen systematisk også sammen med barnet og laver fx skoleopgaver sammen med barnet eller hjælper med at skabe nogle gode rammer for samvær mellem voksne og børn i hjemmet.

3.2.8 Læringsmiljøet i hjemmet

Vi ved fra forskning, at familiens ressourcer har stor betydning for børns udvikling og livskvalitet. Både dansk og international forskning peger på, at læringsmiljøet i familien kan påvirke børns skoleresultater både på kortere og længere sigt (Breinholt, 2018; Frank & Schneider, 2017; Hindman & Morrison, 2012; Rowe & Goldin-Meadow, 2009). Dermed er læringsmiljøet i hjemmet også med til at påvirke den senere adfærd i forhold til uddannelse og arbejde.

Boks 3.3 Læringsmiljø i hjemmet

Læringsmiljøet i hjemmet er de særlige kulturelle og sociale ressourcer i en familie, som direkte og indirekte understøtter barnets tilegnelse af viden, kognitive kompetencer (færdigheder og evner) og ikke-kognitive kompetencer (personlighedstræk, motivation, målsætninger mv.). Forældrene kan påvirke læringsmiljøet positivt ved tidligt at understøtte børnenes læring og ved senere i barndommen at have forventninger til, hvilken uddannelse deres børn skal opnå – eller at de overhovedet skal have en uddannelse.⁶

Forskningen viser, at det er muligt at styrke barnets udviklings- og læringsprocesser allerede meget tidligt gennem at tale, synge og lege med barnet og gennem systematisk brug af hverdagens oplevelser til at udvikle barnets horisont (Cprek et al., 2015, Hindman & Morrison, 2012). En vidensopsamling (Hansen & Hestbæk, 2018) om, hvordan frivillige kan understøtte læringsmiljøet i hjemmet, viser, at det kan ske ved:

- på eksemplarisk vis at vise forældrene, hvordan mange af hverdagens rutiner kan bruges til at udvikle og lære i, når man køber ind, laver mad, når man følges til dagtilbud eller skole og snakker om det, man ser

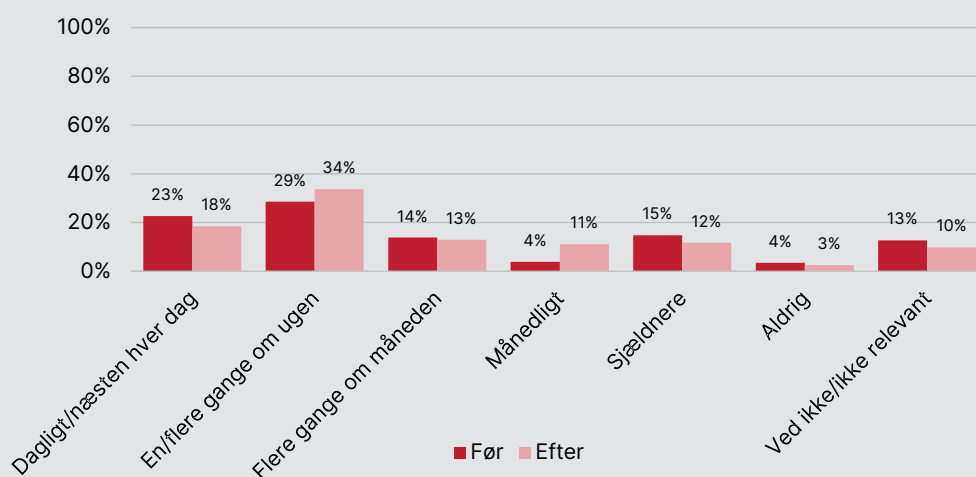
⁶ Fra Hansen & Hestbæk (2018) baseret på bl.a. Froiland, Peterson & Davison (2013) samt Morgan, Nutbrown & Hannon (2009).

- støtte familien til at integrere lærende lege i hverdagslivet, højt-læsning, sang, tallege, rim og remser, historiefortælling osv., gerne knyttet op omkring hverdagens rutiner
- udvikle et sæt aktivitetsredskaber og pædagogisk tilpasset materiale, som alle familier kan få udleveret, og som den frivillige er instrueret i at anvende.

I det følgende præsenteres analyserne af forældrenes oplevelse af lærings- og udviklingsmiljøet i hjemmet. I denne sammenhæng har vi valgt at fokusere på hyppigheden af aktiviteter i familien, der handler om tal, bogstaver, højt-læsning, lektiehjælp samt forældrenes overblik over børnenes skoleliv, som tilsammen kan give et billede af læringsmiljøet i hjemmet.

Figur 3.21 viser, at der efter familieevenforløbet er færre, som oplever, at de taler om tal med deres børn dagligt/næsten hver dag, idet andelen falder med 5 procentpoint fra 23 % til 18 %. Til gengæld stiger andelen, der en eller flere gange om ugen taler om tal med deres børn, med 5 procentpoint fra 29 % til 34 %. Alt i alt må man betragte det som små forskydninger, der ikke går i en entydig retning.

Figur 3.21 Hvor ofte laver du eller en anden nær voksen i familien noget med dine børn, der handler om tal? (For eksempel tæller til 10 eller 100, leger 10-20-30 ..., tæller biler, laver små regnestykker e.l.). Procent

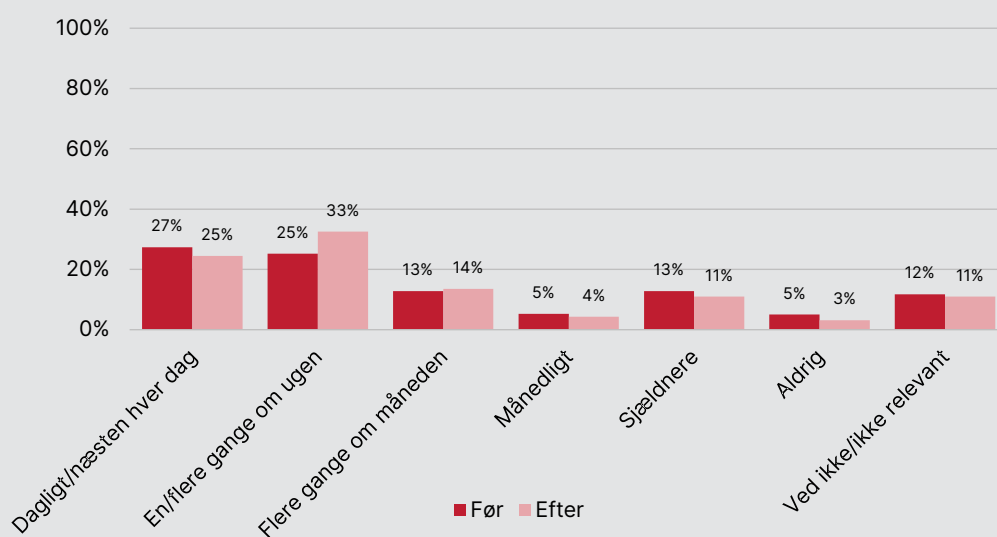
Anm.: Figuren bygger på 283 besvarelser fra førskemaet og 163 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Ser vi specifikt på de forløb, hvor forælderen bl.a. har angivet, at de i familievenforløbet har haft fokus på, hvordan deres barn/børn klarer sig fagligt i skolen (18 % af forløbene, svarende til 32 forløb, jf. Figur 3.3), ligner fordelingen af besvarelserne den i Figur 3.21. Det har således ikke betydning for resultaterne.

Figur 3.22 viser, at andelen af forældre eller en anden nær voksen, der enten dagligt eller én til flere gange om ugen laver noget med deres børn, der handler om ord og bogstaver, stiger fra 52 % til 68 %, mens forskellen i de resterende kategorier mellem før og efter indsatsen kun er 1 eller 2 procentpoint.

Figur 3.22 Hvor ofte laver du eller en anden nær voksen noget med dine børn, der handler om ord og bogstaver? (For eksempel laver rim, leger med bogstaver, staver ord). Procent

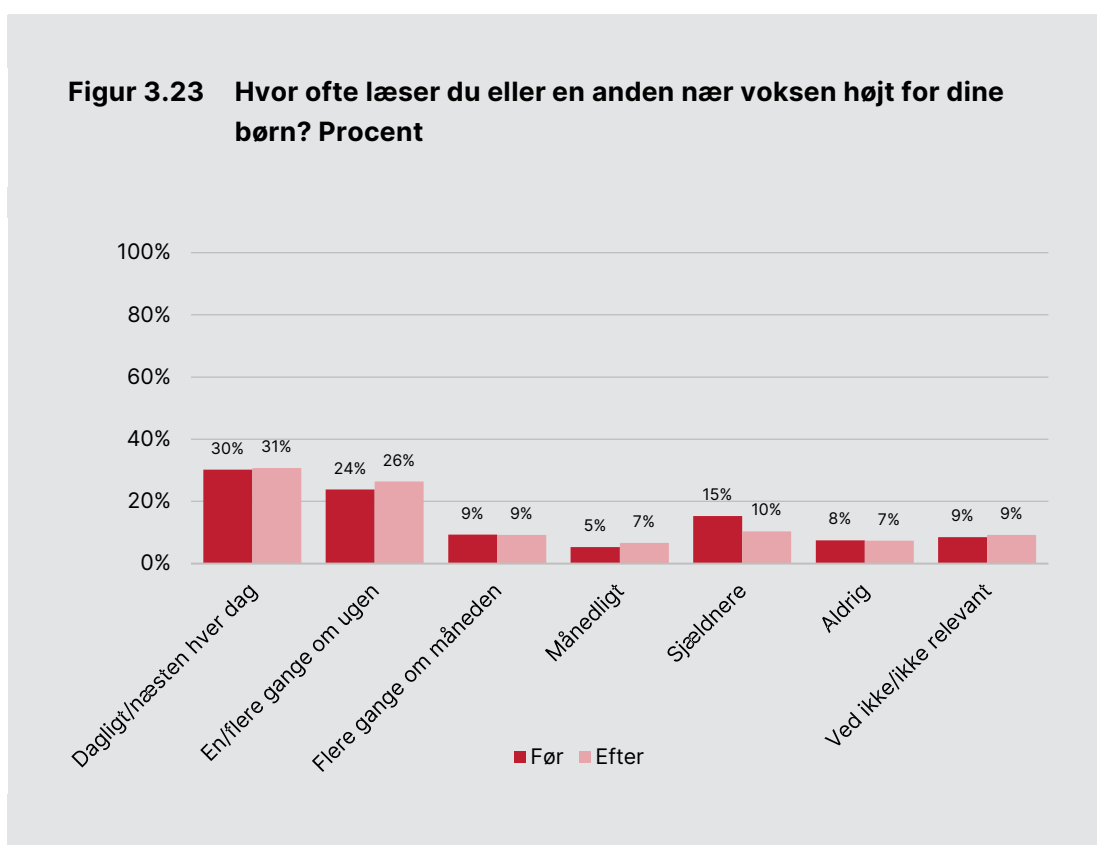
Anm.: Figuren bygger på 282 besvarelser fra førskemaet og 163 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Hvis vi derimod alene betragter de forløb, hvor fokus bl.a. har været på, hvordan børnene klarer sig fagligt i skolen, stiger andelen, som svarer, at de selv eller en anden voksen dagligt eller én til flere gange om ugen laver noget med deres børn, der handler om ord og bogstaver, fra 68 % til 72 %. Andelen, som sjældnere eller aldrig laver noget med deres børn, der handler om ord og bogstaver, eller som ikke ved det, falder fra sammenlagt 25 % til 17 %. Resultaterne indikerer, at det i de forløb, hvor fokus har været på børnenes faglige udvikling, har betydet, at forældrene bruger mere tid på at lave aktiviteter, der

handler om ord og bogstaver. Resultaterne, der her trækkes frem, er dog kun baseret på 32 forløb, og deres betydning skal fortolkes herefter.

Forældrene er også spurgt til, hvor ofte de læser højt for deres barn/børn. Figur 3.23 viser, at fordelingen før familieevenforløbet er næsten identisk med fordelingen efter familieevenforløbet. Den største forskel ligger i, at 15 % af forældrene før familieevenforløbet svarede, at de sjældnere end månedligt læser højt for deres barn/børn. Efter familieevenforløbet er denne andel faldet til 10 %. Ses der nærmere på de 32 forløb, hvor et af fokuspunkterne har været, hvordan børnene klarer sig fagligt i skolen, er der ikke betydelige forskelle i fordelingen af besvarelserne.

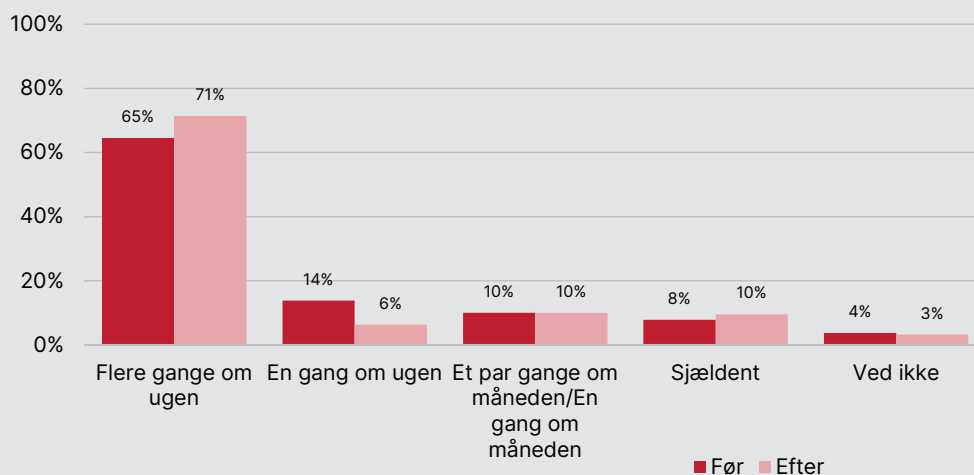

Anm.: Figuren bygger på 281 besvarelser fra førskemaet og 163 besvarelser fra efterskemaet.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieeven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 3.24 viser, at andelen af forældre, som flere gange om ugen er sammen med deres barn/børn om skoleting derhjemme, er steget fra 65 % til 71 %. Samtidig falder andelen, der svarer en gang om ugen, fra 14 % til 6 %. Det tyder på, at det er nogle af dem, der i forvejen var sammen med deres børn om skoleting, som nu gør det hyppigere.

Figur 3.24 Hvor ofte er du og dine børn sammen om skoleting derhjemme (det kan være at snakke om det, der sker i skolen, hjælpe børnene, men kan også være at sørge for, at børnene læser lektier, selvom du ikke hjælper)? Procent

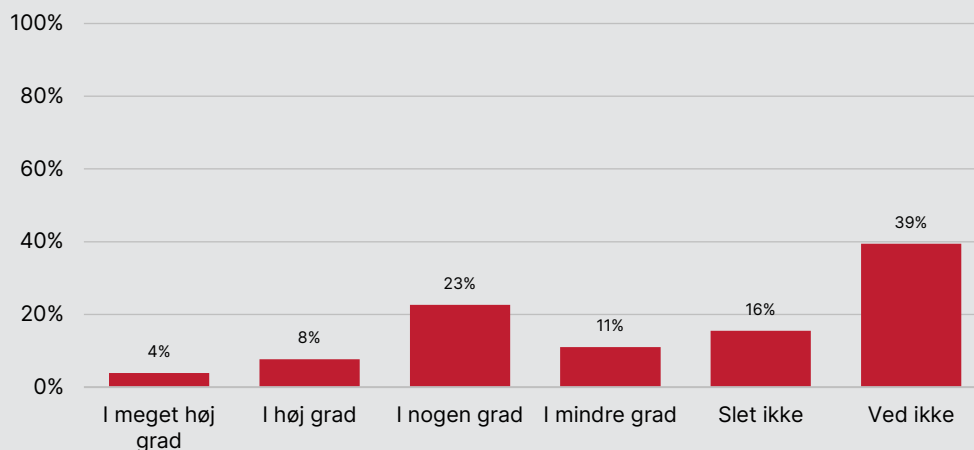
Anm.: Figuren bygger på 217 besvarelser fra førskemaet og 126 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'et par gange om måneden' og 'en gang om måneden' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med familieven. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

I de familievenforløb, hvor der har været fokus på, hvordan børnene klarer sig fagligt i skolen (32 forløb), er andelen af forældre, der er sammen med deres børn om skoleting derhjemme, en smule højere end blandt alle forløbene. Andelen, der er sammen med deres børn om skoleting flere gange om ugen, ligger på 74 %, mens andelen, som er sammen med deres børn om skoleting derhjemme en gang om ugen, er 11 %.

Forældrene har svaret på en skala fra 1-10, hvorvidt de oplever at have overblik over børnenes skoleliv. 1 betyder, at forældrene vurderer, at de slet ikke har overblik over børnenes skoleliv, og 10 betyder, at de har fuldstændig overblik. Fordelingen af besvarelserne ændrer sig ikke under forløbet. De frivillige venner er ligeledes blevet spurgt om deres vurdering af, hvorvidt forældrene er blevet bedre til at støtte deres børn med skoleting. Her svarer 12 %, at mor/far i høj eller meget høj grad er blevet bedre til at støtte deres børn med skoleting, mens 23 % vurderer, at der i nogen grad er sket en ændring. Der er 27 % af familievennerne, der svarer i mindre grad eller slet ikke bedre, og 39 % svarer ved ikke.

Figur 3.25 I hvor høj grad vurderer du, at der er sket en ændring for familien som følge af jeres relation i forhold til: Mor/far er blevet bedre til at støtte barnet/børnene i forhold til skole, lektier, skoleudfordringer osv. Procent

Anm.: Figuren bygger på 155 besvarelser.

Kilde: Spørgeskema til frivillige familievenner. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

De kvalitative interviews viser, at forældre, der ikke har dansk baggrund, kan opleve sproget som en stor barriere for selv at hjælpe børnene skolemæssigt:

Min søn siger altid, at han ikke har lektier for. Han siger, at han har lavet dem henne i skolen, eller at han ikke har sine bøger med hjem. Jeg tjekker også AULA, som er svær at bruge, men jeg er blevet bedre. Jeg kan heller ikke hjælpe ham med lektierne. Det, de laver i 5. klasse, er for svært. Min familieven hjalp ham. (Forælder med familieven, 2022)

Andre forældre kæmper for og får støtte til at hjælpe deres barn på vej til at håndtere skoleudfordringer, heraf har nogen en familieven, der også hjælper barnet med skoleting. To forældre fortæller:

For os har det uden tvivl været noget af et vendepunkt både for os voksne og børn. Vi kan se, børnene har blomstret i skolen og ikke mindst er begyndt at gribe fagene an i hverdagene på en helt anden måde. Den mindste er ikke i frygt over for matematik, men ser det som noget sjovt i dag. Det er stadig en svær opgave for ham, men han er nået utrolig langt. Siden vi har fået hjælp, er han ikke stukket

af fra skolen, så vi er virkelig glade for, at han finder trygheden og troen på, at han kan via dette forløb. Det giver os håb. (Forælder med familieven, 2020)

Min mindste hader skolearbejde og kræver meget opmærksomhed. Det er fantastisk at få vores familieven ind og lave noget skolearbejde med ham. Hun gør det helt uden konflikter og på en god og positiv måde. (Forælder med familieven, 2020)

I det kvantitative data finder vi ikke signifikante resultater på dette succeskriterie, men i det kvalitative data ser vi, at i de forløb, hvor der er fokus på læringsmiljøet i hjemmet og skolen, oplever forældrene en udvikling. Dette er både i forhold til, at børnene udvikler sig fagligt, men også, at der kommer mere struktur og ro omkring skolearbejdet i hjemmet. At denne udvikling ikke ses i det kvantitative data, kan skyldes, at få forløb har haft fokus på dette, hvorved datagrundlaget er for spinkelt, eller at ændringerne er for små til, at vi kan måle dem på nuværende tidspunkt.

3.2.9 Andre virkninger af familievenforløbene

I forbindelse med interviewene og i spørgeskemaets åbne kommentarfelder er der kommet en række andre forhold frem, som vi præsenterer her.

Samlet set er der mange forældre, der udtrykker en meget stor taknemmelighed for, at det overhovedet har været muligt for dem at få en familieven. Flere forældre siger samstemmende, at familievennen har været fuldstændig afgørende for at få dem videre, når de har stået i en meget vanskelig situation.

Jeg kunne nærmest ikke stå på mine ben dengang. Så jeg tror aller-mest bare, at jeg føler en taknemmelighed. Både over for min familieven, som havde lyst til at hjælpe og stillede op til det, og over for hende, der hjalp mig med at få en familieven. Når man er i så meget krise, som jeg var, så er der selvfølgelig den praktiske del og hjælp. Det er dejligt med en, der kan hjælpe med børnene. Men der er også den omsorgsdel, hvor man bliver set i det. Sådan et livsvidne, på en eller anden måde. (Forælder med familieven, 2020)

Det er måske en dimension, der ikke er så meget fokus på, men denne mor udtrykker, at det var vigtigt med en, der var vidne til, hvad der skete under en stor krise i familien, og hvordan de ganske langsomt kæmpede sig tilbage til et hverdagsliv fra en ny position.

Der er også flere eksempler på familier, der har mistet en forælder. Enten fordi forælderen er død eller har afbrudt forbindelsen til ægtefælle og børn og fx er

rejst ud af landet. Her er familievennen i første omgang inde og hjælpe familien på fode efter fx et traumatiserende sygdomsforløb eller et konfliktfyldt samlivsophør, der har belastet familien voldsomt og gjort børnene ængstelige.

Hun har været en ekstra ældre person. Vi har ingen bedsteforældre, Hun har leget og spillet spil med børnene. Jeg har kunnet putte min søn i bad, mens hun var sammen med den midterste, så jeg har kunnet holde dem lidt adskilt og være 1:1 med børnene. Det har skabt ro (...) Det handler ikke om, at jeg vil have fri. Det er mere at være sammen med ét barn ad gangen. (Forælder med familieven, 2020)

Parallelt til dette er der også en række forløb, hvor den frivillige er bisidder for børnene i Familiehuset eller til samtaler i kommunen, fx hvis der skal afholdes børnesamtale i forbindelse med en udredning af familien. En forælder fortæller:

Hun har været bisidder for mine børn. Så når mine børn skulle til børnesamtaler i kommunen, så har hun været med, hvis hun kunne. Fordi hun har lært dem at kende, så kunne hun komme med og tage børnenes synspunkter. (Forælder med familieven, 2020)

Alt i alt tyder det på, at de frivillige i nogle familievenforløb spiller en betydningsfuld rolle for børnene i familien, som forældrene oplever som en stor og vigtig støtte.

For mig som voksen har det givet ekstra pusterum og glæde. Det har givet ekstra energi til familien (...). Bare det, at man har en ekstra, som har lyst til at dele sorger og glæder. Mine børn har fået en ny relation. En ny relation til en, der er ældre. De ser en, som vil dem og har lyst til at lege med dem og være hér. (Forælder med familieven, 2020)

Gruppen af forældre, der kommer fra andre lande, har, ud over det at skulle falde til i et andet land, lære et nyt sprog, et nyt samfund osv. at kende, også den udfordring, at de ofte har måttet forlade slægt og venner i deres oprindelsesland. Derfor står nogle af dem meget isoleret i Danmark og har ikke nogen til at støtte sig i familiens udfordringer. En kvinde, der er flygtet til Danmark, fortæller om sit familievenforløb, og hvordan det også har været en støtte for hende selv i kampen for at etablere sig med uddannelse og arbejde i Danmark:

Det var stor hjælp for mig (...). Min familieven hjælper mig psykisk. Jeg er alene her. Jeg har ikke nogen familie, og jeg har ikke rigtige venner. Jeg har også en lidt svær situation pga. min eksmand. (...) Det betyder ikke, hvis jeg er alene med to drenge, at jeg kan ikke få

uddannelse. Jeg er ikke dum, undskyld mig. Jeg kan lære det, hvorfor ikke? Det er ikke mit sprog, men så længe jeg vil, jeg skal nok klare det. Ja, han var virkelig rigtig støtte til mig i den her tid. Fordi jeg var helt forvirret. Jeg vidste ikke, hvor jeg skal starte. Jeg var rigtig ked af det (...), han hjalp mig at finde vej. Jeg var helt forvirret. Aldrig jeg glemmer alle hans ord. (Forælder med familieven, 2020)

Endelig tydeliggør interviewene med forældrene også, hvor meget den praktiske hjælp omkring børnene betyder for forældrene – og dermed også for børnene. Så selvom Familien i Fokus specifikt *ikke* er en indsats, der yder ren praktisk hjælp til børnepasning, indkøb, husholdning m.m., så spiller det en stor rolle i mange forløb som en aflastning af forældrene, som et bidrag til at reducere kaos og gøre hjemmet rart at være i for børn og forældre, og som skaber en mulighed for, at forældrene kan fordybe sig med ét af deres børn, mens familievennen er sammen med de øvrige børn.

3.3 Opsamling

Målet for familievenindsatsen er at øge familiens handlekraft og trivsel samt at øge udviklingen hos børnene bl.a. gennem en styrkelse af læringsmiljøet i hjemmet.

Et kortsigtet i mål i forandringsteorien er øget selvtillid og selvværd samt en øget mestring af hverdagslivet. Forældrene med familieven oplever en lille, men signifikant forbedring i deres mentale trivsel, hvilket kan være første skridt til at forbedre selvværd og selvtillid samt at få øget tro på at kunne skabe positive forandringer i eget liv. Der findes ikke entydige resultater i forhold til forældrenes oplevede stress ved forælderrollen. Der er dog flere forældre, for hvem det er lykkedes at etablere faste rutiner om morgenen, omkring måltiderne samt at give børnene flere faste pligter. Dette kan ses som tegn på, at forældrene føler en øget tro på sig selv i forælderrollen. Samtidig oplever flere af forældrene, at konfliktniveauet i familien er faldet, og at de er blevet bedre til at løse konflikterne med deres børn. Endelig er andelen af forældre, der bekymrer sig om deres økonomi dagligt eller ugentligt, faldet.

De kvalitative interviews med forældrene viser, at disse familier profiterer af den psykosociale støtte i familievenforløbet i form af øget mestring af hverdagen og bedre trivsel.

Samarbejdspartnerne oplever, at familievenforløbet styrker familiens samlede trivsel, og støtter dem i forhold til at håndtere problematikker og konflikter i familien. Samarbejdspartnerne beskriver, hvordan støtten til at organisere og

håndtere såvel dagligdagen som familielivet giver forældrene og derved resten af familien mere overskud og ro.

Disse fund indikerer tilsammen, at de første skridt i forandringskæden, som skitseret i forandringsteorien, opnås ved, at forældrene får et overskud i hverdagen, der kan føre til øget mestring af hverdagen samt en tro på, at de kan skabe positive forandringer i eget liv, hvis udviklingen opretholdes.

Både dansk og international forskning peger på, at der er en sammenhæng mellem læringsmiljøet i hjemmet og børns skoleresultater både på kortere og længere sigt. Et af de forhold, der understøtter læringsmiljøet i hjemmet, er rammer og strukturer i hverdagen samt aktiviteter i familien med fokus på ord, tal og bogstaver. I de familieevenforløb, hvor der har været fokus på børnenes faglige udvikling i skolen, er der sket en stigning i forældre, der laver aktiviteter, der omhandler ord og bogstaver, med deres børn. Der ses dog ingen ændringer, når der ses på tværs af alle familieevenforløbene. I familier, hvor en forælder eller en anden voksen allerede før forløbene var sammen med barnet/børnene om skoleting derhjemme, ses det, at de efter forløbene hyppigere er sammen med børnene om disse ting. I de familier, hvor en voksen forud for forløbene sjældent var sammen med børnene om skole, ses der ingen ændringer. Andelen af børn, der meget godt eller godt kan lide at gå i skole, stiger en smule, men det gør andelen, der ikke kan lide at gå i skole, omvendt også. Virkningen i forhold til børnenes trivsel i skolen er således ikke entydig. I den forbindelse er det centralt at pointere, at trivsel i skolen kun har været et eksplicit fokus i ganske få af familieevenforløbene. Den kvalitative analyse finder, at de børn, som har fået lektiehjælp som en del af støtten, giver udtryk for, at de har været glade for støtten. Hvis et langsigtet mål med familieevenforløbene er en forbedring af læringsmiljøet i hjemmet og børnenes faglige og sociale trivsel, indikerer fundene, at dette skal være et eksplicit fokus i forløbene, og at det i højere grad understøttes af de frivillige og Røde Kors.

I forandringsteorien for indsatsen er der også skitseret et mål om, at forældre og børn skal deltage i lokale aktiviteter og foreningsliv. Disse mål er delvist indfrie. Evalueringen viser, at der er lidt flere børn, der går til fritidsaktiviteter efter familieevenforløbet, mens andelen blandt forældrene er uændret. Interviewene indikerer også, at fritidslivet ikke har haft primært fokus i forløbene. Det skyldes formentlig, at en stor del af familierne har relativt komplekse problemer, hvorfor der i første omgang sættes fokus på en øget mestring af hverdagen.

4 Erhvervsmentorforløb

De erhvervsrettede mentorforløb er forankret på en arbejdsplads, hvor den ledige forælder er i et praktikforløb og som en del af forløbet bliver støttet af en ansat erhvervsmentor på arbejdspladsen.

Boks 4.1 Hovedresultater for erhvervsmentorforløbene

- Forældrene med erhvervsmentor kan opdeles i to grupper: De, der er flyttet til Danmark og har en videregående uddannelse bag sig. Her er fokus at få indsigt i den danske arbejdskultur og arbejdsmarked, øge deres professionelle netværk og få trænet det danske sprog. Den anden gruppe er kendetegnet ved, at de har været uden for arbejdsmarkedet i en længere periode. De har brug for hjælp til at komme tilbage eller finde en ny vej ind på arbejdsmarkedet, fordi de ikke længere kan varetage den type arbejde, de tidligere har haft.
- Blandt de erhvervsmentorer, som vi har interviewet i 2022, fortæller de, at de tre forældre, som de ansatte efter forløbet, stadig er i job enten hos dem eller hos en anden virksomhed.
- Erhvervsmentorerne oplever, at forældrene vokser med opgaverne og får mere selvtillid undervejs i forløbet. Forældrene oplever, at de bliver mere afklaret omkring fremtidigt arbejde. Tilsammen kan dette bidrage til, at forældrene i højere grad tør føle sig klar til at indgå i arbejdsfællesskab og tage kontakt til virksomheder, hvilket forskningen finder er en af de ting, der øger sandsynligheden for, at en udsat ledig kommer i job.
- I etableringen af samarbejde mellem Røde Kors, jobcenter og virksomheden er det vigtigt at forventningsafstemme, fx hvor meget kan forældrene arbejde, og hvilke opgaver kan de varetage, samt hvem der varetager, hvilke opgaver – fx hvem klæder mentor på, og hvem følger op på forløbet. Erfaringerne viser, at succesen af forløbet i høj grad afhænger af matchet, og at det organisatoriske er på plads.

4.1 Beskrivelse af indsatsen

I starten var organiseringen omkring erhvervsmentorforløb, at denne indsats skulle rumme 1) erhvervsmentorer og 2) uddannelsesmentorer. Et erhvervsmentorforløb bestod af et samarbejde mellem en forælders jobcenter, Røde Kors og en virksomhed. Røde Kors havde kontakt til virksomheden og indgik en aftale om et praktikforløb, som jobcenteret godkendte som en del af forældrenes jobplan. Røde Kors klædte desuden en medarbejder i virksomheden på til at være mentor for borgeren. Fra 2018-2019 etablerede Røde Kors 12 erhvervsmentorforløb. Alle forløbene er igangsat af en fagkonsulent. Derefter besluttede Røde Kors sammen med styregruppen i projektet at nedskalere etablering af erhvervsmentorforløb til fordel for jobmentorforløb (se beskrivelse af indsatsen i kapitel 5), da de vurderede, at dette skabte en større værdi for forældrene. Røde Kors og erhvervsmentorerne, som vi har interviewet, forklarer dette ved:

- Det var svært at indgå samarbejder med virksomhederne på forhånd om et antal erhvervsmentorforløb, da Røde Kors oplevede, at de havde svært ved at finde de rette kandidater til virksomheden. Dermed var det svært at leve op til virksomhedernes forventninger og de indgåede aftaler.
- Det var vanskeligt at få etableret samarbejder med jobcentre om erhvervsmentorforløb, bl.a. fordi jobcentre selv har jobkonsulenter ansat, der samarbejder med virksomhedscentre og dermed indgår samarbejder med små og store virksomheder om praktikforløb. Dertil klæder jobkonsulenterne selv medarbejdere på til at være mentorer, og spørgsmålet om, hvorvidt det skulle være jobkonsulenten eller en Røde Kors konsulent, der skulle klæde medarbejdere på, skabte uklarhed.
- Fra den ansattes side, som varetog en mentoropgave, opstod der forvirring, fordi både Røde Kors og jobcenteret var inde over forløbet. Røde Kors ville gerne løbende følge op på mentoren i virksomheden, men da praktikforløbet var en del af forældrens jobplan, fulgte en jobkonsulent ligeledes op på forløbet.
- Fra nogle af virksomhedernes side opstod der en irritation over, at et samarbejde med Røde Kors i forhold til en praktikplads kom til at betyde, at jobcenteret nu regelmæssigt kontaktede virksomheden for at høre, om der kunne etableres flere praktikforløb.

Det var i dette projekt udfordrende at etablere et tæt samarbejde mellem en civilsamfundsorganisation og en privat virksomhed, der kan have forskellige forståelser af problemstillinger og handlerum. Det er derfor vigtigt, at der er en

tydeligt forventningsafstemning i forhold til de forskellige, der er inde over forløbet – Røde Kors, jobcenteret, virksomheden og mentor.

På baggrund af nævnte udfordringer og feedback fra jobkonsulenter, virksomheder og mentorer valgte Røde Kors i løbet af 2019 at udvikle en ny variant af mentoraktiviteten; frivillige jobmentorer, hvor den frivillige mentor mødes med forælderen i fritiden. Ambitionen har været den samme; at hjælpe ledige og sårbare forældre tættere på og i beskæftigelse, men igennem en frivillig 1:1 støtte, der tager udgangspunkt i forælders situation, ønsker og muligheder. Røde Kors oplevede, at der var et større behov for denne støtte blandt målgruppen, samtidig med at det var mindre omstændeligt at etablere en frivillig 1:1 mentorstøtte. På denne baggrund besluttede Røde Kors med opbakning fra projektets styregruppe at lægge hovedfokus på frivillige jobmentorer, og dette har været årsagen til, at der er blevet etableret få erhvervsmentorforløb, herunder at det sidste blev etableret i 2019.

4.1.1 Forældre med en erhvervsmentor og forløbets virkning

Erhvervsmentorernes opgave er at være med til at skabe trygge rammer på arbejdspladsen, så forældrene kan få en god oplevelse, føle sig tryk på arbejdspladsen og fastholdes i målet om beskæftigelse.

Boks 4.2 Data

Beskrivelsen af erhvervsmentorindsatsen bygger på interview med 3 forældre og 6 frivillige erhvervsmentorer, hvoraf 3 er blevet interviewet to gange. Første gang i perioden juni 2019 – februar 2020 og anden gang i perioden december 2021 – april 2022. Beskrivelserne skal læses med det begrænsede datagrundlag in mente.

Forældrene med erhvervsmentor kan opdeles i to grupper: De, der er flyttet til Danmark og har en videregående uddannelse bag sig. Men fordi de ikke har et netværk, har svært ved det danske sprog og ikke har en dansk uddannelse, har de svært ved at komme ind på det danske arbejdsmarked. De søger i høj grad hjælp til at få indsigt i den danske arbejdskultur og arbejdsmarked, hjælp til at øge deres professionelle netværk og til at få trænede det danske sprog. Den anden gruppe er kendetegnet ved, at de har været uden for arbejdsmarkedet i en længere periode. De har brug for hjælp til at komme tilbage eller

finde en ny vej ind på arbejdsmarkedet, fordi de ikke længere kan varetage den type arbejde, de tidligere har haft. Deltagerne kan eksempelvis have fysiske eller psykiske problemer eller udfordringer i familien, der gør det svært for deltageren at vende tilbage til arbejdsmarkedet på samme måde som tidligere. Fælles for begge grupper er, at de i interview udtrykker høj motivation for at få et arbejde.

I nogle erhvervsmentorforløb arbejder deltageren og mentoren tæt sammen med jobkonsulenten i jobcenteret. Her udarbejdes målene for mentorforløbet sammen med jobkonsulenten, og der kan også være en fælles opfølgning på målene undervejs i forløbet.

Noget af det, som både deltagere og erhvervsmentorer fremhæver som vigtigt og som en succes, er, når deltageren ud over det rent faglige også indgår i det kollegiale, sociale fællesskab, fx indgår i kollegiale samtaler om, hvad man skal i weekenden, både med mentoren og med de andre medarbejdere.

Det er helt klart de der snakke, man havde. Og den hjælp, man får, når man har brug for det. (...) Jeg har været på kontanthjælp i 10 år. Og tit er man bare et stykke papir, et tal eller et nummer i et system. Hvor her, man bliver hørt, man føler, man bliver hørt, man er et menneske, der sidder over for personen, ikke? Og ikke bare robotagtig. Så det kan varmt anbefales, det der med mentor. (Forælder med erhvervsmentor, 2019)

Samlet set er der stor variation mellem erhvervsmentorforløbene. Nogle deltagere er i stand til at indgå på arbejdspladsen på fuld tid og med egne opgaver, mens andre møder ind få timer et par gange om ugen og har et betydeligt støttebehov. Det er vigtigt, at erhvervsmentoren og virksomheden forberedes på, hvad der er realistisk for deltageren, og hvor megen støtte der er behov for.

Ved forløbets afslutning fortæller erhvervsmentorerne, at de tydeligt kan se, hvordan deltagerne vokser med opgaverne og får mere selvtillid undervejs i forløbet. Som en af deltagerne, der har fået arbejde på den arbejdsplads, hvor vedkommende havde mentorforløb, udtrykker det:

Jeg har altid haft to jobs, og jeg har altid arbejdet. Det har hele min familie også, og lige pludselig ender jeg i denne her situation. Det er pinligt ligefrem, hvis jeg skal være helt ærlig. Så nu må jeg jeg er helt stolt, når folk spørger mig, hvad laver du nu? Nå, jeg er blevet ansat, og ... det er vigtigt! Det er en del af min identitet at have et arbejde. (Forælder med erhvervsmentor, 2020)

De forældre med erhvervsmentor, der har afsluttet deres forløb, fortæller, at de er blevet mere afklaret omkring, hvad de gerne vil fremadrettet, og hvordan de kan bidrage til en arbejdsplads.

Øget selvtillid, fordi jeg kan udføre et stykke arbejde, som andre har brug for og værdsætter. Bevist over for mig selv, at jeg er pålidelig – kan møde til tiden. Fået vigtig hjælp i forbindelse med fremtidig uddannelse. (Forælder med erhvervsmentor, 2020)

Blandt de erhvervsmentorer, som vi har interviewet i 2022, fortæller alle, at de tre forældre, som de ansatte efter forløbet, stadig er i job enten hos dem eller hos en anden virksomhed.

Forældrenes gennemgående positive erfaringer med erhvervsmentorindsatsen har indgået i udviklingen af jobmentorforløbene, som blev iværksat i stedet for erhvervsmentorforløbene.

4.1.2 Motivation for at deltage

De fleste interviewede deltagere har hørt om erhvervsmentorforløbene via jobcenteret eller gennem andre aktiviteter i Røde Kors. Forældrene er blevet spurgt til deres forventninger til forløbet i spørgeskemaet, hvor 55 % svarer, at de har middelhøje forventninger, og 45 % svarer, at de har høje forventninger. Forældrene har også haft mulighed for at kommentere deres svar. De udtrykker et ønske om hjælp til at forstå og indgå i kulturen på en arbejdsplads. En skriver følgende om sine forventninger til forløbet:

God indføring i arbejdsopgaver og i det sociale. Sparring om, hvorvidt arbejdsopgaverne er passende. Jeg forventer, at min mentor hjælper mig med de arbejdsmæssige opgaver og sætter mig grundigt ind i dem. (Forælder med erhvervsmentor, 2019)

Forældrene har ofte ikke haft en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet i en længere periode. Ved forløbenes start udtrykker forældrene stor usikkerhed omkring, hvad det er, de kan bidrage med. Der er derfor stor forskel på, hvorvidt deltagerne tror, at deres erfaringer kan bruges på en arbejdsplads. Interviewene viser, at der er deltagere, der lider af social angst, mens andre holder sig tilbage, fordi de ikke kender spillereglerne på det danske arbejdsmarked. I forhold til netop spillereglerne på arbejdsmarkedet fortæller en af erhvervsmentorerne, at det selv at tage initiativ i forhold til opgaver, var noget af det, som deltageren skulle øve sig i.

[Arbejdsmarkedet i] Danmark er mere: Det må du selv finde ud af. Så jeg har fokuseret på at være meget konkret i formuleringen af

opgaver. At man siger, "fint, det gør du bare", og så skal de selv gå med ansvaret. Det har deltageren skullet lære. Selv at tage initiativ. (Erhvervsmentor, 2020)

Blandt de interviewede forældre er der stor forskel på, hvilke opgaver de har varetaget under deres erhvervsmentorforløb, og hvor mange timer, de arbejder. Deltagere med en videregående uddannelse indgår i høj grad i arbejdsopgaverne på lige fod med andre ansatte. De deltagere, der i en længere periode har været uden for arbejdsmarkedet, starter fx med at være på arbejdspladsen nogle gange om ugen et par timer ad gangen. Deres opgaver er oftere forefaldende opgaver. Det kan være at hente post, scanne posten og fordele den, vande planter, sørge for, at der er pænt på kontoret eller hjælpe til med at tilberede frokost på stedet.

I interviewene er der desuden eksempler på, hvordan mentoren opfordrer forælderen til at deltage i sociale arrangementer på arbejdspladsen, eller hvor professionelle netværksarrangementer bliver brugt til at træne, hvordan man præsenterer sig selv fagligt og får fortalt om de kompetencer, den enkelte kan tilbyde i et job.

Virksomhedernes motivation for at deltage

For de virksomheder, der har tilbudt erhvervsmentorforløb, har deres motivation for at deltage været, at indsatsen passer godt ind i den måde, som de arbejder på og i deres CSR (Corporate Social Responsibility) profil:

For mig er det sjovere, giver mening og er bedre at gøre det på en arbejdsplads, hvor man også får et netværk og kontakter og en viden om, hvordan en arbejdsplads fungerer. (Erhvervsmentor, 2020)

Selvom man har super travlt, så er der mange, der gerne vil gøre noget, da det er super konkret. Så jeg tror, at hvis man banker på hos rigtig mange mennesker, hvor man normalt tænker, de har nok ikke tid, så er de villige til det. (Erhvervsmentor, 2022)

Det ligger rigtig fint i tråd med den måde, som vi arbejder på – at vi gerne vil tage et ansvar [...] det ligger meget i forlængelse af, hvem vi er, og hvad vi synes er vigtigt. (Erhvervsmentor, 2022)

Samtidig kender alle interviewpersonerne en i Røde Kors, der har introduceret dem til projektet og spurgt, om de kunne være interesserede i at deltage. Derudover har virksomhederne allerede erfaring med at arbejde sammen med jobcentrene om mentorforløb. Det bliver fremhævet i interviewene, at det betyder noget, at det er Røde Kors.

4.2 Læringspunkter fra erhvervsmentorforløbene

Som beskrevet indledningsvist, så var en af årsagerne til, at erhvervsmentorforløbene blev afsluttet, at det var svært at indgå samarbejder med virksomhederne på forhånd om et antal erhvervsmentorforløb, da Røde Kors oplevede, at de havde svært ved at finde de rette kandidater til virksomheden. Vigtigheden af at finde det rette match og forventningsafstemme bliver også fremhævet i interviewene. I interviewene fortæller erhvervsmentorerne, at der er stor forskel på, hvilke opgaver de fik at vide, at forælderen kunne varetage, og hvad de reelt kunne. Dette kunne både være i forhold til omfanget og kompleksiteten i opgaverne, men også, hvor mange timer, de kan arbejde. Dette har til tider gjort det svært at finde et match mellem forælderen og opgaverne.

Derfor har det også vist sig vigtigt, at erhvervsmentorerne bliver klædt tilstrækkeligt på til at varetage mentorrollen, hvis deltageren har betydelige problemer. Der er flere erhvervsmentorer, der nævner, at det er vigtigt, at der er én, man kan ringe til, hvis man står i en situation, der er svær at håndtere. En anden nævner, at det vil være rart at kunne mødes med andre mentorer, så man kan dele erfaringer, fx om, hvordan man kan håndtere forskellige situationer. Røde Kors har siden det interview etableret mentorcaféer, hvor de frivillige mentorer har mulighed for at mødes og erfaringsudveksle.

Derudover foreslår flere af erhvervsmentorerne, at man kan kombinere familievenindsatsen med mentorforløb, da en familieven vil kunne hjælpe med nogle af de andre ting, der er på spil i familierne.

Familieven er rigtig god at parre med denne indsats. Og det er rigtig fint, hvis det er to forskellige, for folk er gode til noget forskelligt. Nogle kan rigtig godt lide at komme hjem til familien og hjælpe med at rydde op. Og det samarbejde mellem de to – man skal have et overblik over, hvem er på hvem. Som mentor vil det være godt at vide, hvis der var en familieven, og så kan de mødes alle tre og snakke om: Hvordan går det? Hvor kan vi hjælpe mere? Kan vi se på økonomisk hjælp? Er der andre steder, hvor vi kan trække på noget?

Røde Kors har efterfølgende iværksat dette, så en del af de familier, som ellers ville blive rekrutteret til erhvervsmentorforløbene, får en familieven eller en jobmentor, hvis dette i højere grad stemmer overens med familiens ønske.

5 Jobmentorforløb

I dette kapitel belyser vi jobmentorforløbene, og hvordan de udfolder sig set både fra forældrenes og de frivilliges jobmentorerers perspektiv.

De følgende afsnit afrapporterer resultaterne for jobmentorforløbene i forhold til indsatsens succeskriterier og projektets forandringsteori (Se forandringsteori i Bilag 1). Boks 6.1 samler op på hovedresultaterne for forældrene med en jobmentor i forhold til succeskriterierne.

Boks 5.1 Hovedresultater for jobmentorforløbene i forhold til succeskriterierne

Forældre med en jobmentor oplever:

- Resultaterne viser, 42 % af forældrene enten er i fuldtids- eller deltidsarbejde efter mentorforløbet, mens 6 % er påbegyndt en uddannelse. Blandt de forældre, som ikke er i beskæftigelse ved forløbets afslutning, har 20 % ansøgninger ude til enten deltidsstillinger, praktikpladser eller uddannelse.
- Forældrene er alt i alt mere tilfredse med deres liv, efter at forløbet er afsluttet sammenlignet med før forløbet. Dette kan understøtte, at forældrene får en øget selvtillid og en øget tro på at kunne skabe positive forandringer i eget liv og få et arbejde, hvilket er første skridt i projektets forandringskæde.

Forældre, der ikke i beskæftigelse ved forløbets afslutning, oplever:

- Både forældre og frivillige vurderer, at forældrene er lidt mere afklarede omkring, hvad der skal til for at forbedre mulighederne for at få et arbejde. Men i forhold til, om forælderen tror, at de er i arbejde inden for det næste år, er der ikke et entydigt billede. Der er således både forældre, der i højere og lavere grad tror på det efter forløbet. Den lavere tro kan skyldes, at forældrene har været i et forløb, hvor fokus har været på at komme i beskæftigelse, og når det ikke lykkes, så falder troen på, at det kan lade sig gøre.
- Før- og eftermålingerne viser, at andelen, der har meget let ved eller som for det meste har let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender,

falder. Det samme gør sig gældende for spørgsmålet om, hvorvidt forælderen føler sig klar til at være en del af fællesskabet på en arbejdsplads, og om de har meget let eller let ved at gå i gang med nye opgaver.

- Før- og eftermålingen viser, at andelen, der er sikker på, at de har meget at tilbyde en arbejdsplads, stiger. I de kvalitative interviews fremgår det tydeligt, at forældrene har fået en større selvtillid og tro på, at de kan bidrage på arbejdsmarkedet.
- Resultaterne for de forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse som følge af forløbet, peger på, at der er en gruppe forældre, der kunne have brug for mere støtte og eventuelt en længerevarende indsats i forhold til at opnå øget tiltro til på sigt at kunne komme i arbejde eller uddannelse.

5.1 Beskrivelse af indsatsen

Formålet med jobmentorindsatsen er, at frivillige jobmentorer støtter forældre i overgangene fra at være ledige til at starte i et arbejde og støtter op om personlige og sociale faktorer, der kan fremme den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet. Denne form for støtte sker i forældrerens og den frivilliges fritid og dermed ikke på en evt. arbejdsplads.

Boks 5.2 Data

I analysen af jobmentorforløbene indgår 84 besvarelser af førskemaet og 54 besvarelser af efterskemaet. Foruden forældrene er der 56 frivillige jobmentorer, der har besvaret spørgeskemaet efter forløbets afslutning.

Derudover indgår data fra 13 interviews med forældre samt interviews med 13 frivillige jobmentorer. De kvalitative interviews bruges dels til at nuancere de kvantitative resultater, dels til at belyse de forhold og mekanismer, som ikke kan indfanges i et spørgeskema.

Tidligere evalueringer af mentorordninger eller evalueringer af indsatsen, hvori der indgår mentorstøtte, vurderer generelt, at mentorstøtte er et godt redskab i beskæftigelsesindsatsen. Mploy's (2012) evaluering af mentorordningen vurderer fx, at bredden i mentorordningens formål og fleksibiliteten i forhold til, hvem der kan få mentorstøtte, og hvem der kan være mentor, understøtter en højere grad af individualisering for den enkelte. Dette er afgørende for, at borgere, der har behov for støtte ud over de standardiserede tilbud i beskæftigelsesindsatsen, kan gøre fremskridt i retning af uddannelse eller beskæftigelse. Mentorordningen har potentiale til at løfte en større gruppe af svagere borgere, som har brug for målrettet hjælp og støtte til håndtering af de problemstillinger, som står i vejen for disse borgeres muligheder for at gøre fremskridt (Albæk et al., 2015). Rambøll (Boll et al., 2014) vurderer med udgangspunkt i erfaringerne fra 'Brug for alle'-initiativet, at mentorstøtte kan skabe tillid og dermed være med til at øge borgerens motivation. Evalueringen finder, at man med mentorstøtte kan tilbyde borgere med komplekse problemer en indsats, der bringer dem ud af isolation og passivitet, og man kan understøtte andre tiltag, som borgerne ellers ville være i fare for at vælge fra.

De fleste af de deltagere med jobmentor, vi har interviewet, har hørt om indsatsen via Facebook. Andre har hørt om jobmentorordningen via familienetværket eller fx en medarbejder i deres boligforening (fx social vicevært), der fungerer som en brobygger til forskellige indsatsen.

Størstedelen af jobmentorforløbene er igangsat af det centrale kops i samarbejde med fagkonsulenten, der varetager både screening af forældre og frivillig samt selve matchet (se beskrivelse af det centrale kops i kapitel 7). I forløbet er fokus på at støtte op om personlige og sociale faktorer, der kan fremme den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet. Forældrene og den frivillige fastlægger selv fokus, men der er et mål om, at forældre:

- der har været tilknyttet en mentor, oplever, at de er klædt bedre på til arbejdsliv efter at have haft en mentor
- oplever, at de er blevet mere afklarede i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse
- er tilknyttet en arbejdsplads efter endt forløb.

For de forløb, hvor efterskemaet er besvaret, varer 37 % af forløbene mellem 1-4 måneder, mens 29 % varer 5-8 måneder. Der er 24 % af forløbene, der er længere end 8 måneder, og 11 % varer under 4 måneder.

5.1.1 **Hvad kendetegner forældre med en jobmentor, og hvad er deres forventninger?**

Ligesom det var tilfældet med familieevenforløbene, er langt de fleste deltagere i jobmentorforløb kvinder. Blandt deltagerne er 76 % kvinder, og 24 % er mænd. Langt størstedelen, 73 %, er i alderen 30-49 år, hvilket typisk er de år, hvor familien har hjemmeboende børn – det samme som for familieevenforløbenes vedkommende.

Blandt forældre med en jobmentor har 58 % en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse som højeste uddannelse, mens 23 % har grundskolen, det vil sige 9.-10. klasse, og 19 % har en erhvervs- eller gymnasieuddannelse som højeste uddannelse.

Ud fra interviewene fremgår det, at samarbejdspartnerne benytter tilbuddet om en jobmentor til en forskelligartet målgruppe af borgere, der varierer på tværs af alder, køn og baggrund. Et fællestræk for deltagerne er, at mange af dem er enlige forsørgere. Samarbejdspartnerne fremhæver for det andet, at en vis andel af deltagerne enten er helt uden erhvervs erfaring eller har været ledige i minimum 1-2 år, og hvor deres tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet har været sporadisk. Deltagerne med erhvervs erfaring har typisk været ansat i brancher præget af ufaglært arbejde, fx som rengøringsmedarbejder eller chauffør. Hos deltagerne med anden etnisk baggrund end dansk oplever samarbejdspartnerne, at manglende danskfærdigheder udgør en stor barriere for vedkommendes adgang til arbejdsmarkedet.

Deltagerne i jobmentorforløbene er blevet bedt om på en skala fra 1 til 10 at beskrive deres forventninger til jobmentorforløbet. Her svarer 47 % mellem 8 og 10 på skalaen. Knap halvdelen har altså høje forventninger til jobmentorforløbet, mens den anden halvdelen har middel forventninger. Kun 3 % har lave forventninger. Deltagerne har haft mulighed for at uddybe deres forventninger til forløbet, og hvad de håber at få ud af det. Mange skriver, at de håber at få helt konkret og praktisk hjælp til jobsøgningen. Det er både til at skrive ansøgninger, at lave et CV og at gå til jobsamtaler. Men derudover beskriver flere også, at de håber at få hjælp til at skabe forbindelse til og at forstå det danske jobmarked. Andre håber, at deres jobmentor kan fungere som en motivator i jobsøgningen samt kan være én, der kan støtte og opbygge deres selvtillid.

I de kvalitative interviews med forældre, som har en jobmentor, ser vi også at hjælp til at skrive jobansøgninger, lave et CV og ikke at miste håbet fylder meget. En forælder fortæller:

I hvert fald at jeg ville lære noget. På en eller anden måde blive klogere på, hvordan jeg kommer i job. Nu har jeg i lang tid gået uden

job, og det har været meget frustrerende. Så på den måde havde jeg ikke en forventning om, at jeg ville ende med et job. Det havde jeg selvfølgelig et håb om. Men på eller anden måde følte jeg, at hvis jeg åbnede mig op, og mentoren var den rigtige, så ville jeg også kunne lære noget af det her forløb, selvom det ikke ville ende med, at jeg fik et job, så ville jeg lære noget om, hvordan man skriver en ansøgning, CV, motivere sig selv og kører på i processen. Jeg har gjort det i lang tid og havde ligesom min egen rytme og prøvede at tænke "sådan og sådan", og alligevel gør man nok det, man plejer at gøre. Så en hjælp udefra, det er positivt. (Forældre med jobmentor, 2022)

En anden forælder fortæller i tråd hermed:

... Jeg ville gerne have det ud af det, at hun hjælper med at skrive ansøgning, og hvis der er noget ud over det, jeg mangler eller er i tvivl om. (Forældre med jobmentor, 2022)

5.1.2 De frivillige jobmentorer

Der er 54 frivillige jobmentorer, der har svaret på spørgeskemaet, og af dem er 43 % kvinder, og 57 % er mænd. Af jobmentorerne er 72 % i arbejde eller studerende. De fleste jobmentorer er mellem 50-59 år (39 %), og 24 % er 40-49 år. Der er 20 %, som er mellem 30-39 år, mens 7 % er over 60 år. Jobmentorerne er lidt yngre end de frivillige familievenner.

Blandt jobmentorerne har 35 % en lang videregående uddannelse, mens 33 % har en faglig eller en kort videregående uddannelse, og 22 % har en mellem-lang videregående uddannelse. Der er 7 %, der svarer 'andet'.

Alle de frivillige er i spørgeskemaerne blevet spurgt om, hvorfor de gerne ville være frivillige. For jobmentorerne handler det således bl.a. om at mærke glæden ved at se, når forælderen i overført forstand vokser med relationen; når det lykkes at hjælpe deltagerne frem mod det, deltagerne selv gerne vil; og når den frivillige dermed føler sine livserfaringer og kompetencer nyttiggjort. En jobmentor italesætter det på denne måde:

Jeg kan godt lide de her situationer, hvor der er afklaring. Det er simpelthen så spændende at være med på en rejse med andre mennesker, og det er jo meget lige den øvelse, vi laver der. Komme med på eventyr. Går sammen med et andet menneske gennem deres liv i forhold til deres karrierevej, studievej og alt muligt andet, der er sket i livet. Får på den måde indblik i en ny verden. Det inspirerer mig helt vildt meget, hvad andre har af – også den her med at

kunne være med til at sætte luppen på, hvad det er, folk virkelig har af kompetencer. Der er noget i at hjælpe folk med at se det, som er mega fedt. Det her med, "nå ja, det er det, jeg gør, men jeg gør det jo bare". Så tror vi ikke, det er noget værd, men det er det jo, for andre kan jo ikke bare gøre det. Så den der aha-oplevelse giver mig utrolig meget. Det med, at der bliver tændt noget i folk, et perspektiv eller nye muligheder. (Jobmentor, 2022)

Opfølgning og sparring

Som et led i at understøtte indsatsen yder Røde Kors opfølgning og sparring/supervision på forløbene. Vi spørger både i de kvalitative interviews og i spørgeskemaerne til begge dele.

Indledningsvis er mentorerne på et mentorkursus, hvor de hører om indsatsen, om Røde Kors' psykosociale tilgang, og de klædes på til rollen som mentor. Blandt mentorerne finder 65 % kurset brugbart i meget høj eller høj grad, mens 35 % i nogen grad finder det brugbart.

Ligesom det var tilfældet med familieevenforløbet, så er det enten lokale frivillige eller frivillige fra det centrale korps, der varetager kontakten med de enkelte frivillige, fx i starten, undervejs og ved afslutning af forløb. Hvis de har brug for støtte til at varetage opfølgningen, kan de få det fra en gruppe af såkaldte "opfølgingsfrivillige", som er frivillige, der er forankret centralt, men støtter op om forløb efter behov (se kapitel 7 for en beskrivelse af organiseringen). I starten af projektperioden var udgangspunktet, at der skulle følges op på mentorindsatserne 2 uger efter opstart, midtvejs og ved afslutning. I interviewene med de frivillige mentorer til midtvejsrapporten var der fokus på, at mentorerne ønskede en tættere opfølgning, så Røde Kors ændrede det til, at der skulle følges op efter 2 uger og derefter hver anden måned indtil slutningen.

Der er 43 % af jobmentorerne, der har været i kontakt med aktivitetslederen en gang om måneden eller mere, mens 48 % har været i kontakt med aktivitetslederen, men det har været mindre end en gang om måneden. Der er 9 %, der svarer, at de ikke har været i kontakt med aktivitetslederen. I de kvalitative interviews er der generelt stor tilfredshed med kontakten til aktivitetslederen og den støtte, de får.

Der er 61 %, der svarer, at aktivitetslederen i meget høj grad eller i høj grad har været tilgængelig, når der har været behov for det. Mens 5 % vurderer, at det kun var været tilfældet i nogen eller mindre grad. Der er 23 %, der svarer 'ved ikke'. I interviewene fremgår det, at en del af mentorerne ikke har oplevet situationer, hvor der var behov for støtte eller hjælp. En mentor fortæller: "Det

har egentligt bare kørt sådan selvstændigt selv". Besvarelserne i spørgeskemaet viser, at der er 75 %, der i meget høj eller høj grad føler sig klædt på til at være mentor, mens 25 %, der i nogen eller mindre grad føler sig klædt på.

I interviewene fremgår det ligeledes, at langt de fleste frivillige jobmentorer oplever, at de er klædt godt på til at være mentor og i de få situationer, hvor de har haft brug for støtte fra aktivitetslederen, er de tilfredse med den støtte, de har fået. I de tilfælde, hvor de har manglet støtte, er det fordi, aktivitetslederen har været svær at få fat i eller i perioden med covid-19-restriktioner, hvor nogle har oplevet, at det har været svært at opretholde relationen til forældrene/familien.

Fordi da jeg meldte mig til det her, tænkte jeg også, at det ville være en del af det. Man lærer også meget selv, men det fællesskab og den viden man får, vil man gerne dele med andre. (Jobmentor, 2022)

Jobmentorerne er meget glade for mulighederne for at mødes med andre mentorer og udveksle erfaringer. Særligt i de byer, hvor der er få mentorer, er der et ønske om at mødes på tværs af lokalafdelinger, så man føler sig som en del af en større gruppe.

5.1.3 Fokuspunkter i jobmentorforløbene

Indholdet i jobmentorforløbene varierer meget i praksis, og derfor spørger vi forældrene om, hvorvidt de sammen med deres jobmentor har arbejdet med konkrete mål for forløbet, og hvilke mål eller temaer de i så fald har arbejdet med. Dette er ikke for at vurdere, om der sker en målopfyldelse, men for at få et indblik i, hvordan forløbene kan se ud i praksis. En jobmentor beskriver arbejdet med mål på denne måde:

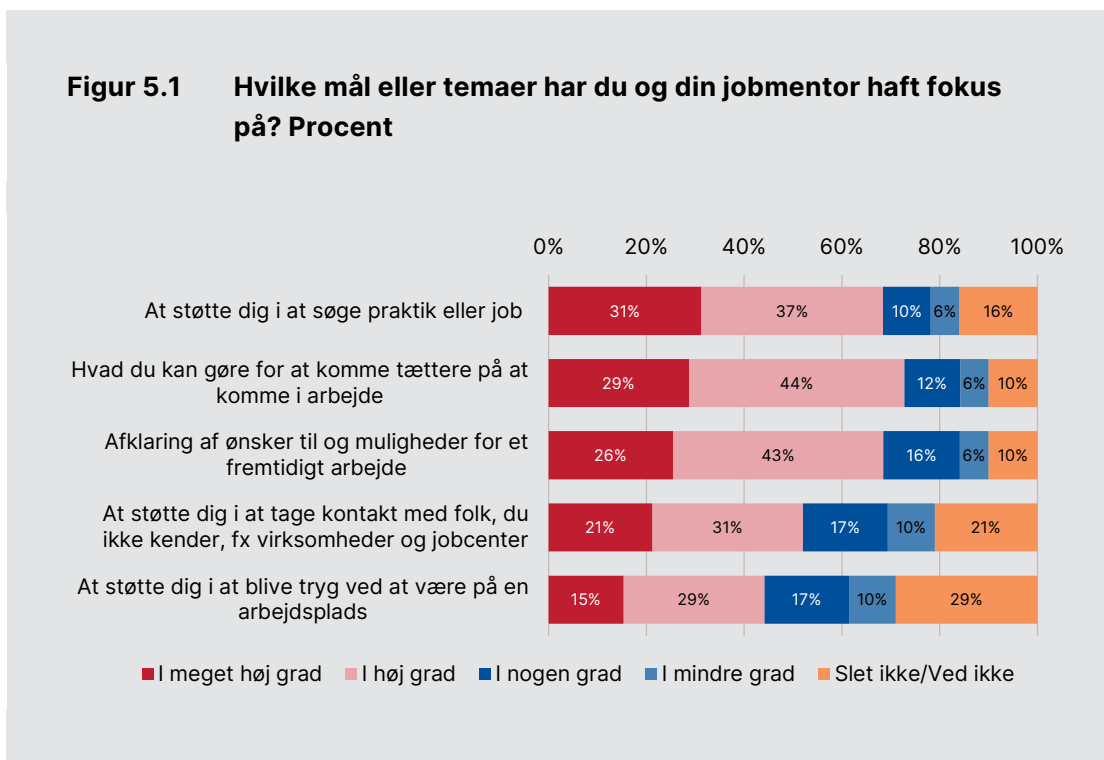
Man ved ikke, hvilke problemstillinger, som man som menneske lige står over for derude. Vi rammer jo nogle folk derude, som måske ikke har de samme forudsætninger som hr. og fru Danmark har, så man skal være god til at lytte, og så må man for guds skyld ikke være for resultatorienteret – man skal være sikker på, at de der delmål, man har, de er begrænsede. (Jobmentor, 2020)

En deltager fortæller i tråd hermed, at hendes jobmentor er god til at lytte til hendes ønsker til forløbet:

... han lyttede meget til, hvad jeg gerne ville have ud af det, og så er han kommet med nogle forslag. Vi arbejder selvfølgelig hen imod

det mål at få et arbejde. Så snakkede han meget med mig om, hvordan jeg så målet og det her med, at jeg har kørt i retning af det, jeg har en uddannelse indenfor. Så åbnede han op for at have et andet mål også, som kunne være at få et andet job end lige det område, jeg er dygtig til (...). Så hvis nu jeg laver noget relateret eller andet, så kan det være, at de også øjner, at jeg har noget andet, så kan det være stille og roligt inde i det firma, eller jeg kan blive anbefalet til et andet firma. Det synes jeg var rigtig positivt, fordi han havde en god tilgang til det. Han fik mine øjne åbnet på en eller anden måde. Jeg havde jo selv tænkt det før. Jeg har nok alligevel nok bare søgt det, jeg var god til. (Forælder med jobmentor, 2022)

I Figur 5.1 specificeres det, hvilke mål eller temaer forløbene ifølge forældrene har haft fokus på. Figuren viser, at der i tæt på tre fjerdedele af forløbene i høj eller meget høj grad er fokus på, hvad forælderen kan gøre for at komme tættere på at komme i arbejde (73 %). Dernæst er der 69 % af forløbene, hvor der i høj eller meget høj grad har været fokus på afklaring af ønsker til og muligheder for et fremtidigt arbejde, og 68 % af forløbene, hvor der i høj eller meget høj grad har været fokus på at støtte deltageren i at søge praktik eller job. I ca. halvdelen af forløbene har der i høj eller meget høj grad været fokus på støtte i at tage kontakt til folk, som deltageren ikke kender (52 %), og at støtte deltageren i at blive tryk ved en arbejdsplads (44 %).

Anm.: Figuren bygger på 51-52 besvarelser. Kategorierne 'slet ikke' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Langt de fleste forløb har altså fokus på forhold, der fremmer tilknytningen til arbejdsmarkedet, hvilket også var noget af det, deltagerne havde forventninger om at få hjælp til, mens omkring halvdelen har fokus på to af de succeskriterier, Røde Kors har stillet op for jobmentorforløbene, nemlig at tage kontakt til fremmede og at blive tryk ved en arbejdsplads.

Jobmentorer har ved afslutningen af forløbet mulighed for at beskrive, hvad der har været fokus på i forløbet. En jobmentor beskriver arbejdet med ansøgninger og udarbejdelse af CV på følgende måde:

Ja, det var der rigtig meget af [fokus på ansøgning og CV]. Det var simpelthen fordi, at det dur jo ikke, hvis det praktiske ikke fungerer. Man er nødt til at have – det er i hvert fald min overbevisning, hvis man ikke ligefrem kender nogen, som kan anbefale en, det er selvfølgelig det bedste – så er du altså nødt til at have et grundniveau i din ansøgning og til CV og i tilgangen til at kommunikere med en presset arbejdsgiver. Det tog faktisk et stykke tid at få det op at køre, og selvfølgelig kom jeg da til at skrive meget af det. Men vi brugte lang tid på, jeg blev nødt til at finde ud af, hvad var det, hun kunne? Hvad var det, hun havde lavet, hvad kan vi skrive i CV'et, og hvordan kan vi kombinere det i en pæn ansøgning osv.? Også fordi, at hun var jo ikke anderledes end så mange andre, der ikke har haft fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Der var huller i tidsrækkefølgen osv. ... Noget helt andet er, at jeg tror, at hvis et eller andet sted havde ansat hende, var de blevet glade for hende. (Jobmentor, 2020)

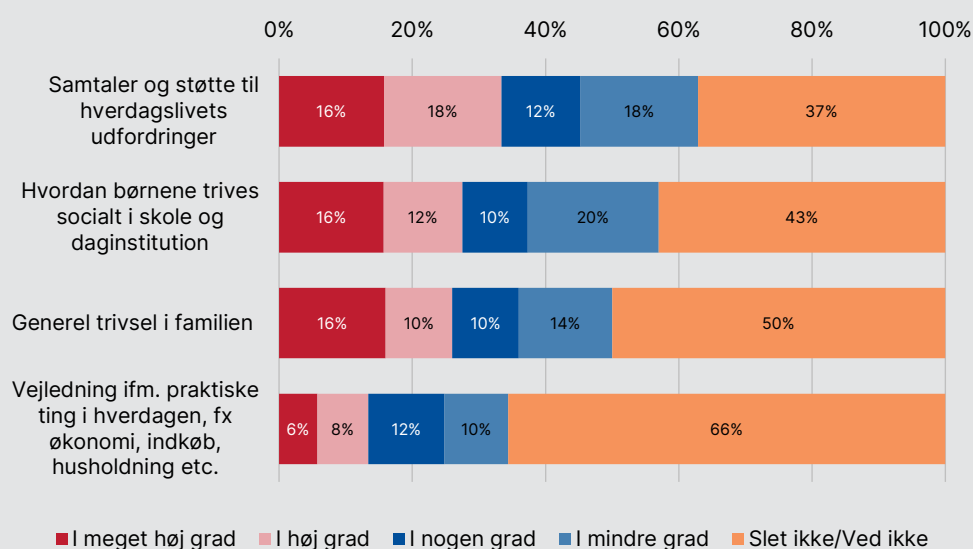
En anden jobmentor beskriver arbejdet med afklaring af ønsker og muligheder til et fremtidigt arbejde:

Han har noget uddannelse fra handelsskolen, som han har færdiggjort, som han gerne vil omsætte til butikslære. Han vil rigtig gerne ud et eller andet sted og hjælpe og så enten sætte nogle varer på hylderne eller et eller andet eller gerne i relation til noget med sport, som han går rigtig meget op i. Samtidig er han presset lidt af, at han ikke har det skide godt med at være sammen med mange mennesker på en gang. Så det er lige med at finde noget, så han ikke bliver lagt ud for løverne. (...) Jeg tænker egentlig, at det er det, det drejer sig om – at komme ud og få et arbejde og vise sine børn, at det er det, der tæller et eller andet sted, det er vores formål. Det er jo et eller andet sted den sociale arv, vi kæmper lidt med der. (Jobmentor, 2020)

Det er imidlertid ikke kun temaer relateret til et fremtidigt arbejde, der fokuseres på i jobmentorforløbene. Svarene i Figur 5.2 viser, at der i ca. en tredjedel

af forløbene i høj eller i meget høj grad fokuseres på samtaler og støtte til hverdagslivets udfordringer (34 %) og i ca. en fjerdedel af forløbene på, hvordan børnene trives socialt (28 %) og den generelle trivsel i familien (26 %). I 14 % af forløbene vejleder mentoren i høj grad eller i meget høj grad om praktiske ting i hverdagen. En par af interviewpersonerne fortæller, at de også er blevet hjulpet videre til andre Røde Kors tilbud, som fx familiecamp, hvor de kan få oplevelser og fællesskab med andre.

Figur 5.2 Har du og din jobmentor også haft fokus på andre mere familierelaterede forhold? Procent

Anm.: Figuren bygger på 50-52 besvarelser. Kategorierne 'slet ikke' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Jobmentorerne beskriver også i de åbne spørgsmål i spørgeskemaet, om hvad og hvordan de også arbejder med hverdagens udfordringer, selvom det er det, deltagerne vurderer de i mindst grad har haft fokus på:

Nogle af de øvrige udfordringer ud over ledighed, fx hjælp til ny bolig. Mentee var meget stresset, så jeg brugte en del tid på at støtte menneskeligt, så der kom lidt mere ro på. (Jobmentor, 2020)

Lytte. Mest bare at lytte. Han har bagagen fyldt af dårlige historier/oplevelser. Det har været vigtigt og en del af processen, at han har fået lov til at "tømme posen" så at sige. Det har været vigtigt for

tillidsfasen. Vi brugte de første 4-6 timer næsten udelukkende på dette. Herefter lagde jeg en plan på bordet, og vi aftalte rammerne for de følgende møder. (Jobmentor, 2020)

Det har jo mest været job, men det kan ikke undgås, at man kommer ind på, at de har børn ... De to første [mentees] havde små børn, hvor børnene var med til vores møder, så vi mødtes udendørs – det var før covid-19 faktisk. Men altså, vi mødtes udendørs, fordi det passede bedst. Så mødtes vi på en legeplads og sad og snakkede fx, for så så man jo børnene og kom automatisk til at tale om dem og om, hvordan det gik og sådan noget. (Jobmentor, 2020)

Selvom størstedelen af jobmentorforløbene fokuserer på at understøtte jobsøgningsprocessen, er der således også en række andre sociale og familiereleterede faktorer, som mentorerne skal være klædt på til at hjælpe deltagerne med at forholde sig til. Og set i lyset af forældrenes udfordringer er det formentlig meget hensigtsmæssigt, at mentorerne er åbne over for at arbejde med netop disse mere bløde faktorer rundt omkring selve jobsøgningen, fordi disse faktorer for nogle deltagere også bliver en del af barriererne for faktisk at komme i job. Væksthusets evaluering af 'Virksomme elementer på vej til job' (2018) finder, at progression mod arbejdsmarkedet går hurtigere, når der arbejdes på flere fronter på én gang, eksempelvis at der både er fokus på det jobrettede, såsom viden om arbejdsmarkedet og jobsøgning, og det sociale, såsom hverdagsmestring, styrkelse af netværk samt personlige og sociale kompetencer.

Forventningsafstemning

Forældrene og jobmentorerne giver i interviewene udtryk for stor tilfredshed med forløbene, men vigtigheden af forventningsafstemningen fremhæves af begge grupper for at få et godt match og et godt forløb.

De frivillige jobmentorer giver udtryk for, at det er svært at være mentor, når der ikke er en stabil kontakt til forælderen:

En af udfordringerne ved at være mentor, det er jo også at skabe en stabil kontakt. Det er klart, det kan jo være mange ting. Mentee kan jo have travlt, og der er også nogle gange, at de ikke er der, hvor de kan vurdere, om dette er en god ting, og så kan det være, de springer over. (Jobmentor, 2020)

Flere jobmentorer har kommentarer om, at deltagene ikke respekterer aftaler og mødetidspunkter eller svarer på telefon og sms, hvilket frustrerer jobmentorerne. Tilsvarende har et par forældre også nogle anker over jobmentorerne,

fx er omfanget af tid sammen et punkt, hvor forældrene påpeger, at det kan være svært:

Min nuværende mentor har ikke særlig meget tid til mig. Jeg får ikke meget ud af det. (Forælder med jobmentorforløb, 2020)

I alle forløbene bliver der udarbejdet en mentoraftale, der skal understøtte forventningsafstemningen. I interviewene understreger jobmentorerne også, hvor vigtigt det er at få forventningsafstemt tilstrækkeligt detaljeret med forælderen inden opstart om, hvad det kræver at deltage i et jobmentorforløb, og hvad de ønsker at få ud af det:

Der har så været noget med, at i hvert fald én mentee ikke har været klar på det her. Det kræver jo også noget af mentees at være i sådan et forløb. Der har været et par stykker af dem, som ikke har været klar over det, eller som ikke har kunnet overskue det. (Jobmentor, 2020)

Der har været meget sporadiske møder. Mentee har ikke virket helt afklaret med, hvad hun gerne vil bruge en mentor til. Jeg har forsøgt at få fat i hende og til sidst bedt hende kontakte mig, hvis der var mere, vi skulle tale om. Det har hun ikke gjort (ca. 1 måned siden). (Jobmentor, 2020)

At få forventningsafstemt motivation og indhold i jobmentorforløbet blev også fremhævet i midtvejsrapporten (Hestbæk et al., 2020) som vigtigt i forhold til at etablere gode relationer og tillid – den afgørende virkningsmekanisme – når der er tillid, skabes der også et rum for forventningsafstemning.

Jobmentorforløb under covid-19

Blandt de forældre, som har haft et forløb under covid-19-nedlukningen, svarer 70 %, at de har haft kontakt med deres mentor fra 11. marts 2020 og frem. Af dem, som har haft kontakt med deres mentor, er kontakten hovedsageligt foregået via sms, men også i høj grad via telefon og mail.

Generelt synes forældrene, at kontakten har fungeret godt under covid-19-nedlukningen. 91 % (ud af 22 forældre) svarer, at kontakten har fungeret godt eller rigtig godt. Hvilket også er, hvad de fleste, både forældre og mentorer, udtrykker i interviewene, men der er også flere, der nævner, at det har været svært. Blandt andet skriver to jobmentorer i spørgeskemaets åbne besvarelser:

Covid-19-situationen har vanskeliggjort fysiske møder, men alt er klaret via telefon og mail. (Jobmentor, 2020)

Covid-19 gjorde det vanskeligt, både i hendes jobsøgning, men også for vores møder [fordi det var svært at mødes fysisk]. (Jobmentor, 2020)

I forhold til indholdet og fokus i jobmentorforløbene under covid-19 fremhæver flere mentorer, at det var været svært at finde arbejde, praktikpladser og lignende, da mange arbejdspladser har været lukket ned. Derfor er der også nogle mentorer, der italesætter, at dette har ændret fokus i forløbene.

... I øjeblikket er det nok mere i retning af "samtaletterapi". Så det er noget med den verden, vi sidder i. For mit vedkommende får vi gået en rigtig masse ture, og det kan vi godt tillade os her under covid-19. Og vi får talt om løst og fast. Det er både primære problemer, men også problemstillinger i forhold til arbejdsmarkedet, man får vendt. Det er meget den store palette i øjeblikket. (Jobmentor, 2020)

Samlet set peger interviewene i retning af, at fokus i mentorforløbet ændrede sig under covid-19, men at jobmentorerne er lykkedes med at holde kontakt og imødekomme de ændrede behov.

5.2 Jobmentorforløbets virkninger

I de følgende afsnit ser vi nærmere på, hvorvidt jobmentorforløbene har medført positive ændringer. Indledningsvis kigger vi på forældrenes overordnede vurdering af, hvorvidt de har haft gavn af at have en jobmentor. Efterfølgende undersøger vi, om der på tværs af projektets succeskriterier sker ændringer i disse under jobmentorforløbene. Succeskriterierne omhandler følgende:

- Tilknytning til arbejdsplads efter endt forløb
- Tryghed i forhold til arbejdsplads
- Klædt på til arbejdsliv
- Afklaring i forhold til fremtidigt arbejde.

5.2.1 Overordnet vurdering af jobmentorforløbene

Forældrenes overordnede vurdering af, om de har haft gavn af deres jobmentorforløb, præsenteres i Figur 5.3. Figuren viser, at 68 % af forældrene i høj eller i meget høj grad oplever at have haft gavn af deres jobmentorforløb. Til sammenligning oplever kun 8 %, at de i mindre grad eller slet ikke har haft gavn af deres jobmentorforløb. Den overordnede vurdering af virkningen af

jobmentorforløbene blandt forældrene er således langt overvejende meget positiv.

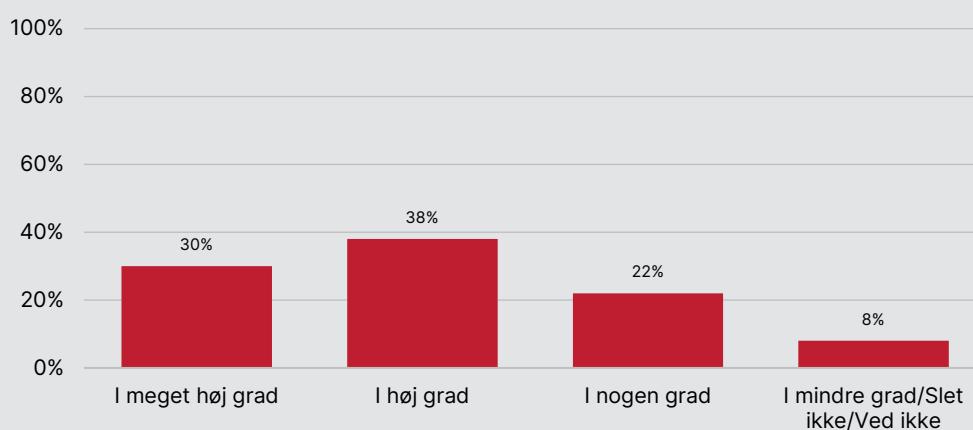
Forældrene har i efterskemaet haft mulighed for at beskrive, hvordan de har haft gavn af forløbet. Herunder er tre eksempler, der er typiske for, hvad forældrene har skrevet:

Jeg har følt, at jeg har fået kompetent sparring og følte mig ikke som et nummer i rækken. Jeg har fået mere lyst til at finpudse mit CV og har fået mere selvtillid, da jeg ser min jobsøgning fra en ny frisk vinkel. (Forælder med jobmentor, 2020)

Jeg var håbløs, jeg kunne ikke ... Jeg sidder på mine hænder og ved ikke, hvad jeg skal gøre. Jeg ville meget gerne finde et job og bidrage i mit samfund, men jeg ved ikke hvordan. Hun [min mentor] tager mine hænder og viser mig vej. Hun er en stor hjælp i mit liv. (Forælder med jobmentor, 2020)

Flere har også beskrevet det at have en jobmentor som at have en kollega, der kan motivere, give håb og skabe selvtillid ved at fremhæve, hvad deltagerne kan og vise dem, hvor de med deres styrker kan gøre en forskel samt give idéer til anderledes jobsøgninger som fx en video eller lignende, hvilket kan gøre hele processen mindre ensformig og mere levende og aktiv.

Figur 5.3 I hvor høj grad oplever du, at du har haft gavn af dit mentorforløb? Procent

Anm.: Figuren bygger på 50 besvarelser. Kategorierne 'i mindre grad', 'slet ikke' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Der er også eksempler, der beskriver, at matchet ikke er det rigtige, hvilket kan forklare, hvorfor forældrene ikke oplever at have haft gavn af deres mentorforløb.

Forælderen var ikke klar til strukturerede besøg og havde nok nærmere brug for besøgsven – og ikke jobmentor eller frivillig familieven. (Jobmentor, 2022)

Den generelle oplevelse blandt de frivillige jobmentorer er dog, at forældrene har haft stor gavn af jobmentorforløbet. Der er 67 % af jobmentorerne, som oplever, at forældrene i meget høj eller høj grad har haft gavn af mentorforløbet, mens 13 % af jobmentorerne oplever, at forældrene i mindre grad eller slet ikke har haft gavn af forløbet. Således er der en ganske stor overensstemmelse mellem såvel deltagerne som mentorernes oplevelse af virkningen af jobmentorforløbene.

I forhold til jobmentorforløbet giver samarbejdspartnerne udtryk for forskellige oplevelser af, hvorvidt forløbet har bragt deltagerne tættere på arbejdsmarkedet. Nogle samarbejdspartnere vurderer, at forældrenes udbytte af forløbet primært har været på det sociale og personlige plan, idet forælderen via sine møder med mentoren får socialt samvær, får øget sit netværk og får mulighed for at sparre med en anden omkring sin situation. De vurderer, at den frivillige fungerer som et udvidet netværk for deltagerne, som de kan vende deres udfordringer og bekymringer med på tværs af livets domæner. Dette finder evalueringer også er en vigtig del af at komme tættere på arbejdsmarkedet (Væksthuset Forskningscenter, 2018). Derimod fortæller andre samarbejdspartnere, at alle deres borgere, som har deltaget i et jobmentorforløb, er kommet i job efterfølgende. Samarbejdspartnere oplever altså en meget positiv virkning af jobmentorforløbet, hvor indsatsen har styrket deltagerne parathed til at varetage et arbejde og faktisk har bidraget til, at samtlige kom i arbejde i al fald for en periode.

5.2.2 Tilknytning til arbejdsplads efter endt forløb

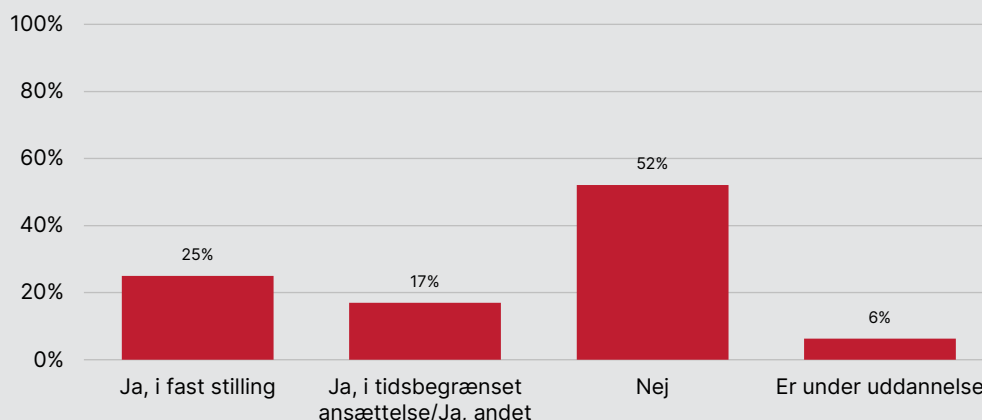
Det primære mål med jobmentorforløbene er, at forældrene kommer i arbejde eller bliver mere jobparate. I spørgeskemaet anvender vi bl.a. spørgsmål fra Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP) (Væksthusets Forskningscenter, 2017) til at måle, i hvilken udstrækning der er tegn på at indfri succeskriterierne.

Måleinstrument

BIP måler arbejdsmarkedsparethed og derigennem sandsynligheden for, at en udsat ledig kommer i arbejde. Spørgsmålene er testet på omkring 4.000 udsatte ledige og 300 jobcentermedarbejdere, og der er således et solidt datagrundlag bag disse mål for arbejdsmarkedsparethed (Væksthusets Forskningscenter, 2017).

Et af succeskriterierne for jobmentorindsatsen er, hvorvidt forældrene er tilknyttet en arbejdsplads eller uddannelse efter forløbet. Besvarelserne fra de deltagende forældre viser, at dette er lykkedes for næsten halvdelen af forældrene efter forløbet (42 %). Det viser Figur 5.4. 25 % er kommet i en fast stilling, mens de resterende 17 % har en tidsbegrænset ansættelse eller en anden form for ansættelse. 6 % er under uddannelse, mens de resterende 52 % ikke kommet i hverken arbejde eller under uddannelse.

Figur 5.4 Er du p.t. i arbejde (deltid eller fuldtid)? Procent

Anm.: Figuren bygger på 48 besvarelser. Kategorierne 'ja, i tidsbegrænset ansættelse' og 'ja, andet' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Jobmentorerne er ligeledes blevet spurgt om, hvilken arbejdssituation forældrene står i efter endt mentorforløb. Der er sammenlagt 54 % af jobmentorerne, som har svaret, at deres mentee enten er i arbejde eller skal starte i arbejde (33 %), er i et praktikforløb eller skal starte i et praktikforløb (6 %) eller er under uddannelse eller planlægger at påbegynde en uddannelse (15 %). Derudover svarer 24 % af jobmentorerne, at deres mentee er aktivt jobsøgende, mens 15 % svarer 'andet'. De uddybende kommentarer viser, at det primært dækker forældre, som både er i eller planlægger at komme i arbejde og uddannelse samtidig.

Af de forældre, der er i en fast stilling efter endt jobmentorforløb, har halvdelen en stilling på 31 timer eller mere, mens 42 % har en stilling på 30 timer eller derunder. De forældre, som er blevet ansat i en fast eller tidsbegrænset stilling, ser meget forskelligt på, hvorvidt mentorforløbet havde betydning for, at de kom i arbejde. Således svarer 39 %, at mentorforløbet havde stor eller meget stor betydning, mens 28 % vurderer, at mentorforløbet havde nogen eller lille betydning, og 33 % vurderer, at mentorforløbet ikke har haft en betydning for, at de har fået et arbejde.

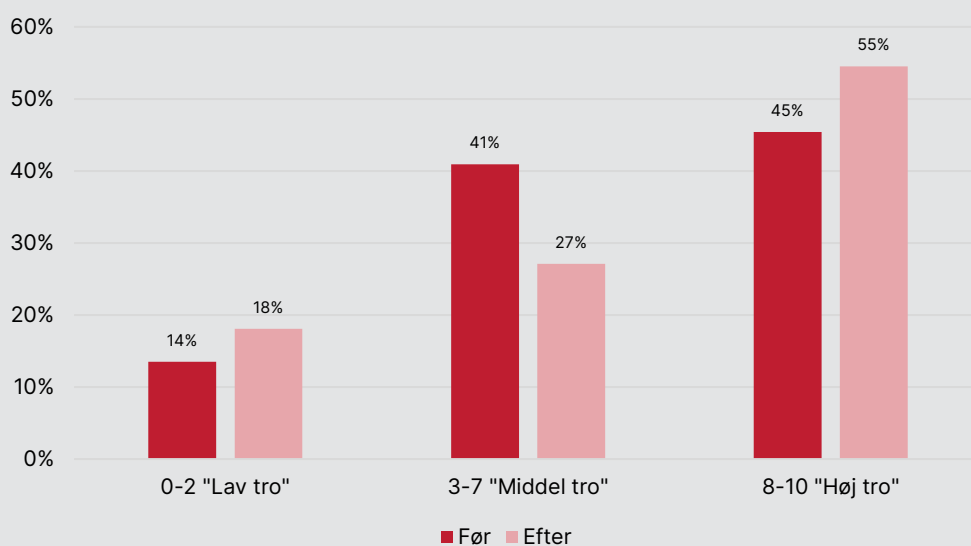
De forældre, som har svaret, at de ikke er i arbejde, er efterfølgende blevet spurgt om, hvorvidt og i så fald hvilke typer job, de har ansøgninger ude til. Der er 52 %, der har ansøgninger ude til en fuldtidsstilling, mens 20 % har ansøgninger ude til deltidsstillinger, praktikpladser eller uddannelse. Vi har desuden spurgt forældrene (både dem, som er i arbejde, og dem, som ikke er), om de har frivilligt arbejde eller har søgt frivilligt arbejde. Her svarer 22 %, at de allerede har frivilligt arbejde, og 15 % er i færd med at søge/skaffe frivilligt arbejde.

Et andet fokuspunkt er, hvorvidt forældrene oplever en øget adgang til arbejdsmarkedet. Her målt ved, om de oplever en tro på, at de kommer i arbejde inden for det næste år. Figur 5.5 viser, hvorvidt forældrene, som endnu ikke er i arbejde eller under uddannelse, selv tror på, at de er i arbejde inden for det næste år. Forældrene er på en skala fra 1 til 10 blevet bedt om at vurdere, hvor sikkert de tror, det er, at de er i arbejde inden for det næste år, hvor 10 er 'helt sikkert i arbejde', og 0 er 'helt sikkert ikke i arbejde'. Her svarer 55 % fra 8 til 10 på skalaen, hvilket vi har kategoriseret som havende høj tro på, at de er i job inden for det næste år. Dette er en stigning fra 45 %. I den anden ende af skalaen er der stigning fra 14 % til 18 % i andelen, som har lav tro på, at de er i arbejde inden for det næste år (0-2 på skalaen). Gennemsnittet ændrer sig fra 6,8 til 7, så samlet set er der ikke de store ændringer. Der er således både flere forældre, der har opnået en større tro på, at de er i arbejde inden for det næste år, og flere forældre, der har en lav tro på det. Den lavere tro kan skyldes, at forældrene har været i et forløb, hvor fokus har været på at komme i beskæftigelse, og når det ikke lykkes, så falder troen på, at det kan lade sig gøre.

Interviewene med forældre, der har haft en jobmentor, indikerer også, at forældrene får mere selvtillid og tro på, at de kan komme i arbejde undervejs.

Det giver mig selvtillid. Jeg var bange for alt. Jeg tænkte: Jeg kan ikke gøre det, jeg kan ikke gøre det. Og jeg ved ikke, hvordan jeg skal gøre det. Men de [mine mentorer] hjælper mig og siger til mig: "Du kan, du kan, du kan"! Jeg har ikke hørt nogle personer sige til mig før: "Du kan". Og nogle gange siger jeg til mig selv: Du kan. (Forælder med jobmentor, 2019)

Figur 5.5 Tror du, at du er i arbejde inden for det næste år? (Det kan fx være fuldtid, deltid, fleksjob eller vikartimer). 0 er 'helt sikkert ikke i arbejde', og 10 er 'helt sikkert i arbejde'. Procent

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor. VIVEs slutrapport af Familien i Fokus.

En jobmentor beskriver, hvordan hun oplever motivationen og troen på at komme i beskæftigelse hos de forældre, som hun har været i kontakt med.

De har alle sammen det der gåpåmod og er interesserede i at få et job eller få et bedre job – meget for deres børns skyld. Selvfølgelig for at tjene nogle penge, men også for, at deres børn skal kunne være stolte af dem, eller at de skal være en rollemodel for deres

børn. De skal ikke bare være ufaglærte et eller andet sted. De vil godt bidrage. (Jobmentor, 2020)

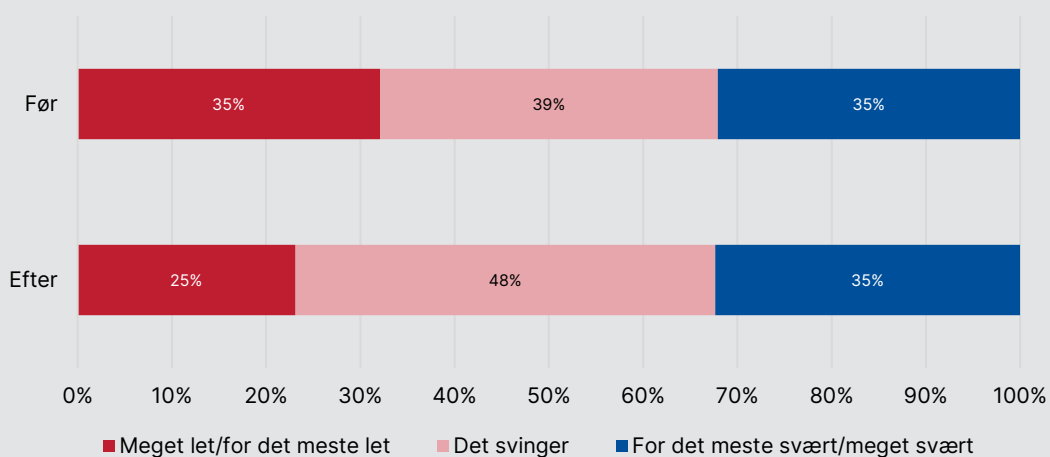
I spørgeskemaet til forældrene bliver de spurgt til, hvor de ser sig selv om 3 år med hensyn til uddannelse og arbejde. Mange af forældrene skriver, at de ser sig selv i arbejde eller uddannelse. Nogle har meget specifikke drømme i forhold til, hvilket job de gerne vil have, eller hvilken specifik uddannelse de gerne vil have, mens andre bare gerne vil have et arbejde.

5.2.3 Tryghed i forhold til arbejdsplads

Et af succeskriterierne for jobmentorindsatsen er, at forældrene opnår større tryghed ved at være på en arbejdsplads. Dette måler vi bl.a. ved BIP-spørgsmålene om, hvordan forældrene har det med at tage kontakt til nogen, de ikke kender, og hvorvidt de føler sig klar til at være en del af et fællesskab på en arbejdsplads. Derudover er der i interviewene med de frivillige jobmentorer fokus på, i hvor høj grad de oplever, at forløbet har bidraget til at gøre forældren mere tryk på en arbejdsplads.

Figur 5.6 viser, hvordan forældrene, som endnu ikke er i arbejde eller under uddannelse, har det med at tage kontakt til nogen, de ikke kender (fx til virksomheder, medarbejdere i kommunen og uddannelsessteder) før og efter jobmentorforløbet. Andelen, der synes, at det er meget let eller for det meste er let, falder fra 35 % til 25 %. Andelen, der finder det svært, ændres ikke. Resultaterne bygger på besvarelser fra 22 forældre, hvilket skal holdes in mente, da få ændringer i besvarelserne vil rykke fordelingen betydeligt.

Figur 5.6 Hvordan har du det med at tage kontakt til nogen, du ikke kender (her menes fx til virksomheder, medarbejdere i kommunen og uddannelsessteder osv.)? Procent

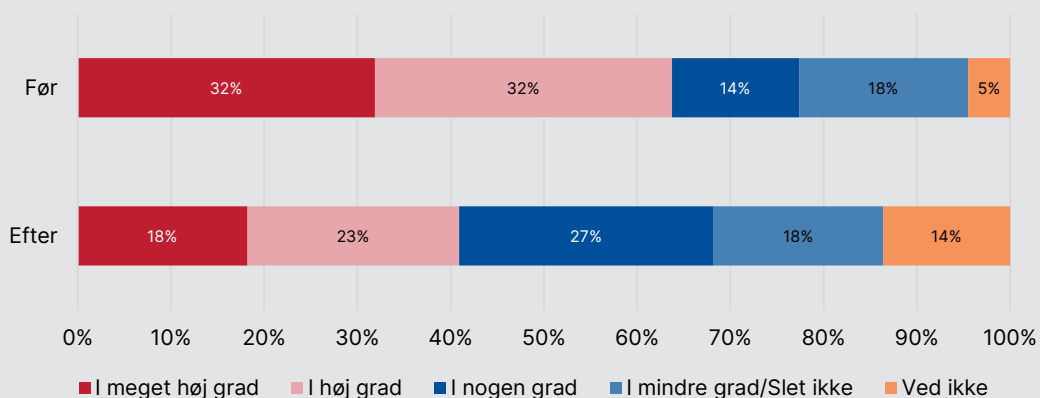

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Resultaterne i Figur 5.7 viser, at forældre, der ikke er i uddannelse eller beskæftigelse, i mindre grad føler sig klar til at indgå i fællesskabet på en arbejdsplads. Andelen, der i meget høj grad eller i høj grad føler sig klar til at indgå i fællesskabet, falder fra 64 % til 41 %. Årsagen kan være, at dem, som endnu ikke fået et job, også er dem, som inden forløbet i mindre grad følte sig klar til at være en del af fællesskabet på en arbejdsplads. Der var 70 % af alle forældrene med en jobmentor, der ved starten af forløbet i meget høj grad eller i høj grad følte sig klar til at indgå i fællesskabet på en arbejdsplads.

Figur 5.7 I hvilken grad føler du dig klar til at være en del af fællesskabet på en arbejdsplads? Procent

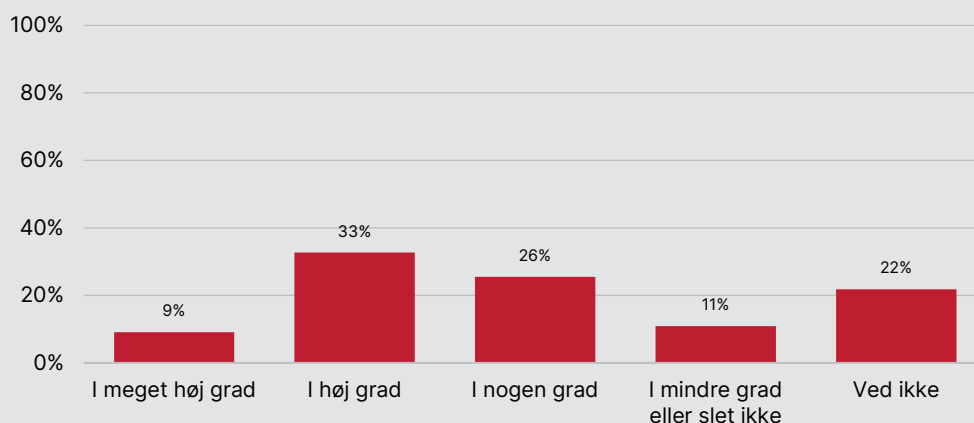

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 5.8 viser, at 42 % af jobmentorerne overvejende oplever, at forløbet i høj grad eller i meget høj grad har bidraget til at gøre forældrene mere trygge på en arbejdsplads. Kun 11 % svarer i mindre grad eller slet ikke. Der er 44 % af forløbene, hvor der har været fokus på at støtte forælderen i at blive mere tryk på en arbejdsplads (Figur 5.1). Dette kan være årsagen til, at 22 % af jobmentorerne har svaret, at de ikke ved, om forløbet har bidraget til at gøre forælderen mere tryk på en arbejdsplads.

Figur 5.8 I hvor høj grad oplever du, at forløbet har bidraget til at gøre mentee mere tryk på en arbejdsplads? Procent

Anm.: Figuren bygger på 55 besvarelser. Kategorierne 'i mindre grad' og 'slet ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

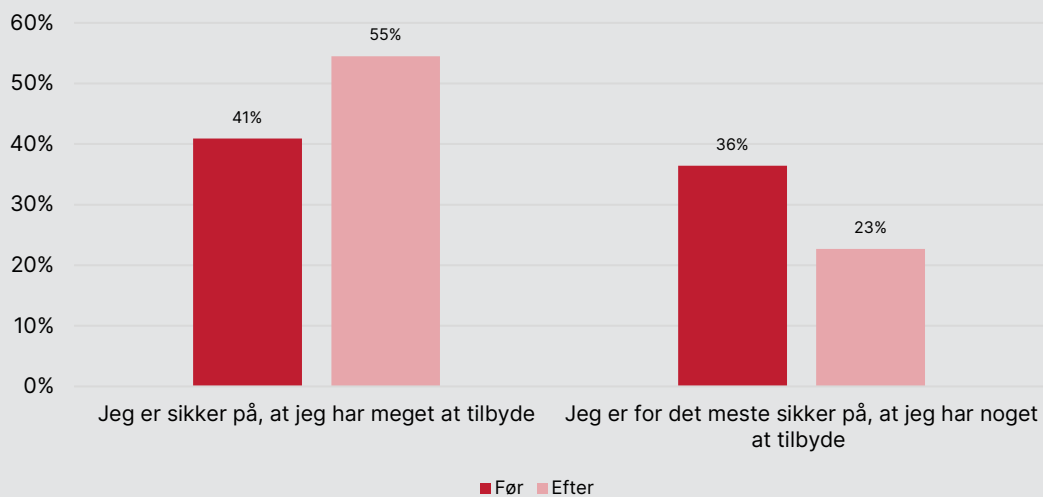
Kilde: Skema til frivillige jobmentorer. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

5.2.4 Klædt på til arbejdsliv

Et tredje succeskriterie er, at forældrene oplever, at de er klædt bedre på til arbejdslivet efter at have haft en jobmentor. Forventningen er, at mentorforløbet er med til at give deltageren en øget tro på sig selv og en øget mestringskompetence. Til at måle dette anvendes BIP-spørgsmålene om, hvorvidt forældrene tror, at deres kompetencer kan bruges på en arbejdsplads, og hvordan de har det med at gå i gang med nye opgaver på en arbejdsplads.

Selvom forældrene, der ikke er i uddannelse eller i beskæftigelse, oplever, at det kan være svært at tage kontakt til nogen, de ikke kender, eller indgå i et arbejdsfællesskab, så er der flere, der tror, at deres erfaringer kan bruges på en arbejdsplads efter jobmentorforløbet. Figur 5.9 viser, at andelen af forældre, der er sikker på, at de har meget at tilbyde en arbejdsplads, stiger fra 41 % til 55 %.

Figur 5.9 Tror du, at dine erfaringer kan bruges på en arbejdsplads?
Procent

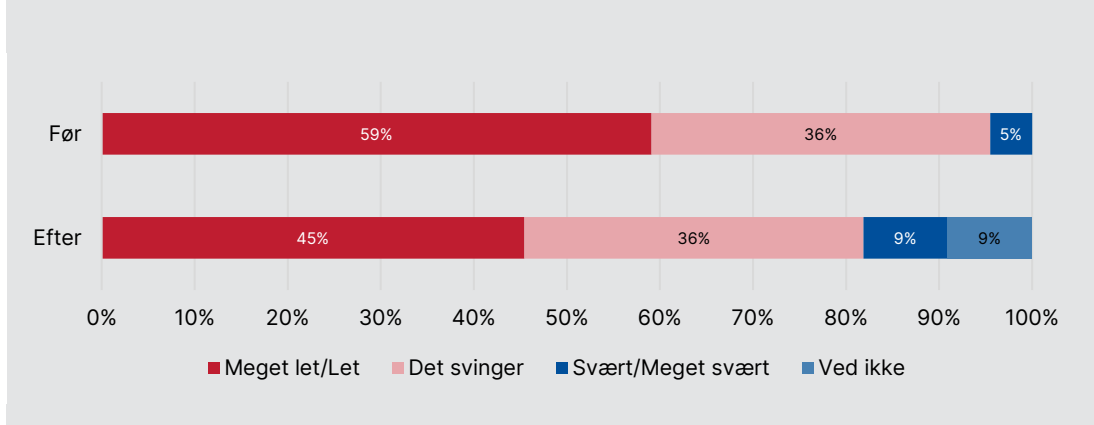

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Forældrenes selvtillid i jobsituationer undersøges ved at spørge om, hvordan de har det med at gå i gang med nye arbejdsopgaver på en arbejdsplads. Figur 5.10 viser, at blandt de forældre, der ikke er kommet i beskæftigelse eller uddannelse, har færre let eller meget let ved at gå i gang med nye arbejdsopgaver. Der er et fald fra 59 % til 45 %.

Figur 5.10 Hvordan har du det med at gå i gang med nye arbejdsopgaver på en arbejdsplads? Procent

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Den lavere andel, der finder det let eller meget let, kan skyldes, at dem, som endnu ikke er kommet i job, er dem, som også før forløbet havde det sværere med at gå i gang med nye arbejdsopgaver på en arbejdsplads, eller skyldes, at de, fordi de endnu ikke er kommet i job, har mindre selvtillid omkring deres egne evner. Blandt alle forældre med jobmentor svarede 65 % ved opstart, at de fandt det let eller meget let at gå i gang med nye arbejdsopgaver. I de kvalitative interviews oplever vi dog, at deltagerne har fået en større selvtillid og tro på, at de kan bidrage på arbejdsmarkedet, selv i stillinger, som ikke matcher 100 % med deres uddannelsesbaggrund eller ønsker.

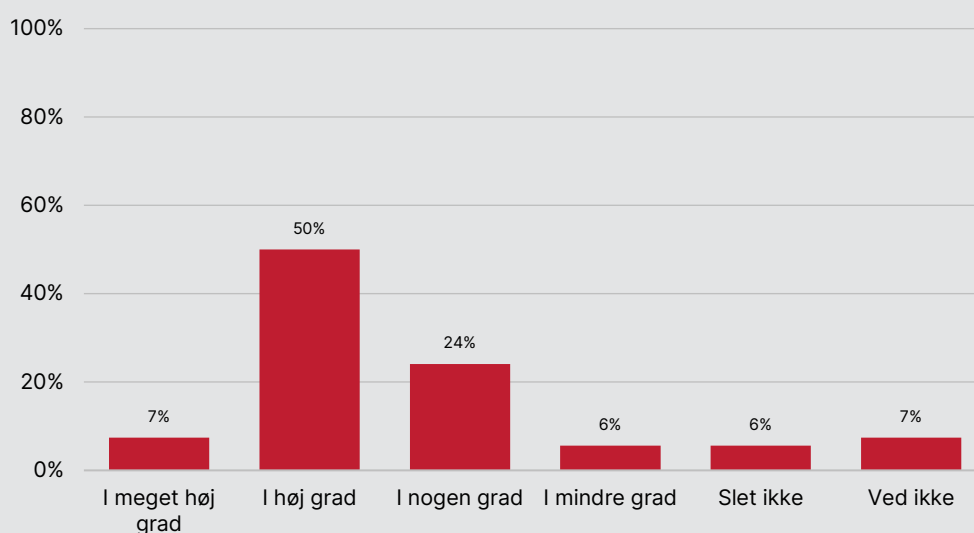
5.2.5 Afklaring i forhold til fremtidigt arbejde

Et fjerde succeskriterie for jobmentorindsatsen er, at forældrene bliver mere afklarede i forhold til fremtidigt job. Forventningen ud fra forandringsteorien er, at et øget overblik over egne muligheder bidrager til at øge bevidstheden om, hvad der kræves for at få et arbejde, hvilket i sidste ende er medvirkende til at gøre forældrene mere afklarede i forhold til fremtidige job.

Forældrene, der ikke er i uddannelse eller beskæftigelse, er både ved forløbets start og afslutning ret sikre på, hvilket arbejde de gerne vil have. Der er 91 %, som svarer, at de er ret sikre ved opstarten, og 89 % svarer, at de er ret sikre ved afslutningen af forløbet. De resterende svarer, at de har en idé om det. De frivillige jobmentorer bliver ved forløbets afslutning også spurgt, om

de oplever, at forældrene er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse efter forløbet. Figur 5.11 viser, at over halvdelen (57 %) af de frivillige svarer, at forældrene i høj grad eller i meget høj grad er blevet mere afklaret. Det er kun 12 % af de frivillige, som mener, at forælderen i mindre grad eller slet ikke er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde.

Figur 5.11 I hvor høj grad oplever du, at mentee er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde? Procent

Anm.: Figuren bygger på 54 observationer.

Kilde: Skema til frivillige jobmentorer. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

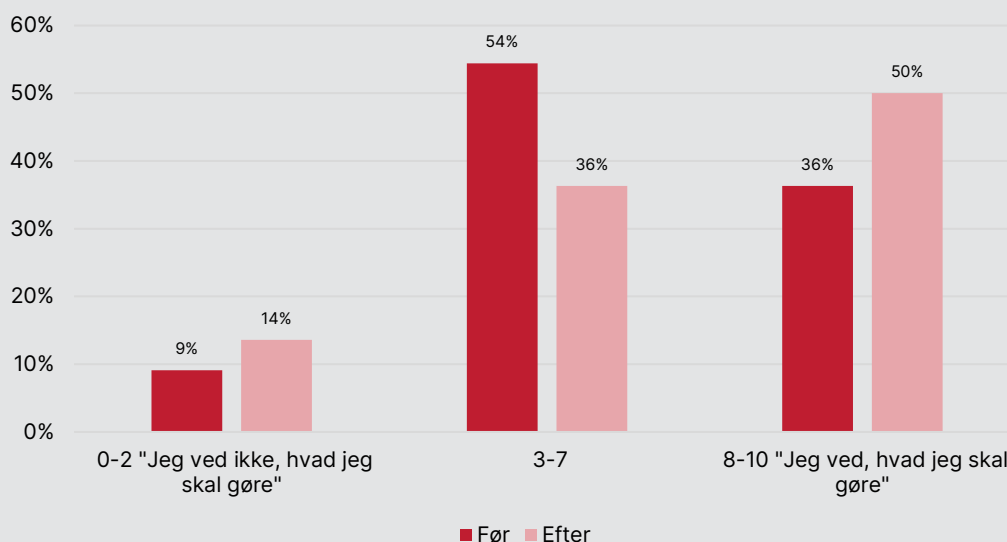
En frivillig jobmentor beskriver, hvordan hun har hjulpet med at åbne op for deltagerens muligheder og komme tættere på et job, som hun gerne ville have, som netop ikke matcher hendes uddannelse som tandlæge i et andet land.

Der var mit job meget at få hende afklaret (...). Så det, jeg kunne gøre konkret for hende, var faktisk at få rykket hende og komme ud af den der boks. Få afklaret, hvordan hun kom videre. Så fandt hun faktisk en anden mulighed i at være pædagogmedhjælper og har også prøvet at arbejde som det. Så gik vi ind og tog nogle paralleller, du har været i børnetandlæge, hvad var det, du kunne der? Det kunne fx være at have med bange børn at gøre, løse konflikter. Hele tiden finde ud af, hvad kan vi få ud af det her. På den her måde fik

vi opbygget en historie (...). Så vi fik simpelthen sat et helt andet mindset op for hende, og så kom hun ud derfra og begyndte at søge pædagogstillinger, gik ind og snakkede med jobkonsulenten. (...) Da vi sluttede forløbet, var hun der, hvor hun sagde, "nu skal jeg kaste mig ud i det her, og så vil jeg uddanne mig som pædagog".
(Frivillig jobmentor, 2022)

Forældrenes besvarelser i Figur 5.12 viser, at de på en skala fra 0-10, hvor 0 er 'Jeg ved slet ikke, hvad jeg skal gøre', og 10 er 'Jeg ved helt klart, hvad jeg skal gøre' for at forbedre mulighederne for at få et job, bevæger sig fra midten til enten at blive mere eller mindre sikre på, hvad de skal gøre. Gennemsnittet ændrer sig fra 6 til 6,8, så samlet set bliver forældrene lidt mere afklarede om, hvad de skal gøre for at komme i arbejde.

Figur 5.12 Ved du, hvad du skal gøre for at forbedre dine muligheder for at få et job? På en skala fra 0-10, hvor 0 er 'Jeg ved slet ikke, hvad jeg skal gøre', og 10 er 'Jeg ved helt klart, hvad jeg skal gøre'. Procent

Anm.: Figuren bygger på 22 besvarelser.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

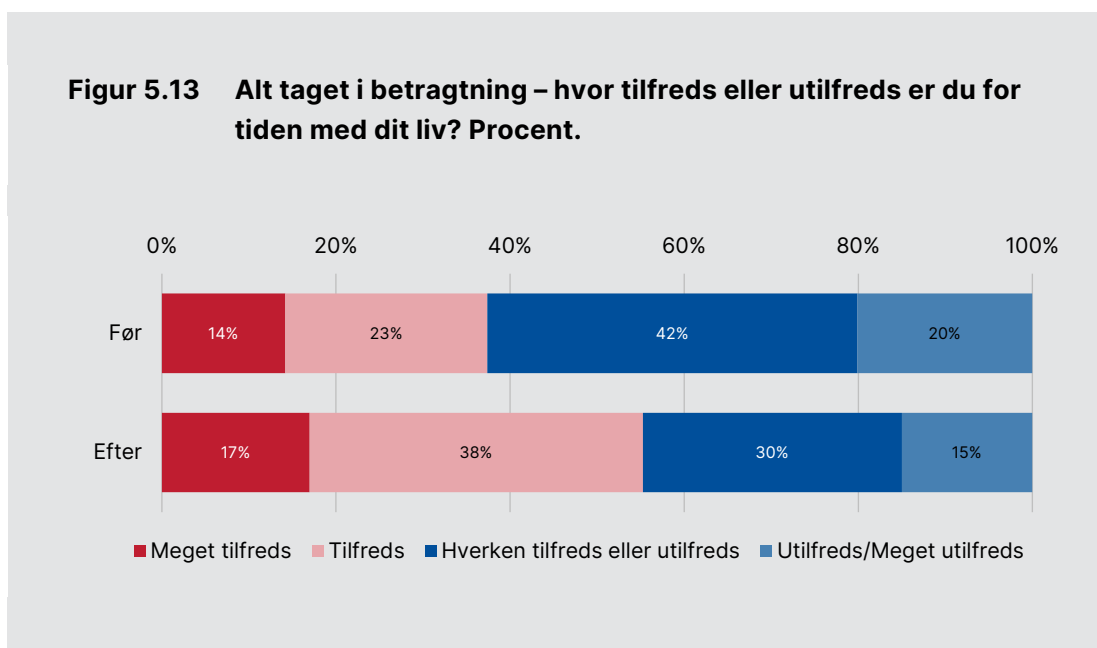
De frivillige jobmentorer har også mulighed for at beskrive, hvordan de oplever, at forældrene bliver mere afklaret i forhold til, hvad der skal til, for at de kan få et arbejde. En jobmentor beskriver det således:

Ja, altså på to punkter. Det ene var jo det, hun selv gjorde ved at blive væsentligt bedre til dansk. Det var helt tydeligt i løbet af det halve år, der gik hun fra at snakke lidt famlende dansk til, at hun kunne udtrykke sig rigtig pænt. Det andet var selvfølgelig også, at hun blev mere klar over, hvad det var for nogle kompetencer, hun havde. Og hun blev også bedre til at forstå det der med ligesom at tænke på, jamen, hvad var det, som arbejdsgiveren ville have. (Jobmentor, 2020)

Forældrene er generelt blevet mere afklaret omkring, hvilket job de godt kunne tænke sig. Det er også, hvad de frivillige jobmentorer oplever. Forældrene ved også i højere grad, hvad de skal gøre for at få et job efter at have deltaget i jobmentorforløbet.

5.2.6 Generel livstilfredshed

Deltagerne i jobmentorløbene er generelt mere tilfredse med deres liv, efter at forløbet er afsluttet, end de var før forløbet. Figur 5.13 viser, at 37 % af deltagerne før forløbet var tilfredse eller meget tilfredse med deres liv. Denne andel stiger til 55 % efter et jobmentorforløb. Det er vigtigt at have in mente, at der er meget, der kan påvirke forældrenes livstilfredshed, og at have en jobmentor er en af de ting.

Anm.: Figuren bygger på 78 besvarelser fra førskemaet og 47 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'utilfreds' og 'meget utilfreds' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med jobmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

I de kvalitative interviews er det tydeligt, at de forestiller sig, hvordan et job kan øge deres livstilfredshed, da det vil bidrage til stabilitet i hverdagen og større selvtillid samt mindre stress over usikkerheden ved at være uden for arbejdsmarkedet.

5.3 Opsamling

Resultaterne af evalueringen viser, at deltagerne i jobmentorforløbene alt i alt er mere tilfredse med deres liv, efter at forløbet er afsluttet, end de var før forløbet. Forventningen er, at dette kan understøtte, at forældrene får en øget selvtillid og en øget tro på at kunne skabe positive forandringer i eget liv og få et arbejde, hvilket er første skridt i projektets forandringskæde.

Det primære mål med jobmentorindsatsen er at få forældrene i beskæftigelse. Efter jobmentorforløbet er 42 % af forældrene enten i fuldtids- eller deltidsarbejde efter mentorforløbet, mens 6 % er påbegyndt en uddannelse. Blandt de forældre, der ikke er kommet i arbejde, har over halvdelen ansøgninger ude til en fuldtidsstilling, og 20 % har ansøgninger ude til deltidsstillinger, praktikpladser eller uddannelse.

Både forældre og frivillige vurderer, at forældrene er lidt mere afklaret omkring, hvad der skal til, for at forbedre mulighederne for at få et arbejde, hvilket er et af succeskriterierne for jobmentorforløbet. På spørgsmålet om, hvorvidt forælderen tror, at de er i arbejde inden for det næste år er der ikke et entydigt billede. Der er således både forældre, der i højere grad tror på det, og forældre, der har en lav tro på det efter forløbet. Den lavere tro kan skyldes, at forældrene har været i et forløb, hvor fokus har været på at komme i beskæftigelse, og når det ikke lykkes, så falder troen på, at det kan lade sig gøre.

Et af succeskriterierne for jobmentorindsatsen er, at forældrene opnår større tryghed ved at være på en arbejdsplads. Dette succeskriterie undersøges ved at spørge forældrene om, hvordan de har det med at tage kontakt til nogen, de ikke kender, og hvorvidt de føler sig klar til at være en del af et fællesskab på en arbejdsplads. Før- og eftermålingerne viser, at andelen, der har meget let ved eller som for det meste har let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender, falder fra 35 % til 25 %. Det samme gør sig gældende for spørgsmålet om, hvorvidt forælderen føler sig klar til at være en del af fællesskabet på en arbejdsplads, hvor andelen, der i meget høj grad eller i høj grad føler sig klar til at være en del af fællesskabet, falder fra 64 % ved starten af forløbet til 41 % ved afslutningen. De frivillige jobmentorer er også blevet spurgt om, i hvor høj grad de oplever, at forløbet har bidraget til at gøre forælderen mere tryk på en arbejdsplads. Her svarer knap halvdelen, at de i høj grad eller meget høj grad

oplever, at forløbet har bidraget til at gøre forælderen mere tryk på en arbejdsplads.

Et andet succeskriterie for forløbet er, at deltagere oplever, at de er klædt bedre på til arbejdslivet efter at have haft en mentor. Resultaterne viser, at blandt forældre, der ikke er i uddannelse eller beskæftigelse, stiger andelen, der er sikker på, at de har meget at tilbyde, fra 41 % til 55 %. Dog falder andelen, der vurderer, at de har meget let eller let ved at gå i gang med nye opgaver, fra 59 % til 45 %. I de kvalitative interviews fremgår det tydeligt, at forældrene har fået en større selvtillid og tro på, at de kan bidrage på arbejdsmarkedet, selv i stillinger, som ikke matcher 100 % med deres uddannelsesbaggrund eller ønsker.

Samlet set tyder resultaterne på, at jobmentorforløbene lykkes med at understøtte, at forældrene kommer i arbejde eller uddannelse, men samtidig, at der er en gruppe forældre, der kunne have brug for mere støtte og eventuelt en længerevarende indsats i forhold til at opnå øget tiltro til på sigt at kunne komme i arbejde eller uddannelse.

6 Uddannelsesmentorforløb

I dette kapitel belyser vi uddannelsesmentorforløbene, og hvordan de udfolder sig set både fra forældrenes og de frivillige uddannelsesmentorers perspektiv.

De følgende afsnit afrapporterer resultaterne for uddannelsesmentorforløbene i forhold til indsatsens succeskriterier og projektets forandringsteori (Se forandringsteori i Bilag 1). Boks 7.1 samler op på hovedresultaterne for forældrene med en uddannelsesmentor i forhold til succeskriterierne.

Boks 6.1 Hovedresultater for uddannelsesforløbene i forhold til succeskriterierne

Forældre med en uddannelsesmentor oplever:

- Efter mentorforløbet er 70 % stadig i gang med en uddannelse, 22 % har gennemført deres uddannelse, og 8 % er stoppet. I interviewene fortæller forældrene, at mentorerne spiller en stor rolle, i forhold til at de stadig er i gang med uddannelsen, eller de har gennemført uddannelsen.
- Blandt de forældre, der ikke er færdige med deres uddannelse, er det ikke entydigt, om de er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse. Nogle er mere afklarede, mens andre er mere i tvivl. Samme udvikling ses i forhold til, hvorvidt forældrene er sikre på, hvad de skal gøre for at færdiggøre deres uddannelse. I interviewene er der et klart billede af, at forældrene har en tydelig plan for, hvad de gerne vil, når de er færdige – både i forhold til yderligere uddannelse eller arbejde.
- Der er 82 % af de forældre, der ikke er færdig med deres uddannelse, der svarer, at det er meget vigtigt for dem at færdiggøre denne.
- Efter forløbet har flere forældre meget let eller let ved at modtage undervisning, hvilket indikerer, at flere oplever, at de er klædt bedre på til uddannelse efter at have haft en mentor. Der er dog stadig 21 % (24 % inden forløbet), der oplever, at det kan være svært. I interviewene fortæller en del af forældrene, at dette var årsagen til, at de gerne vil have

en uddannelsesmentor, og at de i høj grad får støtte fra uddannelsesmentoren til at forstå pensum og skrive opgaver.

- Før- og eftermålingen finder, at der er flere forældre, der efter forløbet vurderer, at de har meget let eller let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender. Dog er der sket et fald i andelen, der i høj grad eller meget høj grad føler sig klar til at indgå i det sociale fællesskab på uddannelsen. Den kvalitative analyse viser også, at en del af forældrene oplever, at det sociale på uddannelsesstederne er udfordrende – særligt i forbindelse med gruppearbejde, og det er ofte noget af det, som mentorerne hjælper forældrene med at navigere i. I disse tilfælde er det også vigtigt, at forældrene støttes i at mestre hverdagslivet, så denne del af forandringskæden i forandringsteorien understøttes.
- Der er ikke et entydigt resultatet i forhold til forældrenes tilfredshed med deres liv. Andelen, der er utilfreds eller meget utilfreds med sit liv, falder fra 15 % til 6 %, men samtidig falder andelen, der er meget tilfreds eller tilfreds, fra 65 % til 62 %. Forventningen er, at en øget trivsel kan bidrage til en bedre mestring af hverdagen, hvilket kan understøtte, at forældrene fastholder og færdiggør deres uddannelse samt søger videre i beskæftigelse.

6.1 Beskrivelse af indsatsen

De frivillige uddannelsesmentorer skal støtte forældre, der skal i gang med en uddannelse eller er påbegyndt en uddannelse, og ligeledes støtte op om personlige og sociale faktorer, der kan fremme den enkeltes muligheder for gennemførelse af en uddannelse. Der kan eksempelvis være forældre, som har brug for hjælp til motivation og fastholdelse. Forældrene kan også få hjælp til at søge ind på en ny uddannelse, hvis de ønsker at videreudanne sig, eller at søge ind på en anden uddannelse, hvis de er stoppet.

En evaluering fra Rambøll (Svarer et al., 2014) viser, at mentorstøtte har en positiv virkning i forhold til at afklare uddannelsesønsker og støtte til at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse samt understøtte. Evalueringen viser endvidere, at mentorstøtte også bidrager til at øge selvværd og tro på egne evner, løfte deres selvvurderede helbred og forbedre hverdagsmestring. Dette stemmer overens med tilgangen i Røde Kors' uddannelsesmentorforløb, hvor der er stor frihed i, hvilken form for støtte den frivillige kan bidrage med

alt efter forældrenes behov. Den frivillige kan således både støtte forældrene i konkrete ting relateret til uddannelsen såsom lektier og eksamener, men der kan også være fokus på samtaler og støtte til hverdagslivets udfordringer.

Boks 6.2 Data

I evalueringen af uddannelsesmentorforløbene indgår der 83 besvarelser af førskemaet og 52 besvarelser af efterskemaet. Foruden forældrene er der 45 frivillige uddannelsesmentorer, der har besvaret spørgeskemaet efter forløbets afslutning.

Ud over data fra spørgeskemaerne bygger resultaterne på 12 interviews med forældre samt interviews med 13 frivillige uddannelsesmentorer. De kvalitative interviews bruges til dels at nuancere de kvantitative resultater, dels at belyse de forhold og mekanismer, som ikke kan indfanges i et spørgeskema.

Størstedelen af uddannelsesmentorforløbene er igangsat af det centrale korps i samarbejde med fagkonsulenten, der varetager både screening af forældre og frivillig samt selve matchet (se beskrivelse af det centrale kops i kapitel 7). For uddannelsesmentorforløbene er der sat følgende succeskriterier op:

- Forældre, der har været tilknyttet en mentor, oplever, at de er klædt bedre på til uddannelse og arbejdsliv efter at have haft en mentor
- Forældre oplever, at de er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse
- Forældre er tilknyttet en arbejdsplads eller en uddannelsesinstitution efter endt forløb
- Forældre, der har været tilknyttet en uddannelsesmentor, oplever, at mentor skaber/har skabt tryghed i forhold til at være på en arbejdsplads/et uddannelsessted.

Røde Kors lægger op til, at forælderen og mentoren mødes hver 14. dag i 1-2 timer i en periode på op til et halvt år, men perioden kan forkortes eller forlænges efter behov. De forløb, hvor efterskemaet er besvaret, og uddannelsesmentorforløbet er afsluttet, viser, at 21 % af forløbene har varet 1-4 måneder, 31 % af forløbene har varet 5-8 måneder, 24 % har varet 9-12 måneder, og 17 % mere end 12 måneder. Kun en lille andel af forløbene har været kortere end

en måned. Uddannelsesmentorforløbene er således længere end jobmentorforløbene, hvor 24 % var længere end 8 måneder.

6.1.1 Hvad kendetegner forældrene med en uddannelsesmentor, og hvad er deres forventninger?

Deltagerne i uddannelsesmentorforløbene er næsten udelukkende kvinder. 94 % er kvinder, og kun 6 % er mænd. Det er samme billede som for familieevenforløbene og jobmentorforløbene. Knap halvdelen af deltagerne er i alderen 30-39 år (49 %), og 35 % er mellem 40-49 år. Kun en lille andel er under 30 år eller 50 år eller ældre.

Knap halvdelen af forældrene, som deltager i et uddannelsesmentorforløb, har en gymnasie- eller erhvervsuddannelse som højeste uddannelse (46 %), mens 34 % har grundskolen, dvs. 9.-10. klasse, som højeste uddannelse, og 20 % har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. Den typiske deltager i et uddannelsesmentorforløb er altså en kvinde i alderen 30-39 år med en gymnasie- eller erhvervsuddannelse.

Hovedparten af deltagerne i uddannelsesmentorforløbet er kendetegnet ved tidligere at have påbegyndt en eller flere uddannelser, som de ikke har gennemført. 63 % angiver, at dette er tilfældet, mens 37 % af deltagerne ikke tidligere har påbegyndt uddannelse.

I interviewene fremgår det, at samarbejdspartnerne ser uddannelsesmentorindsatsen som et tilbud til forældre, der allerede er i gang med en uddannelse, men som har brug for ekstra støtte for at fuldføre uddannelsen. Den uddannelsesinstitution, som er blevet interviewet, fortæller, at de særligt bruger indsatsen til forældre, hvor de frygter, at forældrene ellers vil droppe ud. *"Det krævede ikke så meget af os. Med en relativt lille indsats, så var der faktisk en del elever, som kunne få – og fik – noget hjælp"*. En anden samarbejdspartner fortæller, at de prøver at motivere forældrene til at få en uddannelsesmentor med

“

Det krævede ikke så meget af os. Med en relativt lille indsats, så var der faktisk en del elever, som kunne få – og fik – noget hjælp

henblik på at gennemføre en uddannelse frem for at søge ufaglært arbejde:
”Job er selvfølgelig også afgørende, men det der med, at man engagerer sig i en uddannelsesretning, er jo meget afgørende for ens liv”.

De fleste deltagere har hørt om mentorordningen via Facebook eller deres studiested. I interviewene fortæller flere af forældrene, at deres studievejleder har anbefalet dem at kontakte Røde Kors for at få en uddannelsesmentor. Et tæt samarbejde og rollefordeling mellem mentor og andre fagpersoner, fx en studievejleder, er et af de forhold, som forskningen fremhæver har betydning for succes af mentorforløbet (Slottved et al., 2017; Friche et al., 2017; Wittek-Holmberg & Petersen, 2017; Svarer et al., 2014), og derfor er det positivt, at studievejlederne anbefaler indsatsen til de studerende.

Generelt har deltagerne i uddannelsesmentorforløbene på forhånd store forventninger til forløbet. På en skala fra 1-10, hvor 10 er 'meget høje forventninger', har 68 % svaret 8-10 til, hvor høje forventninger de har til deres mentorforløb. Kun 5 % har lave forventninger til mentorforløbet. Deltagerne har haft mulighed for at beskrive deres forventninger til forløbet, og hvad de håber at få ud af det. Flere håber på hjælp til deres skriftlige opgaver på uddannelsen og deres lektier generelt, og flere beskriver også, at de håber på at få hjælp til at blive bedre til det danske sprog:

At få hjælp til min skole og opgaver. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Få hjælp til at afslutte uddannelse med gode karakterer og få et godt job. (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

Andre beskriver, at de ønsker generel støtte og rådgivning til alt, hvad der vedrører skolegangen, og hvordan man håndterer eventuelle udfordringer i forbindelse med det.

6.1.2 De frivillige uddannelsesmentorer

Der er 45 frivillige uddannelsesmentorer, der har svaret på spørgeskemaet, og af dem er 72 % kvinder, og 28 % er mænd. Dette ligner fordelingen blandt de frivillige familievenner. Blandt uddannelsesmentorerne er 70 % i arbejde eller studerende. De resterende har svaret 'andet'. De fleste uddannelsesmentorer er 50-59 år (38 %), og 33 % er 30-49 år. Der er 9 %, der er under 30 år, mens 20 % er over 60 år.

Blandt uddannelsesmentorerne har 9 % en faglig erhvervsuddannelse, 13 % har en kort videregående uddannelse, 40 % har en mellemlang videregående

uddannelse, og 29 % en lang videregående uddannelse. Der er 9 %, der svarer 'andet'.

Alle de frivillige er i spørgeskemaerne blevet spurgt om, hvad deres motivation for at være frivillig er. De fleste svarer, at det motiverer dem, at man er med til at hjælpe andre og gøre en forskel.

At se den glæde, der stråler i øjnene, når tingene lykkes, og det går godt. (Uddannelsesmentor, 2020)

Den oplevelse peger tilbage til et af elementerne i forandringsteorien, nemlig at mennesker i udsatte positioner med den rigtige støtte og opbakning kan lykkes med at rykke sig i positiv retning.

Opfølgning og sparring

I spørgeskemaet og interviewene har vi spurgt ind til, hvordan de frivillige oplever den støtte og supervision, som de får fra Røde Kors i forbindelse med deres rolle som mentor.

Indledningsvis er uddannelsesmentorerne på et mentorkursus, hvor de hører om indsatsen og Røde Kors' psykosociale tilgang, og de klædes på til rollen som mentor. Blandt mentorerne finder 67 % kurset brugbart i meget høj eller høj grad, mens 33 % i nogen grad finder det brugbart. En af uddannelsesmentorerne fortæller om kurset:

Nogle af tingene kendte jeg i forvejen i forhold til, hvordan man har gode samtaler med folk, men der var mere – hvad synes Røde Kors, der ligger bag det at være mentor, hvorfor udbyder de det, og hele snakken om, hvor langt skal man gå og ikke gå. Hvad kan man love? Passe på med ikke at love for meget. Man kan støde ind i familier, hvor der ikke var så mange ressourcer, og man måske kan få lyst til at over-hjælpe. Man skal passe på sig selv i det. Lade være med at love mere, end man kan holde. (Uddannelsesmentor, 2022)

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at der er 75 %, der i meget høj eller høj grad føler sig klædt på til at være mentor, mens 25 % føler, at de i nogen eller mindre grad var klædt på til at være mentor.

Ligesom det var tilfældet med de andre indsatser, så er det enten aktivitetslederen eller såkaldte "opfølgingsfrivillige", som er frivillige, der er forankret centralt, der støtter mentorerne. Røde Kors' lægger op til, at enten aktivitetslederen eller en "opfølgingsfrivillig" hver anden måned følger op på mento-

terne. Der er 35 % af uddannelsesmentorerne, der har været i kontakt med aktivitetslederen en gang om måneden eller mere, mens 57 % har været i kontakt med aktivitetslederen, men det har været mindre end en gang om måneden. Der er 8 %, der svarer, at de ikke har været i kontakt med aktivitetslederen. De 8 % kan dog have været i kontakt med en "opfølgingsfrivillig", da der i spørgeskemaet spørges til kontakt med aktivitetslederen. Der er 62 %, der svarer, at aktivitetslederen i meget høj grad eller i høj grad har været tilgængelig, når der har været behov for det. Mens 8 % vurderer, at det kun har været tilfældet i nogen grad. Der er 30 %, der svarer 'ved ikke'. I interviewene fremgår det, at en del af mentorerne ikke har oplevet situationer, hvor der var behov for støtte eller hjælp. Dette kan være årsagen til, at de ikke har været i kontakt med aktivitetslederen og ikke kan vurdere, hvorvidt pågældende er tilgængelig.

I interviewene bliver "den svære samtale" nævnt, og der er blandt en del af de interviewede mentorer et ønske om, at de støttes i og klædes på til, hvordan man kan tage denne, da oplevelsen er, at det gavner, når man gør det. *"Det sværeste er at tage hul på de svære ting/svære samtaler. Men mentee bliver jo også glad, når man faktisk gør det"*. Derudover er der et ønske om flere muligheder for at mødes med andre uddannelsesmentorer på tværs, for nogle af de frivillige søger også et netværk: *"Det er vel også en del af det at melde sig som frivillig, at man får noget andet netværk, når man søger ind i det"*. Det bliver også fremhævet, at et netværk, så man i højere grad kender de andre frivillige, kan understøtte, at man deler og udveksler erfaringer.

“

Det sværeste er at tage hul på de svære ting/svære samtaler. Men mentee bliver jo også glad, når man faktisk gør det

6.1.3 Fokuspunkter i uddannelsesmentorforløbene

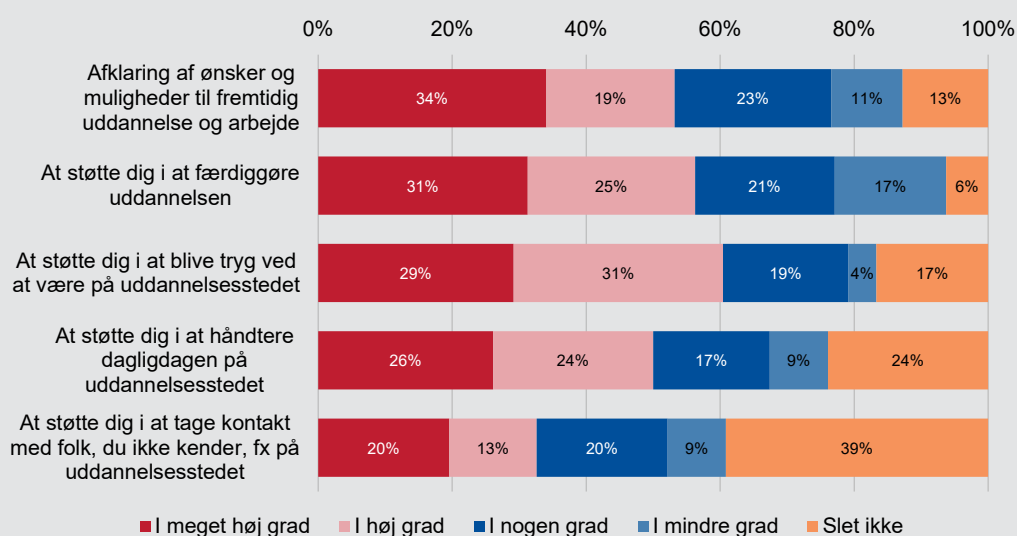
I dette afsnit ser vi på, hvad uddannelsesmentorforløbene indholdsmæssigt består i. I spørgeskemaet til forældrene spørger vi til, hvilke mål eller temaer, de har arbejdet med. Dette er ikke for at vurdere, hvorvidt der sker en målopfyldelse, men for at få et indblik i, hvordan forløbene kan se ud i praksis. En uddannelsesmentor beskriver arbejdet med mål således:

Til at starte med, der formulerede vi nogle mål i forhold til, at succeskriteriet var, at hun gennemførte sin grunduddannelse, hvilket hun så også gjorde. Men ellers så er det faktisk ikke noget, vi har opstillet. Det er simpelthen bare, at vi tager det, som det kommer, for hun har jo besluttet, at hun gerne vil færdiggøre denne her SOSU-hjælper uddannelse, og det er jo så hendes mål. Den er hun så færdig med her, jeg tror, det er her efter sommeren, hvis alt går, som det skal, selvfølgelig. Og så er det ligesom dét, der er målet.
(Uddannelsesmentor, 2020)

Interviewene med deltagerne tegner ligeledes et billede af, at målet med forløbene er, at deltagerne gennemfører den uddannelse, de er i gang med. For nogle er det dog at genoptage en uddannelse, de ikke tidligere har kunnet gennemføre.

I Figur 6.1 specificeres det, hvilke mål eller temaer, forløbene ifølge forældrene har haft fokus på. Overordnet viser figuren, at der i lidt over halvdelen af forløbene i høj grad eller meget høj grad har været fokus på støtte i at blive tryk ved at være på uddannelsesstedet (60 %), støtte i at færdiggøre uddannelsen (56 %), afklaring af ønsker og muligheder til fremtidig uddannelse og arbejde (53 %) samt støtte i at håndtere dagligdagen på uddannelsesstedet (50 %). Knap en tredjedel har haft fokus på støtte i at tage kontakt til nye mennesker (33 %).

Figur 6.1 Hvilke mål eller temaer har du og din uddannelsesmentor haft fokus på? Procent

Anm.: Figuren bygger på 46-48 besvarelser. Er det enkelte spørgsmål i figuren besvaret med 'ved ikke', er svaret udeladt af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med uddannelsesmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

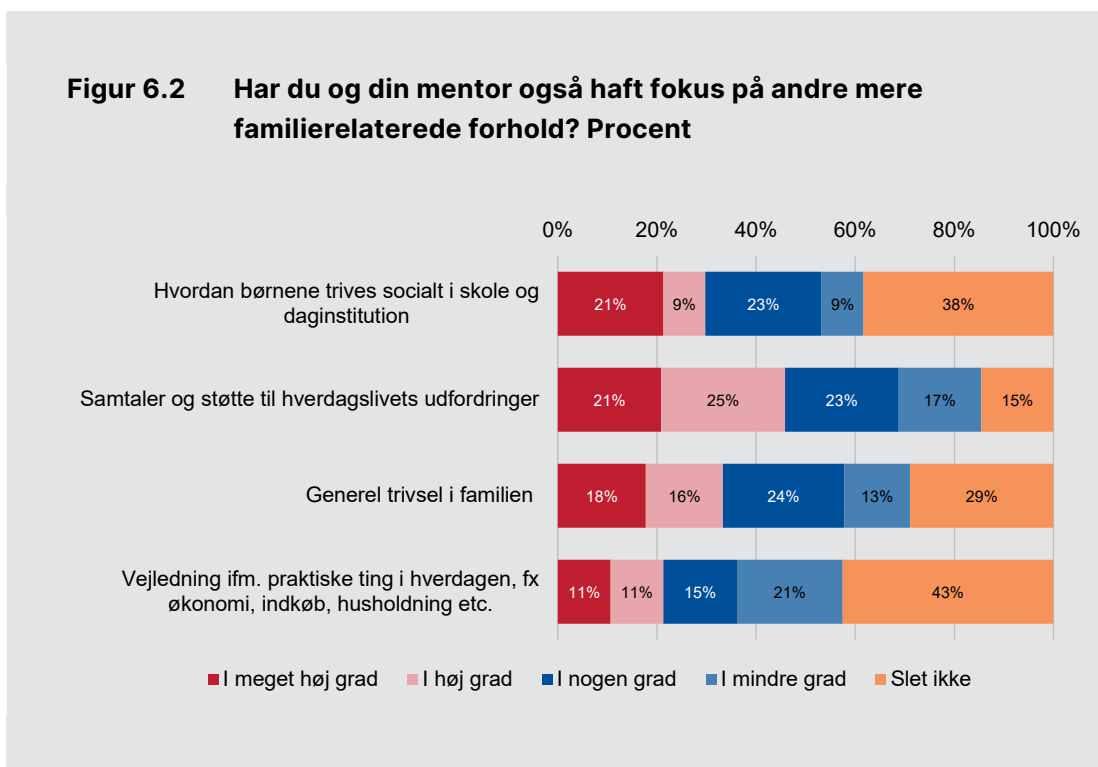
I de kvalitative interviews fylder hjælp til lektier, skolegang og det danske sprog meget for deltagerne.

Det er fordi, jeg gerne vil træne mit sprog og træne med nogen, jeg kan snakke med ud over arbejde. Lære de rigtige ord og lære det nye sprog rigtigt. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Hun støtter mig omkring, at jeg skal holde fast i uddannelsen og ikke tænke på at droppe ud. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Uddannelsesmentoren hjælper også forælderen med andre mere familierelaterede forhold. Figur 6.2 viser, at i 69 % af forløbene har de i en eller anden grad også haft fokus på samtaler og støtte til hverdagslivets udfordringer. I 53 % af forløbene er der også fokus på, hvordan børnene trives socialt i skolen og i daginstitutionen. I 30 % af forløbene er der i meget høj grad eller i høj grad fokus på dette. I uddannelsesmentorforløbene er det således også det relationelle, fleksible, helhedsorienterede, der er i fokus, og dette er et element, som

frivillig støtte er god til, fordi det er relationelt og afhængigt af ligeværdighed og tillid.

Anm.: Figuren bygger på 45-48 besvarelser. Er det enkelte spørgsmål i figuren besvaret med 'ved ikke', er svaret udeladt af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med uddannelsesmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

I de kvalitative interviews ser vi også, at uddannelsesmentoren hjælper og støtter forælderen med praktiske ting i hverdagen. En forælder fortæller:

... hun prøver at søge noget økonomisk støtte for mig, sommerferie hos Røde Kors, fødselsdagsgaver og sådan nogle praktiske ting, som hun ved mere om end mig. Jeg er ikke så god til at søge det, men hun tilbyder på den måde hjælp. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

En anden forælder fortæller om, hvordan uddannelsesmentoren både støtter i forhold til uddannelsen ved at træne ord, men samtidig også støtter i forhold til hverdagslivets udfordringer.

Jeg har været glad for, at jeg lærer mere ord og træner, og jeg føler, at jeg har en veninde ved siden af mig. Jeg føler mig tryk ved, at jeg kan snakke om noget, ligesom åbne hjertet. Nogle gange bliver det for meget, hvor jeg tænker, det går ud over hende. Fordi nogle gange kommer jeg til at fortælle om mit liv også, fordi jeg har problemer med mine børn.

Uddannelsesmentorerne giver i interviewene og i de åbne besvarelser i spørgeskemaet eksempler på områder, hvor de støtter ud over det uddannelsesmæssige:

I starten var der meget stress, og det var vigtigt at få ro på dette, [så vi lavede] en del vejtræningsøvelser og italesættelse af, at du er god nok og kan lige så meget som dine medstuderende. Herefter en del øvelser i fremlæggelse og rettelse af det sproglige. (Uddannelsesmentor, 2022)

Altså, så har der været sådan nogle ting, så har hun fået korrespondance fra skolen eller kommunen eller banken eller et eller andet, der har jeg også hjulpet – både i forhold til regninger, hun skal betale, og få styr på, hvordan hun bestilte tid til covid-19-test og sådan nogle ting. Så jo, vi har lavet en masse af dét også ... Og så har jeg lavet hendes vaskemaskine engang. (Uddannelsesmentor, 2020)

Et af hans mål også var noget selvdisciplin, og det aftalte vi også. Der sagde jeg også til ham på første møde, at "det er ikke for at sige, at du er træls og alt muligt, fordi du kom for sent i dag. Men kunne det ikke være en idé, at du møder op 5 minutter før tid næste gang, før vi lige mødes?" – der kom han også 10 minutter for sent. Så lavede vi så en aftale om, at det skulle han så prøve næste gang. (Uddannelsesmentor, 2020)

Set fra både forældrene og de frivillige uddannelsesmentorerers perspektiv, fylder hjælp og støtte til andet end uddannelse meget i deres forløb. Samtidig giver flere interviewpersoner udtryk for, at de ikke har et stort socialt netværk i Danmark, da de er flygtet hertil, og derfor bruger de uddannelsesmentoren til det, man normalt bruger sit netværk til som fx at tale om hverdagslivets udfordringer, hjælp til at søge økonomisk støtte, planlægning af ferie m.m. Den helhedsorienterede tilgang giver derved uddannelsesmentoren mulighed for at støtte forælderen i alt det rundt om uddannelsen, således at der bliver overskud til at fokusere på skolen og gennemføre uddannelsen.

Forventningsafstemning

Ligesom det var tilfældet for de frivillige jobmentorer, så giver de frivillige uddannelsesmentorer også udtryk for, at det er svært at være mentor, når der ikke er en stabil kontakt, eller når der ikke er forventningsafstemt tilstrækkeligt med forælderen inden opstart.

Jeg oplevede hende ikke som klar til konkrete aftaler/mål. (Uddannelsesmentor, 2020)

... [at] han godt ved, at han halter på den skriftlige del. Han har været så opsat på, at han skulle det, lige meget hvad jeg har sagt i forhold til, at det kan jeg ikke hjælpe dig med, men jeg vil gerne finde et sprogkursus til dig. Men han er bare insisterende, og så peger han ned i bøgerne og: "Jamen, det er det her, jeg skal kunne. Hvis du bare giver mig lister over nogle forskellige ord, man kan sætte ind her og her, og hvis vi bare laver en skabelon over den opgave, så jeg bare skal sætte de ord ind, der står i den opgave, jeg får". Han har et meget forsimplet billede af, hvad det kræver ... (Uddannelsesmentor, 2020)

Det kan ligeledes være, at forælderen fokus ændrer sig undervejs. Derfor er det vigtigt, at uddannelsesmentorerne – og de andre frivillige i Familien i Fokus – forventningsafstemmer undervejs, så fokus og indhold i indsatsen tilpasses forældrenes behov.

Derudover bliver prioriteringen af uddannelsesmentorens egen tid også nævnt som noget, der kan være svært at balancere. Særligt når relationen til forælderen bliver tættere. Nedenstående citat er fra en uddannelsesmentor, hvor de stoppede forløbet, da relationen var blevet så venskabelig, at uddannelsesmentoren eksempelvis gerne ville hente børnene til fodbold for at give forælderen mere luft og overskud i hverdagen. I Familien i Fokus må de frivillige ikke være alene med børnene, og derfor valgte forælderen og mentoren at stoppe forløbet i Røde Kors-regi, så uddannelsesmentoren helt legitimt kunne hente børnene. De har således stadig kontakt, selvom forløbet officielt er afsluttet. Uddannelsesmentoren fortæller om dette forløb:

Det sværeste, hundrede procent uden diskussion, det er at disponere min tid. I starten i hvert fald – og nu stadigvæk, ville jeg gerne bruge rigtig meget tid på det, indtil hun også en dag siger: "Prøv at høre her" – hun ville jo gerne have, at jeg er der hele tiden og hver dag, fordi hun havde jo hele tiden brug for det. Så det var op til mig også at sætte grænserne, og det er helt rigtigt. Det var klart det sværeste. Og specielt også jo tættere relationen bliver, og jo mere man holder af mennesket, så vil jeg gerne gøre mere for hende. Også fordi jeg kan godt mærke, at det går mere fra at være den relation, vi startede med, til at være et decideret venskab, hvilket heller ikke gør mig noget. Det gør mig heller ikke noget i forhold til Røde Kors-regi, når vi nu er stoppet, det er jo helt fint – jeg er sikker på, at jeg heller ikke er den første, der er i den situation. (Uddannelsesmentor, 2020)

I tråd hermed fortæller en forælder om relationen til sin uddannelsesmentor:

... hun er den bedste. Jeg bliver virkelig bange for, når jeg er færdig med uddannelsen. Jeg sagde, "du kan ikke slippe nu". Jeg føler, at jeg stadigvæk har brug for min veninde. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Uddannelsesmentorforløbet under covid-19

Forældre i forløb, som er afsluttet efter 4. juni 2020, er spurgt om, hvorvidt de har haft kontakt med deres mentor under covid-19-nedlukningen fra 11. marts 2020 og frem til datoen for besvarelsen af spørgeskemaet. Der er 42 uddannelsesmentorforløb, som er afsluttet efter 11. marts 2020. Af disse svarer 81 %, svarende til 34 personer, at de har haft kontakt med deres mentor under covid-19-nedlukningen, mens 19 % ikke har. Og af dem, som har haft kontakt, svarer 39 % af forældrene, at de har haft ligeså meget kontakt som før, og 14 %, at de faktisk har mere eller meget mere kontakt end før.

Af dem, som har haft kontakt med deres mentor, er kontakten hovedsageligt foregået via telefon (72 %), men også i høj grad via mail (55 %). Der er også en stor andel (40 %), som har mødtes fysisk med deres mentor. Generelt synes forældrene, at kontakten har fungeret godt under covid-19. Der er 88 % (ud af 24 forældre), som svarer, at kontakten har fungeret godt eller rigtig godt under covid-19-nedlukningen, mens de resterende 12 % har svaret, at det har fungeret mindre godt eller dårligt. Af interviewene fremgår det, at mange er lykkedes med at finde en løsning, hvor forældre og uddannelsesmentor ringer eller mailer sammen om opgaver og hjælp til særligt konkrete spørgsmål i forhold til deres skole.

Der er dog også forældre, der i interviewene nævner, at restriktionerne under covid-19 har været en udfordring i forløbene.

Jeg synes, at det har været rigtigt irriterende og utilfredsstillende. Og [den elektroniske kontakt] er ikke egnet til formålet. Også fordi vi har ... altså, hvis man har kendt folk længe og talt med dem meget, så kan man godt fortsætte en kontakt elektronisk. Men hvis man skal starte op og lære folk at kende på den måde og have tillid – det er nok fordi, at dette her også er baseret på tillid og tiltro til hinanden. Og den tillid og tiltro er altså svær at etablere over en elektronisk linje. (Uddannelsesmentor, 2020)

Ligesom det var tilfældet ved familievennerne og jobmentorerne, så er det særligt, når det bliver svært at opbygge relationen mellem forældre og frivillig, at både forældre og frivillige giver udtryk for utilfredshed og fremhæver, at det kan være svært. Det understreger, hvor vigtigt det er, at der er tid og rum

til at mødes og opbygge den personlige relation, da denne er så vigtig for indsatsens succes.

6.2 Uddannelsesmentorforløbets virkninger

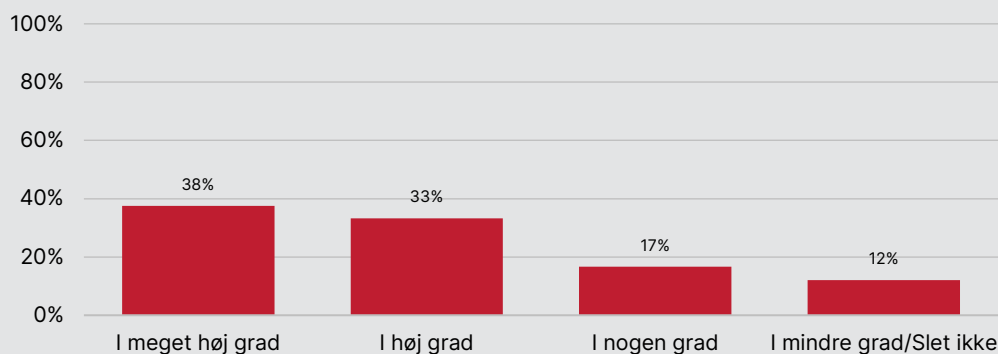
I de følgende afsnit ser vi nærmere på uddannelsesmentorforløbenes virkning baseret på data fra både spørgeskemaerne og interview. Indledningsvis kigger vi på forældrenes overordnede vurdering af, hvorvidt de har haft gavn af at have en uddannelsesmentor. Efterfølgende undersøger vi, om der på tværs af projektets succeskriterier sker ændringer i disse under uddannelsesmentorforløbene. Projektets succeskriterier for det mere uddannelsesmentorforløbene er:

- Tryghed i forhold til uddannelsessted
- Klædt på til uddannelse
- Afklaring i forhold til fremtidigt arbejde
- Tilknytning til arbejdsplads eller uddannelsesinstitution efter endt forløb.

6.2.1 Overordnet vurdering af uddannelsesmentorforløb

Forældrenes egne overordnede vurdering er for langt de flestes vedkommende, at de har haft gavn af deres mentorforløb. Figur 6.3 viser, at 71 % af forældrene i høj eller i meget høj grad oplever at have haft gavn af deres uddannelsesmentorforløb. Der er 12 %, der svarer, at de i mindre grad eller slet ikke har haft gavn af deres mentorforløb.

Figur 6.3 I hvor høj grad oplever du, at du har haft gavn af dit forløb med uddannelsesmentor? Procent.

Anm.: Figuren bygger på 48 besvarelser. Kategorierne 'i mindre grad' og 'slet ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Efterskema til forældre med uddannelsesmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Forældrene har haft mulighed for at uddybe, hvordan de har haft gavn af uddannelsesmentorforløbet. Herunder er der fire eksempler på, hvad forældrene har skrevet, der viser de forskellige måder, hvorpå indsatsen kan udfolde sig:

Jeg har i høj grad fået noget ud af mit mentorforløb. Jeg er blevet bedre til at organisere mit liv og mit studie. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Det har været et rigtig godt forløb med mentor, hvor jeg kunne tale med min mentor om mange ting. Det kunne være familierelaterede situationer, personlige udfordringer på job- og uddannelsesstedet eller mere. (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

Jeg har bestået mine eksamener på grund af ham. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Det giver mig endnu mere lyst og stabilitet til at afslutte min uddannelse. (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

Der er også et eksempel på, hvorfor en forælder vurderer ikke at have haft gavn af uddannelsesmentorforløbet:

Jeg troede, jeg ville have gavn af det, men det stressede mig egentligt mere, end det reelt gavtede i forhold til tid – derudover

oplevede jeg, at jeg egentligt havde meget godt styr på det hele.
(Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

Blandt de frivillige uddannelsesmentorer oplever langt størstedelen (73 %), at forælderen som minimum i nogen grad har haft gavn af forløbet, og 51 %, at de i høj eller meget høj grad har haft gavn af forløbet. Det er kun 13 %, der mener, at forælderen i mindre grad eller slet ikke har haft gavn af forløbet. Således er der en ganske stor overensstemmelse mellem såvel forældrenes som mentorernes oplevelse af virkningen af uddannelsesmentorforløbene.

“

Jeg har bestået mine eksamener på grund af ham

De samarbejdspartnere, som henviser til uddannelsesmentorforløb, vurderer, at forløbet har været medvirkende til at øge deltagernes adgang til og gennemførelse af uddannelse. Mentorforløbene har fx støttet dem i gennemførelsen af adgangsgivende uddannelse og transitionen til en erhvervsfaglig uddannelse eller at færdiggøre en uddannelse med henblik på beskæftigelse. Uddannelsesmentorerne har styrket deltagernes tilknytning til deres uddannelse ved at hjælpe dem med lektielæsning, eksamen og studieteknik samt støttet deltagerne i at balancere uddannelse og familieliv. Samtidig har mentorerne arbejdet med at øge deltagernes tiltro til egne evner og til, at de kan klare uddannelsen og senere job.

6.2.2 Tilknytning til uddannelsesinstitution efter endt forløb

Det primære succeskriterie for uddannelsesmentorforløbet er, at forældrene færdiggør deres uddannelse eller fortsat er tilknyttet en uddannelsesinstitution efter endt forløb.

Tabel 6.1 Andel, der går på uddannelsen, efter at mentorforløbet er afsluttet. Procent

	Procent
Går stadig på uddannelsen	70
Har gennemført uddannelsen	22
Er stoppet på uddannelsen	8
Total	100

Anm.: Tabellen bygger på 49 besvarelser.

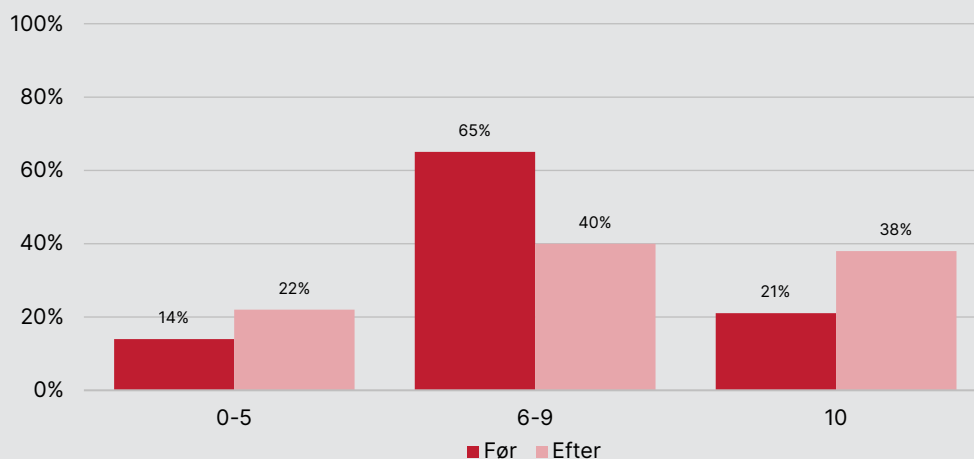
Kilde: Efterskema til forældre med uddannelsesmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Resultaterne i Tabel 6.1 viser, at hele 70 % fastholdes i uddannelse, og 22 % har gennemført uddannelsen. Dette er en betydelig andel, da forældrene tidligere har påbegyndt en eller flere uddannelser, som de ikke har gennemført, og samarbejdspartnerne i interviewene fortæller, at de særligt bruger indsatsen til forældre, som de frygter ellers vil droppe ud.

At det er vigtigt for forældrene at gennemføres deres uddannelse, afspejles ligeledes i de kvalitative interviews og i spørgeskemaet, hvor de blev spurgt om, hvor vigtigt det er for dem at gennemføre et uddannelsesforløb. Her svarer 82 %, at det er meget vigtigt for dem. Det gælder både før og efter uddannelsesmentorforløbet. De resterende 18 % svarer, at det er relativt vigtigt for dem at gennemføre uddannelsesforløbet. Det samme billede viser sig i det kvalitative datamateriale, hvor årsagen til at få en uddannelsesmentor overvejende er at få støtte til at gennemføre en uddannelse.

Til gengæld er billedet ikke ligeså entydigt, når forældrene skal svare på, hvorvidt de ved, hvad der skal til for at gennemføre deres uddannelse. Forældrene er blevet bedt om at vurdere, om de ved, hvad der skal til for at gennemføre deres uddannelse på en skala fra 0-10, hvor 10 er, at de helt sikkert ved, hvad de skal gøre. Hvor 21 % før forløbet var helt klar over, hvad der skal til for at gennemføre deres uddannelse, svarer 38 % efter forløbet, at de er helt klar over, hvad der skal til – altså en stigning på 17 procentpoint. De resterende besvarelser er blevet grupperet grundet antallet af besvarelser i hver enkelt kategori.

Figur 6.4 Ved du, hvad der skal til for at gennemføre din uddannelse? 0 er 'Jeg ved slet ikke, hvad jeg skal gøre', og 10 er 'Jeg ved helt klart, hvad jeg skal gøre'. Procent

Anm.: Figuren bygger på 82 besvarelser fra førskemaet og 37 besvarelser fra efterskemaet. Nogle af kategorierne er blevet slået sammen på grund af et lavt antal observationer.

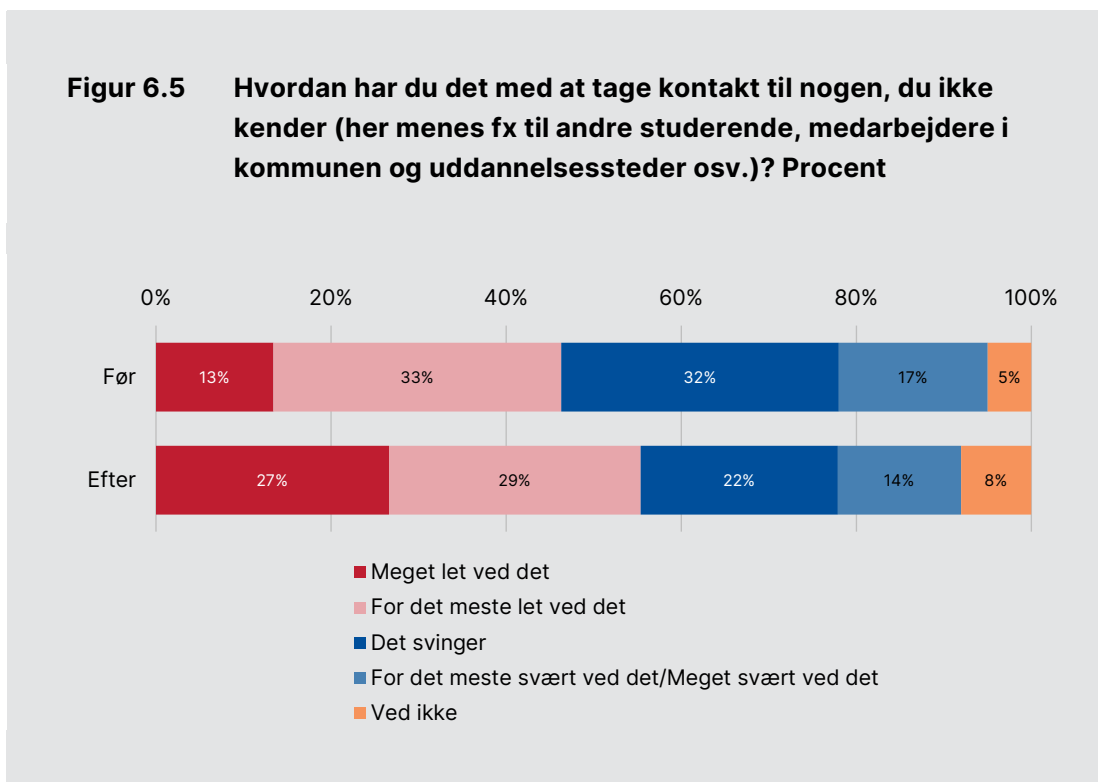
Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Figur 6.4 viser, at andelen, som svarer 0-5, altså dem, som er i tvivl om, hvad der skal til for at gennemføre deres uddannelse, er blevet højere, og andelen, som svarer 6-9, er blevet mindre efter forløbet. Den gennemsnitlige score ændres nærmest ikke som følge af forløbet. Den var 7,6 før forløbet og 7,5 efter forløbet. I interviewene fortæller flere af forældrene, at de har været tæt på at droppe ud af deres uddannelse, men at de efter forløbet med uddannelsesmentoren nu har fået redskaberne til fx at skrive opgaver, holde oplæg og en struktur på deres studie, der betyder, at de ved, hvad de skal gøre for at gennemføre deres uddannelse.

6.2.3 Tryghed i forhold til uddannelsessted

Et andet af succeskriterierne for mentorindsatserne er, at forældrene opnår større tryghed ved at være på en uddannelsesinstitution. Dette måler vi ved at spørge forældrene om, hvordan de har det med at tage kontakt til nogen, de ikke kender, og om de føler sig klar til at være en del af det sociale fællesskab på en uddannelse. I Figur 6.5 og Figur 6.6 ser vi nærmere på forældrenes tryghed i forhold til deres uddannelsessted.

Figur 6.5 viser, at forældrene har fået lettere ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender. Andelen, som oplever at have meget let ved det eller for det meste let ved det, stiger med 10 procentpoint fra 46 % til 56 %. Særligt andelen, der har meget let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender, er steget meget – fra 13 % til 27 %.

Anm.: Figuren bygger på 82 besvarelser fra førskemaet og 49 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'for det meste svært ved det' og 'meget svært ved det' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus.

På den anden side føler forældrene sig mindre klar til at være en del af det sociale fællesskab på deres uddannelse. Her svarede 55 % før forløbets start, at de i høj eller meget høj grad følte sig klar til det sociale fællesskab, mens det er gældende for 45 % efter forløbet. Andelen, som i nogen grad føler sig klar, er steget tilsvarende. I de kvalitative interviews ser vi ligeledes, at forældrene oplever udfordringer med at indgå i det sociale fællesskab på deres uddannelsesinstitution. At føle, at man er uden for det sociale fællesskab, er noget af det, der kan være medvirkende til, at elever dropper ud af erhvervsuddannelser (VIVE, under udgivelse). Af Figur 6.1 fremgår det, at 60 % i høj eller meget høj grad har fokuseret på dette. I interviewene fremgår det, at det primært gælder i gruppearbejde. En forælder fortæller:

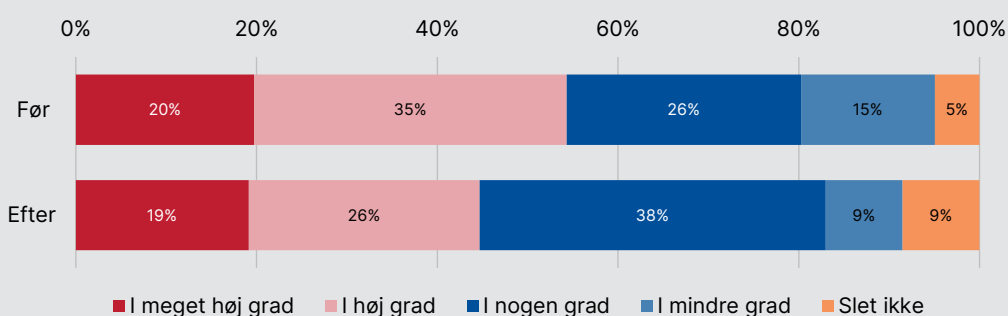
Jeg er glad for selve uddannelsen, fordi det ligger dybt i mit hjerte. Det er noget, jeg drømmer om, at være sygeplejerske en dag. Det

har jeg altid gjort. At hjælpe mennesker. Men det, der kan være udfordrende, er, at vi har rigtig meget gruppearbejde. Man arbejder aldrig som selvstændig i selve opgaverne, så det kan være lidt vanskeligt at samarbejde med forskellige mennesker, man er tvunget til at være sammen med. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

En anden forælder fortæller om det at føle sig anderledes end sine medstuderende:

Der er rigtig mange unge mennesker, så de er ikke altid glad for at arbejde med en ældre person. Du ved godt, at de har deres eget sprog nogle gange, deres egen måde at snakke på, så nogle gange kan jeg ikke rigtig følge med. Nogle gange siger læreren, at jeg skal arbejde med de her mennesker. Nogle gange er jeg utilpas med at arbejde med det, lærerne vælger. Så klarer jeg det, så godt jeg kan. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Figur 6.6 I hvilken grad føler du dig klar til at være en del af det sociale fællesskab på din uddannelse? (her menes fx en læse-/studiegruppe, sociale aktiviteter osv.)? Procent

Anm.: Figuren bygger på 81 besvarelser fra førskemaet og 47 besvarelser fra efterskemaet. Er spørgsmålet besvaret med 'ved ikke', er besvarelsen udeladt af hensyn til for lavt antal observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

En uddannelsesmentor beskriver i et interview, hvordan deres fokus på at arbejde med at forbedre forældrens dansk har bidraget til, at forælderen føler sig mere tryk på uddannelsen generelt og i det sociale fællesskab på uddannelsen mere specifikt:

Bare det at have én, der kommer jævnligt – og selvfølgelig taler hun dansk, det fortæller hun også, at hun gør i skolen osv., men dét

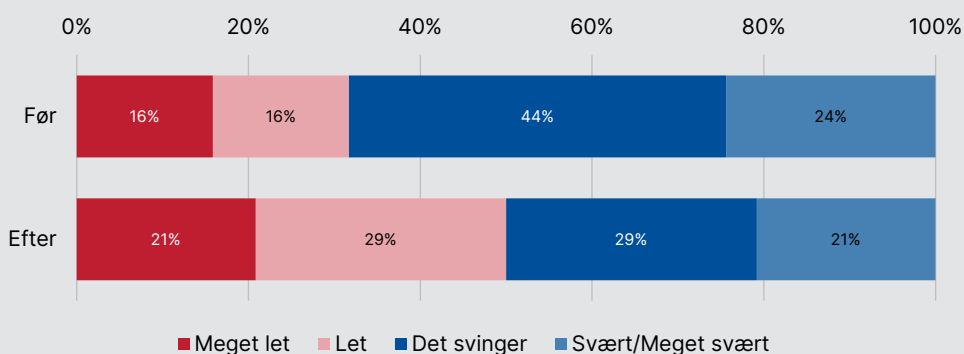
hjælper hende. Og specielt også i hendes og min relation, der kan vi også godt bruge tid på at forklare ordene, forklare sammenhænge og betydningen af et eller andet, hvilket hun jo ikke rigtig gør i en helt almindelig samtale ellers. Så det har hjulpet hende sprogligt og selvfølgelig i forhold til uddannelsen og socialt. (Uddannelsesmentor, 2020)

Uddannelsesmentorerne vurderer i overvejende grad, at forløbet har bidraget til at gøre forælderen mere tryk på et uddannelsessted. Der er 42 % af uddannelsesmentorerne, som svarer, at de oplever, at forløbet har bidraget til at gøre forælderen mere tryk på et uddannelsessted. Dog mener 17 %, at forældrene i mindre grad eller slet ikke oplever det. En forholdsvis stor andel (27 %) af uddannelsesmentorerne svarer ved ikke, hvilket kan skyldes, at uddannelsesmentorerne ikke ser forældrene på uddannelsesstedet, men kun kan svare på spørgsmålet ud fra, hvad forældrene fortæller og signalerer til uddannelsesmentoren.

6.2.4 Klædt på til uddannelse

Et tredje succeskriterie er, at forældrene føler sig bedre klædt på til uddannelse efter uddannelsesmentorforløbet. Resultaterne viser, at der sker en positiv ændring i forhold til, hvordan forældrene har det med at være under uddannelse og modtage undervisning efter mentorforløbet. Det ses i Figur 6.7, hvor andelen, som har let eller meget let ved at være under uddannelse og modtage undervisning, stiger fra i alt 32 % før indsatsen til 50 % efter forløbet. Samtidig falder andelen, som oplever, at det er svært eller meget svært at være under uddannelse og modtage undervisning, fra 24 % til 21 % efter forløbet.

Figur 6.7 Hvordan har du det med at være under uddannelse og modtage undervisning? Procent

Anm.: Figuren bygger på 82 besvarelser fra førskemaet og 48 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'svært' og 'meget svært' er slået sammen af hensyn til få observationer. Er spørgsmålet besvaret med 'ved ikke' er besvarelsen udeladt af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Forældrene har i interviewene og de åbne besvarelser i spørgeskemaet beskrevet, hvordan uddannelsesmentorforløbet har hjulpet dem, så de bedre kan være under uddannelse og modtage undervisning.

Jeg har fået nogle redskaber til at skrive opgaver. Så nu frygter jeg det ikke så meget. (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

Jeg vil gerne bruge min mentor sådan lidt lavpraktisk. Hvordan skriver man en god opgave? Hvad er relevant? Hvordan sætter man bedst opgaven op? (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

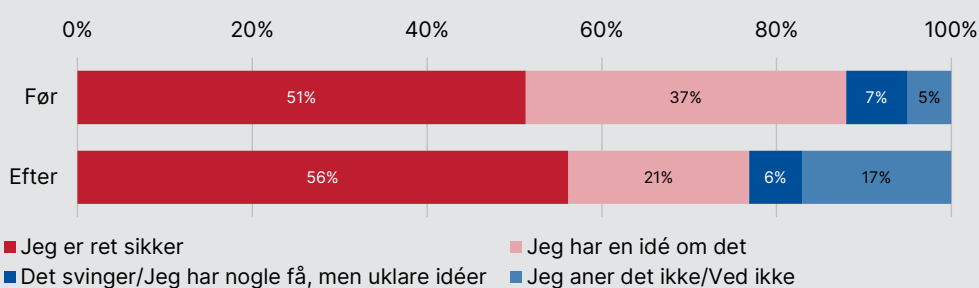
Når vi havde fået noget [opgaver eller lektier], som jeg ikke forstod, efter at læreren havde forklaret det, så kunne jeg spørge min mentor, om hun ville forklare det. (Forælder med uddannelsesmentor, 2020)

6.2.5 Afklaring i forhold til fremtidigt arbejde

Et af succeskriterierne for uddannelsesindsatsen er, at forældrene bliver mere afklaret i forhold til fremtidigt job eller uddannelse. I Figur 6.8 præsenteres resultaterne for, hvorvidt forældrene er afklaret i forhold til, hvilket job de gerne

vil have, når de er færdige med deres uddannelse. I førskemaet bliver alle forældre spurgt, mens det i efterskemaet er dem, som endnu ikke er færdige med deres uddannelse, der bliver spurgt om det. Der er hverken entydige indikationer på, at forældrene bliver mere eller mindre afklarede. Andelen, som svarer, at de er ret sikre, stiger fra 51 % til 56 %, mens andelen, som svarer, at de ikke aner, hvilket job de gerne vil have, når de er færdige med deres uddannelse, stiger fra 5 % til 17 %.

Figur 6.8 Har du en idé om, hvilket job du gerne vil have, når du er færdig med din uddannelse? Procent

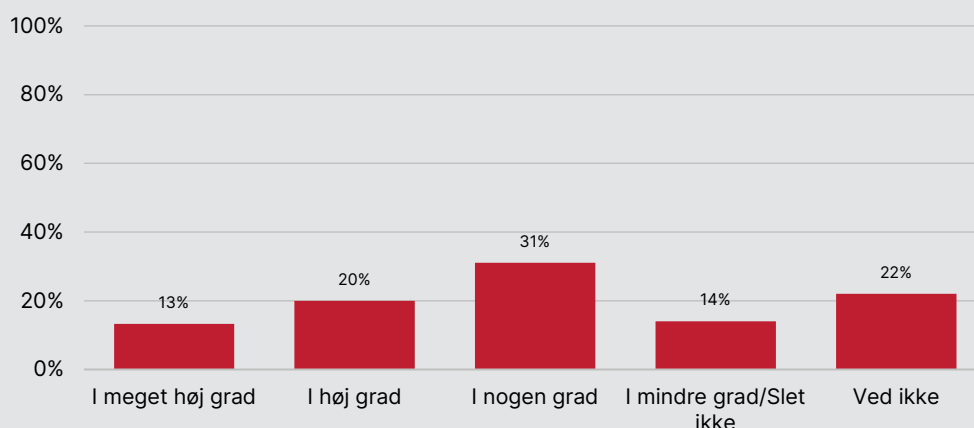

Anm.: Figuren bygger på 82 besvarelser fra førskemaet og 34 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'det svinger' og 'jeg har nogle få, men uklare idéer' samt 'jeg aner det ikke' og 'ved ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Flertallet af uddannelsesmentorerne vurderer, at forældrene er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse. Det fremgår af Figur 6.9, at 33 % i høj eller i meget høj grad oplever, at forælderen er blevet mere afklaret, mens 31 % svarer i nogen grad. Det svarer samlet til, at 64 % af uddannelsesmentorerne vurderer, at forælderen som minimum i nogen grad er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse. 14 % svarer i mindre grad eller slet ikke, og der er også 22 %, som svarer ved ikke.

Figur 6.9 I hvor høj grad oplever du, at mentee er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse? Procent

Anm.: Figuren bygger på 45 besvarelser. Kategorierne 'i mindre grad' og 'slet ikke' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Skema til frivillige uddannelsesmentorer. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

De kvalitative interviews giver et billede af, hvilke drømme og mål forældrene har for arbejde i fremtiden.

At jeg er færdiguddannet, og jeg arbejder inden for psykiatrien.
(Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

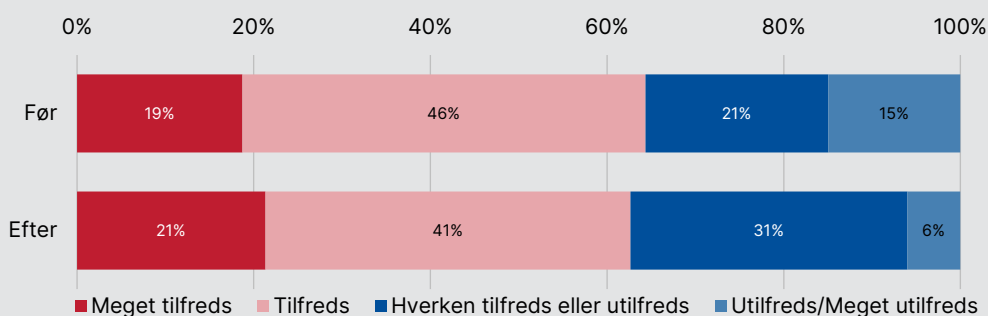
Jeg vil gerne arbejde med det fag. Jeg elsker det fag, fordi jeg synes, det fag er meget spændende, og samtidig kan jeg hjælpe de ældre, fordi jeg vil det godt. (Forælder med uddannelsesmentor, 2022)

Ovenstående citater er et par af de eksempler, der indikerer, at forældrene har klare drømme og mål med deres uddannelse og efterfølgende beskæftigelse.

6.2.6 Generel livstilfredshed

En ændring i forældrenes livstilfredshed kan de opnå med en øget tro på egne evner og en øget tro på, at de kan gennemføre deres uddannelse. Resultaterne fremgår af Figur 6.10.

Figur 6.10 Alt taget i betragtning – hvor tilfreds eller utilfreds er du for tiden med dit liv? Procent

Anm.: Figuren bygger på 80 besvarelser fra førskemaet og 48 besvarelser fra efterskemaet. Kategorierne 'utilfreds' og 'meget utilfreds' er slået sammen af hensyn til få observationer.

Kilde: Før- og efterskema til forældre med uddannelsesmentor, VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus.

Andelen af forældre, der svarer meget tilfreds, stiger fra 19 % til 21 %. Der er dog færre, der er tilfredse med deres liv, da andelen falder fra 46 % til 41 %. Andelen, der hverken er tilfreds eller utilfreds, stiger fra 21 % til 31 %, mens andelen, der er utilfreds eller meget utilfreds, falder fra 15 % til 6 %. Selvom der er flere, der hverken er tilfredse eller utilfredse med deres liv efter forløbet, så sker der et fald i andelen, der er utilfreds eller meget utilfreds. Det er vigtigt at have in mente, at ændringerne kan skyldes andre forhold, da meget kan påvirke forældrenes vurdering af deres tilfredshed med deres liv.

6.3 Opsamling

Det primære mål med uddannelsesmentorforløbene er, at forældrene gennemfører deres uddannelse og senere kommer i beskæftigelse eller gennemfører en uddannelse. Efter mentorforløbet er 70 % stadig i gang med en uddannelse, 22 % har gennemført deres uddannelse, og 8 % er stoppet. I interviewene med forældrene fortæller de, at mentorerne spiller en stor rolle, i forhold til at de stadig er i gang med uddannelsen, eller de har gennemført uddannelsen. Dette kan både være med konkret hjælp til opgaver og eksamener, men også med hjælp til at navigere i det sociale i uddannelsen og ved at lytte til alt det, der i øvrigt fylder i forældrenes hverdag. Der er ikke et entydigt resultatet i forhold til forældrenes tilfredshed med deres liv, men der er et fald i andelen, der er utilfreds eller meget utilfreds med sit liv, fra 15 % til 6 %, samtidig falder andelen, der er meget tilfreds eller tilfreds, fra 65 % til 62 %. Forventningen er, at

en øget trivsel kan bidrage til en bedre mestring af hverdagen, hvilket kan understøtte, at forældrene fastholder og færdiggør deres uddannelse.

Et af succeskriterierne er, at forældrene bliver afklaret i forhold til fremtidigt arbejde. Blandt de forældre, der ikke er færdige med deres uddannelse, er det ikke entydigt, om de er blevet mere afklaret i forhold til fremtidigt arbejde eller uddannelse. Andelen, der er ret sikker på, hvilket job de gerne vil have, når de er færdige, stiger fra 51 % til 56 %. Dog stiger andelen, der ikke aner eller ikke ved det, fra 5 % til 17 %. Samme udvikling ses i forhold til, hvorvidt forældrene er sikre på, hvad de skal gøre for at færdiggøre deres uddannelse. Her er ligeledes både flere, der er helt sikre på, hvad de skal gøre, og flere, der ikke er sikre. I interviewene er det derimod tydeligt, at forældrene har en tydelig plan for, hvad de gerne vil, når de er færdige – både i forhold til yderligere uddannelse eller arbejde. Af det kvantitative datamateriale fremgår det også tydeligt, at det er meget vigtigt for dem at færdiggøre deres uddannelse. 82 % svarer dette.

Efter forløbet har flere meget let eller let ved at modtage undervisning. Andelen stiger fra 32 % til 50 %, hvilket indikerer, at flere oplever, at de er klædt bedre på til uddannelse efter at have haft en mentor. Dette er et af succeskriterierne for indsatsen. Der er dog stadig 21 % (24 % inden forløbet), der har svaret, at det er svært, meget svært, eller at de ikke ved det. I interviewene fortæller en del af forældrene, at de har svært ved at følge med i undervisningen, og det var årsagen til, at de gerne vil have en uddannelsesmentor. Disse forældre får i høj grad støtte fra mentoren til at forstå pensum og skrive opgaver.

Et af succeskriterierne for indsatsen er, at forældrene opnår større tryghed ved at være på en uddannelsesinstitution. Evalueringen finder, at der er flere forældre, der efter forløbet vurderer, at de har meget let eller let ved at tage kontakt til nogen, de ikke kender. Dog er der sket et fald i andelen, der i høj grad eller meget høj grad føler sig klar til at indgå i det sociale fællesskab på uddannelsen. Den kvalitative analyse viser også, at en del af forældrene oplever, at det sociale på uddannelsesstederne er udfordrende – særligt i forbindelse med gruppearbejde, og det er ofte noget af det, som mentorerne hjælper forældrene med at navigere i. En del af forældrene har ikke tidligere været en del af det danske skolesystem, og derfor oplever de, at gruppearbejde og dynamikkerne heri kan være svære at indgå i. At det sociale er en udfordring, kan have betydning for deres tiltro til at kunne gennemføre uddannelsen og deres vurdering af, hvor klar de er til arbejdsmarkedet. I disse tilfælde er det også vigtigt, at forældrene støttes i at mestre hverdagslivet, så denne del af forandringskæden i forandringsteorien understøttes.

7 Aktivitetslederne i Familien i Fokus

Røde Kors i Danmark er en forening bestående af 202 lokalafdelinger. Lokalafdelingerne er rygraden i det nationale arbejde, og hovedparten af Røde Kors' såkaldte kerneaktiviteter er forankret i lokalafdelingerne. Hver aktivitet drives af en frivillig aktivitetsleder og en frivilligruppe.

Forskningen viser, at civilsamfundets organisationer tilbyder andre mere ligeværdige arenaer og tilbud, hvor familierne kan udvikle sig på egne præmisser gennem relationer (Boje, 2017; Espersen et al., 2018; La Cour, 2014). Aktivitetslederne og fagkonsulenterne spiller en helt central rolle i at skabe den indledende kontakt til familierne og sikre et match mellem forældre og frivillig, så der skabes en relation bygget på mellem menneskelighed og ligeværdighed. Forskningen viser, at disse kendetegn ved det frivillige arbejde er afgørende for virkningsmekanismen og værdiskabelse for deltagerne (Eikenberry & Kluver, 2004; La Cour, 2014).

I dette kapitel beskriver vi, hvordan Røde Kors arbejder med rekruttering af frivillige og match mellem forældre og frivillig, da dette er helt centralt for indsatsens succes. Der er i alt gennemført 14 semistrukturerede interviews med aktivitetsledere og frivillige i det centrale korps i perioden januar – april 2021 og januar – april 2022.

Boks 7.1 Hovedresultater for aktivitetslederne

Aktivitetslederne oplever:

- Aktivitetslederne oplever, at de er godt klædt på til at rekruttere til forløbene, og at der er et godt samarbejde med det centrale frivillige korps. Der er et opmærksomhedspunkt i forhold til løbende at fokusere på at dele information mellem lokalafdelingen og det centrale korps.
- Generelt føler aktivitetslederne sig godt klædt på til at matche de frivillige og forældrene, hvilket er vigtigt, da matchet og relationen mellem forældre og frivillig er afgørende for forløbets succes.

- Aktivitetslederne er tilfredse med samarbejdet og den støtte, de får til opfølgning på forløbene fra fagkonsulenten og det centrale korps.
- I interviewene efterspørger aktivitetslederne, at der fortsat arbejdes på en endnu større grad af vidensudveksling mellem aktivitetslederne. Røde Kors afholder onlinemøder for aktivitetslederne flere gange årligt, men de bliver ofte aflyst på grund af for få tilmeldte. Det kan tyde på, at der måske skal findes en anden form til vidensdeling eller sparring mellem aktivitetslederne.
- Der er i interviewene eksempler på forældre, der giver udtryk for, at de meget gerne vil have en ny mentor, men de er ikke blevet kontaktet herom. Dette kan tyde på, at der omkring afslutningen af forløbene med fordel kan sættes fokus på en opfølgning, hvor det afklares, om forløbet skal forlænges ud over den aftalte tid, eller om der skal findes en ny mentor.

7.1 Rekruttering af frivillige og familier

Rekrutteringen af frivillige og familier sker enten af lokale aktivitetsledere eller af et centralt korps af frivillige og fagkonsulenter, der er forankret på Røde Kors' Landekontor. Det centrale korps blev etableret dels på grund af udfordringer med at rekruttere under covid-19, dels fordi midtvejsrapporten (Hestbæk et al., 2020) fandt, at de frivillige efterspurgte en mere systematisk opfølgning. Det centrale korps varetager ofte rekrutteringen, hvis der er få mentor- eller familieevenforløb i en lokalafdeling. Hvis en aktivitetsleder har mange opgaver, kan det centrale korps også aflaste pågældende ved at tage opgaverne omkring rekruttering, matching og opfølgning.

Siden det centrale korps startede i marts 2020, har de rekrutteret frivillige og familier til 161 af de 509 familieevenforløb og 193 af 252 mentorforløb. Generelt er der tilfredshed med samarbejdet, men samtidig skal der være fokus på sammenhængskraften til det lokale, og at der er en klar opgave fordeling. I et interview bliver det nævnt, at når en større del af rekrutteringen foregår af frivillige, der er forankret centralt, kan det udfordre overblikket over, hvem der har tilmeldt sig som frivillig lokalt:

Det ville være en hjælp, hvis rekrutteringen finder sted på landsplan, og de lokale aktivitetsledere så får besked, når der kommer

henvendelser. At Røde Kors leverer informationen og gør oplysningerne tilgængelige, frem for at det er aktivitetslederen, der skal op-søge dem. (Aktivitetsleder, 2022)

Enkelte oplever, at dette kan være en barriere i forhold til, hvis de skal bruge en frivillig til et forløb eller en mindre opgave. Der er en procedure omkring, at lokalafdelingen får besked, men der kan med fordel fortsat være fokus på, hvordan oplysningerne gøres mere tilgængelige for aktivitetslederne.

Rekruttering af familier

Rekrutteringen af frivillige og familier er et vigtigt fokus i arbejdet som aktivitetsleder. Langt de fleste føler sig godt klædt på til opgaven og oplever et godt samarbejde med Røde Kors' fagkonsulenter og de frivillige, der er centralt forankret, om rekrutteringen. Flere nævner, at det kræver en del tid og arbejde at sikre en jævn strøm af både familier og frivillige, så der kan undgås for meget ventetid. Aktivitetslederne fortæller om forskellige tilgange til rekruttering af frivillige til familieven- og mentorindsatserne. Flere aktivitetsledere vurderer, at Røde Kors' Facebook-opslag er med til at rekruttere en stor andel af de frivillige. Derudover har julehjælpen hos Røde Kors for flere aktivitetsledere vist sig at være en effektiv strategi til rekruttering af familier. Her vælger man i nogle lokalafdelinger at tilføje et afkrydsningsfelt på ansøgnings-skemaet til julehjælp, hvor familierne kan tilkendegive, hvis de ønsker at høre mere om Røde Kors' andre initiativer. I andre lokalafdelinger vælger aktivitetslederen at deltage i selve udleveringen af julehjælp. En af aktivitetslederne fortæller:

Vi rekrutterer også fra julepakkerne. Fra deres udlevering. I år var vi ikke, hverken familienetværk eller familievenner, med til udleveringen. For simpelthen ... for at der ikke skulle være for mange mennesker. Så der havde vi jo kun brochurer. Og så fik de en lille snak med dem, som udleverer pakkerne, og en brochure med hjem. Og der er i hvert fald fire af dem, fra julegavepakkerne, som ikke er helt i gang endnu, men på vej til at blive det. (Aktivitetsleder)

Andre lokalafdelinger rekrutterer via Røde Kors butikkerne eller skolerne, hvor de får kontakt til forældre via 'Lær Dansk'-kurser. Flertallet af aktivitetslederne har oplevet perioder, hvor rekrutteringen har været mere stillestående. En aktivitetsleder fortæller, at pågældende gerne vil udarbejde pjecer med gode historier fra forløbene, som kan deles ud til sagsbehandlere, da *"det handler om at holde dem til ilden og vise, hvorfor indsatsen giver så god mening"*. Andre aktivitetsledere oplever ikke, at det er et problem at rekruttere familierne. De beskriver det som ret nemt. Fælles for langt de fleste af de gode fortællinger om rekruttering er det, at der er succes gennem personlig kontakt.

Rekruttering af frivillige

Aktivitetslederne fra hhv. store og små kommuner oplever forskelle i rekrutteringspotentialerne. En af aktivitetslederne fortæller, at vedkommende bevidst også rekrutterer frivillige fra andre nærliggende byer, så de kan matche frivillige og forældre på tværs af lokalafdelinger, så de undgår ventetid inden match, og forældrene og den frivillige stadig er tæt på hinanden. Det tværgående samarbejde bliver i et interview også beskrevet som en mulig måde at understøtte, at indsatserne i Familien i Fokus bliver startet op flere steder. At man samarbejder på tværs af lokalafdelinger

i opstartsfasen, og at den lokalafdeling, der i forvejen har indsatsen, bidrager med frivillige og erfaringer. På denne måde kan de frivillige erfaringsudveksle med andre, der allerede har haft flere forløb.

I forlængelse heraf understreger en anden aktivitetsleder, at det kunne være en stor hjælp, hvis man på tværs af lokalafdelinger deler gode erfaringer og vejleder hinanden.

Bedre muligheder for at kunne sparre med andre aktivitetsledere på tværs i lokalområdet. Det behøver ikke at være fysiske møder; det kan være et webinar engang imellem. (Aktivitetsleder, 2022)

Citaterne understreger, at aktivitetslederne efterspørger mere af det, der er kendetegnende ved det frivillige arbejde – at det gensidige, netværksbaserede og erfaringsbaserede er i fokus. Aktivitetslederen lægger vægt på, at der fortsat arbejdes på en endnu større grad af vidensudveksling mellem aktivitetslederne. Røde Kors afholder onlinemøder for aktivitetslederne flere gange årligt, men de bliver ofte aflyst på grund af for få tilmeldte. Det kan tyde på, at der måske skal findes en anden form til vidensdeling eller sparring mellem aktivitetslederne. Der afholdes også geografiske, fysiske netværksmøder og årlige landsmøder, men til trods for dette er der fortsat en efterspørgsel på yderligere vidensdeling.

Generelt oplever aktivitetslederne sig godt klædt på til at rekruttere frivillige, og de, der samarbejder med frivillige, der er centralt forankret, omkring rekrut-

“

Det handler om at holde dem til ilden og vise, hvorfor indsatsen giver så god mening

teringen, giver udtryk for, at det fungerer godt. En række aktivitetsledere lægger vægt på, at de bruger en del tid på at kontakte potentielle frivillige, som de aldrig lykkes med at komme i kontakt med. Mange oplever desuden, at det er blevet sværere at rekruttere frivillige under covid-19-nedlukningen. Det er oplevelser, som Røde Kors' aktivitetsledere deler med en lang række af andre organisationer efter covid-19. Det skyldes, at frivillighed især næres af netværk mellem mennesker, og de netværk har været lukket ned under covid-19.

Når Røde Kors efterlyser nye frivillige via deres Facebook-opslag, er det i mange lokalafdelinger aktivitetslederens job at kontakte de frivillige, der har reageret på opslaget. Her oplever flere, at det kan være svært at opnå kontakt til de frivillige. En aktivitetsleder understreger:

Der er tit nogen, som på den der Facebook-annonce melder sig til. Der lige i det øjeblik tænker, det vil jeg da gerne, men når jeg så kontakter dem, så passer det ikke lige alligevel. Det er alt for nemt lige at klikke 'interessert'. (Aktivitetsleder, 2022)

Der er også eksempler på, at de frivillige ikke møder op til de aftalte frivilligkurser i begyndelsen af et forløb. En aktivitetsleder udtrykker:

Sådan er det jo lidt med frivillighed. Der vil jo være noget, hvor man siger okay, så er det det her, jeg prioriterer fra, fordi jeg ikke har overskud til det lige nu. Hvorimod med et job, der er man mere afhængig af økonomien. Så der er man jo sårbar som frivillig organisation. (Aktivitetsleder, 2020)

Forskning viser, at nogle typer af frivillige er ustabile og partikulære i deres engagement, mens andre oplever en værdimæssig tilknytning til en organisation, som de føler sig mangeårigt forpligtet overfor (Hustinx & Lammertyn, 2003). Forskningen viser, at frivillige især bliver frivillige, fordi de bliver spurgt (personlig kontakt). Dette kan være et forhold, som man skal være opmærksom på i rekrutteringen fremadrettet (Espersen et al., 2021).

7.2 Matching-processen

I alle de lokalafdelinger, vi har interviewet i, består aktivitetsledernes hovedopgave i at matche familier og frivillige. Denne matching-proces er i langt de fleste tilfælde baseret på aktivitetslederens egen vurdering af, hvilke familier og frivillige der vil gå godt i spænd. I den forstand ligger der altså et endog meget stort ansvar på aktivitetslederens skuldre for at skabe forudsætningen for en god relation.

Aktivitetslederne fortæller, at det kan variere, hvor meget de ved om familierne, når de bliver henvist til dem fra eksempelvis et jobcenter. Aktivitetslederen tager et første introduktionsmøde med forældrene, hvor der er fokus på at afklare behov og ønsker samt forventningsafstemme, hvad forældrene/familien kan få ud af forløbet. Herefter finder aktivitetslederen en frivillig, der matcher dette. Nogle steder holder aktivitetslederen et personligt møde med den frivillige, hvor kompetencer, interesser, personlighed, samt hvad de kan bidrage med, afklares. Aktivitetslederen bruger viden fra disse møder til at matche frivillig og forældre. Andre steder holder aktivitetslederen et møde med de frivillige og drøfter i fællesskab, hvem der vil være det bedste match. Dette var særligt fremgangsmåden, da indsatsen var ny. Mødet gav også aktivitetslederen mulighed for at drøfte bekymringer og "hvad-nu-hvis-scenarier" inden opstart.

Herefter arrangerer aktivitetslederen et match-møde, hvor den udvalgte familie og den frivillige mødes og ser hinanden an. Her er fokus særligt på en forventningsafstemning om behov og mål for forløbet. Dette var et fokuspunkt i midtvejsevalueringen (Hestbæk et al., 2020) – at nogle forældre efterlyser forventningsafstemning. Nogle familier oplevede, at der ikke har været klarhed over, hvordan de skal mødes med familievennen, omkring hvad og hvor meget. Forældrene efterlyste større klarhed over, hvad de kunne forvente af den frivillige. Aktivitetslederne fortæller i interviewene, at der er fokus på at forventningsafstemme med de frivillige og med forældrene både inden match-mødet og på match-mødet. En aktivitetsleder fortæller, at der har været jobmentorforløb, hvor jobcenteret har henvist forældrene, der havde forventninger, som de ikke kunne imødekomme, eller psykiske problemer i et omfang, som krævede mere støtte end en mentorindsats.

Efter det første møde får begge parter typisk noget tid til at mærke efter, om de er tilfredse med matchet, hvorefter de kan takke ja eller nej til et forløb. En aktivitetsleder understreger:

Jamen, jeg er ude og besøge den familie, som kunne tænke sig at få en familieven. Lære dem at kende, finde ud af, hvad deres behov er, mærke efter, hvordan der er der, hvor de bor. Hvordan de har det med hinanden i familien? Så tænker jeg over de der folk, jeg har som frivillige. Hvem kunne passe ind her? Og så ringer jeg til en af dem og spørger: "Hvad ..." eller fortæller kort om familien. "Var det noget for dig?" Og heldigvis så siger de næsten altid: "Ja, det lyder spændende. Jeg havde måske ikke lige tænkt sådan en familie, men det har jeg lyst til at prøve". Og så laver jeg et arrangement, hvor alle tre parter mødes. Også gerne hjemme hos familien. Og så gentager familien, hvad de har fortalt mig. Og den frivillige fortæller om sig selv (...). Så spørger jeg dem efterfølgende: "Var det noget, du kunne tænke dig at være en del af?" (...). Og så lader jeg det være

op til den frivillige at lave aftale om kortsigtede og langsigtede mål. Og så får de udvekslet adresser og telefonnumre. (Aktivitetsleder, 2020)

I en enkelt lokalafdeling har aktivitetslederen valgt, at det udelukkende er familien, der kan sige nej til matchet efter første møde. Denne beslutning er truffet ud fra en vurdering af, at familierne i deres møde med Røde Kors ikke skal opleve at blive fravalgt.

Alt i alt må man konstatere, at der i processen med at finde forældre og frivillige og matche dem ligger et meget stort ansvar på aktivitetslederens skuldre for at finde det rette match. En aktivitetsleder fortæller, at de opgaver, som er mest krævende mentalt og følelsesmæssigt for en aktivitetsleder, er, at man hele tiden skal huske at følge op på mange deltagere og frivillige samtidig; at man skal tjekke sin Røde Kors-mail og være tilgængelig for andre; finde det rette match mellem mentor og mentee, samt at man skal begynde hele processen forfra, hvis en af parterne springer fra. Generelt er aktivitetslederne tilfredse og oplever ikke, at det er for stort et ansvar, men at det i perioder kan være hårdt.

Der er i en del familier tale om forældre, der er under meget store udfordringer som følge af egne udfordringer og/eller børnenes udfordringer. I interviewene er der eksempler på forældre, som føler sig fejlmatchede, og at de ikke passer så godt med den frivillige, der er udvalgt til netop deres familie. Men allermest er der dog udsagn i både interviews og spørgeskemaer, og fra både forældre og frivillige, at de er så glade for dem, de er matchet med. Det er "*et match made in heaven*", siger én forælder, mens en anden konstaterer: "*Vores frivillige passer bare så godt både til mig og mine tre børn*". Så selvom det er en stor opgave og et stort ansvar, må vi konstatere, at ud fra de data, vi har til rådighed, lykkes man i rigtig mange forløb med at skabe et godt match mellem deltagere og frivillige.

“

Et match made in heaven

7.3 Opfølgning

Når familien og den frivillige er blevet matchet, består aktivitetslederens opgave primært i at følge op på de igangværende forløb. Der er ikke en fast procedure for opfølgning på tværs af lokalafdelinger, men flere steder følger aktivitetslederen op hver eller hver anden måned i begyndelsen af et nyt match, hvorefter 1:1-forløbene langsomt bliver mere selvkørende og opfølgningen sjældnere. Andre fortæller i interviewene, at de følger op, når forældrene og de frivillige har mødtes 1-2 gange og herefter hver sjette uge. En aktivitetsleder skriver, hvordan pågældende holdt et fysisk møde med de frivillige hver 14. dag, da indsatsen var ny, men nu sker det mere ad hoc. Siden midtvejsrapporten er der etableret en ny form for "opfølgningsfrivillige", der er centralt forankret i København, der understøtter aktivitetslederne i opfølgningen. I interviewene er der ikke mange erfaringer med dette, men de, der er, er positive, og aktivitetslederne er glade for støtten til denne opgave.

I forhold til varigheden af forløbene fortæller flere aktivitetsledere, at familievenforløbene i flere tilfælde bevæger sig ud over ét års varighed, som mange opfatter som en "standardperiode", hvor man skal tage stilling til, om forløbet skal fortsætte. De interviewede aktivitetsledere fortæller, at de ofte forlænger forløbene, hvis både forældrene og de frivillige ønsker det. Det matcher således, hvad både familier og frivillige fortæller os i interviewene, nemlig at nogle familier tydeligt efterspørger en relation, der løber ud over ét år. Der er i interviewmaterialet eksempler både på forældre, der med stor glæde fortæller, at det er lykkedes dem at få lov til at forlænge forløbet. Og der er forældre, der fortæller, at forløbet blev afsluttet efter ét år, da de oplevede, at det var kutyeme i Røde Kors, hvilket forældrene var meget kede af, da de gerne ville forlænge forløbet. Der er ikke en regel i Røde Kors' om, at forløb skal afsluttes efter et år. Lokalafdelingerne har imidlertid lidt forskellig praksis heromkring, og i nogle lokalafdelinger er der interviewede forældre, der oplever, at deres forløb blev bedt om at afslutte efter et år. I forbindelse med interviewene med forældre med en mentor, hvor forløbet har været afsluttet, har forældrene givet udtryk for, at de meget gerne vil have en ny mentor, men at hverken dem eller Røde Kors har taget kontakt herom. Dette kan tyde på, at der omkring afslutningen af forløbene med fordel kan sættes fokus på en opfølgning, hvor det afklares, om forløbet skal forlænges ud over den aftalte tid, eller om der skal findes en ny mentor.

8 Eksterne samarbejdspartnere

I dette kapitel ser vi nærmere på, hvorfor Røde Kors' samarbejdspartnere har valgt at samarbejde med Røde Kors om Familien i Fokus, samt hvordan de oplever dette samarbejde. Samarbejdspartnere kan eksempelvis være: jobcenter, sundhedsplejen, myndighedsafdeling og forebyggelsesafdeling inden for børn og unge-området og boligsociale medarbejdere i almennyttige boligforeninger. Samarbejdspartners vurdering af de enkelte indsatser findes i de respektive kapitler herom. Datagrundlaget beskrives i Bilag 2.

I interviewene med samarbejdspartnere fremhæver samarbejdspartnere tre centrale grunde til at samarbejde med Røde Kors om Familien i Fokus. For det første, at det er en helhedsorienteret indsats. For det andet, at forældrene er med til at definere behovet, hvilket også fremhæves i forskningen som afgørende for at skabe de ønskede resultater. For det tredje, at den relation, der skabes mellem den frivillige og forældrene/familien er medmenneskelig og ligeværdig. I interviewene fremhæver samarbejdspartnere, at Røde Kors har foretaget adækvate matches af frivillige og familier/forældre, hvilket har været fremmende for deres samarbejde og kvaliteten af forløbene.

Fælles for de interviewede samarbejdspartnere er, at de gerne vil bruge indsatsen i endnu højere grad. I interviewene fremhæver samarbejdspartnere, at tydelig kommunikation og en fast kontaktperson kan være medvirkende til at styrke samarbejdet og derved øge rekrutteringen til indsatsen. De forhold, som interviewpersonerne fremhæver som vigtige i forhold til at få etableret et godt samarbejde, fremgår af Boks 8.1.

Boks 8.1 Samarbejdspartners opmærksomhedspunkter i forhold til etablering af et godt samarbejde

Samarbejdet kan styrkes gennem gensidigt kendskab til hinandens kultur og interne processer og organisering. I interviewene fremhæves en række opmærksomhedspunkter, som kan styrke samarbejdet:

- Samarbejdspartnere understreger, at samarbejdet fungerer bedre, når de har en fast kontaktperson hos Røde Kors, som de kan kontakte.
- Systematisk opfølgning på hinandens opgaver fremhæves ligeledes som en vigtig faktor for et godt samarbejde. En systematisk opfølgning

er med til at sikre løbende fokus på og overblik over projektet, samt at der følges op på de familier, der rekrutteres til indsatserne.

- Informationsmateriale eller oplæg målrettet den enkelte samarbejdspartner understøtter rekrutteringen. I interviewene nævnes eksempler på, at Røde Kors holder oplæg på personalemøder eller for elever på uddannelsesinstitutioner, hvilket opleves som yderst gavnligt.
- Derudover er der et ønske om, at Røde Kors er transparente omkring, hvordan de giver støtte og supervision til de frivillige. Da der blandt nogle af de interviewede samarbejdspartnere er usikkerhed om, hvordan de frivillige er klædt på til at møde de ofte meget udsatte familier.

8.1 Hvorfor samarbejde med Røde Kors om Familien i Fokus?

For det første tilkendegiver samtlige af samarbejdspartnerne, at de har valgt at samarbejde med Røde Kors omkring projektet, fordi projektets forløb retter sig mod netop de behov og udfordringer, der er til stede hos samarbejdspartnerens målgruppe. Samarbejdspartnerne fremhæver den *helhedsorienterede og fleksible tilgang* i indsatsen. Rammerne for de to typer forløb i Familien i Fokus er tilpas brede og fleksible, sådan at indsatsen kan tilpasses deltagerens behov frem for at være specifikt rettet mod ét afgrænset problemområde. Samarbejdspartnerne nævner som eksempler behovet for et større netværk, lektiehjælp til børnene, hjælp til kommunikation med offentlige instanser, hjælp til konfliktløsning i hjemmet, behov for øget forældreinvolvering i børnenes skolegang eller støtte til at søge arbejde og støtte til at fastholde uddannelse. Samarbejdspartnerne oplever, at forløbene understøtter deres eget arbejde med familierne, da forløbene komplementerer samarbejdspartnerens egne indsatser. En række samarbejdspartnere peger på, at forløbene opfylder et støttebehov hos borgerne, som kommunerne ikke selv kan opfylde:

Det er familier, som har brug for dét, der rækker ud over det [vi kan tilbyde, red.]; hvor der faktisk er brug for, at der er én, som kommer hjem og sidder med ved aftensmaden, og hjælper med at skabe noget ro i den situation, eller bare at drikke en kop kaffe og lige få snakket nogle ting igennem, eller få et overblik over økonomi eller få hjulpet med lektierne. (Samarbejdspartner, 2020)

Udformningen af forløbet baserer sig på, at familien selv er med til at definere sine behov og ønsker for forløbet, frem for at rammerne er fastlagt på forhånd. En samarbejdspartner udtrykker dette sådan ved at sammenligne forløbene med kommunale indsatser: *"Der er en anden fleksibilitet og mere tillid til, at det skal være borgeren selv, der taler ind i, hvad behovet er"*. Forskning viser også, at det er helt afgørende, at familierne selv er dagsordensættende for indsatsens fokus, før det kan skabe de ønskede resultater (Needham & Carr, 2009).

Samarbejdspartnerne fremhæver den helhedsorienterede tilgang til familierne i Familien i Fokus og muligheden for at skræddersy forløbene som en væsentlig styrke. Det svarer til netop de afgørende virkningsmekanismer i det frivillige arbejde.

Samarbejdspartnerne vurderer, at denne fleksibilitet og bredde i forløbene er befordrende for deres deltagelse i samarbejdet om Familien i Fokus, fordi de borgere, som samarbejdspartnerne henviser til forløbene, netop typisk kæmper med flere problematikker på én gang. Set fra samarbejdspartnerens perspektiv er Familien i Fokus altså et attraktivt tilbud for de borgere, som har behov for en sådan psykosocial støtte gennem en længere periode, eftersom denne type støtte ofte rækker ud over rammerne for de indsatser, som offentlige indsatser kan tilbyde. Samarbejdet med Røde Kors omkring Familien i Fokus ligger dermed i naturlig forlængelse af det arbejde, som samarbejdspartnerne allerede udfører.

En anden helt central årsag til, at de samarbejder, er, at det er en frivillig organisation, der står bag, samt at den relation, som dannes mellem den frivillige og familien/forælderen, er en ligeværdig og medmenneskelig relation, der adskiller sig betydeligt fra den mere formaliserede relation til offentlige aktører: *"(...) civilsamfundsaktørerne er jo særligt stærke på det relationelle"*. Flere lokale aktører, som Røde Kors samarbejder med, fortæller i interviewene, at deres borgere ikke bryder sig om at modtage kommunale støtteindsatser, fordi de har dårlige erfaringer med og en modstand mod det offentlige system. Andre borgere ønsker ikke kommunale indsatser, fordi de oplever det som skræmmende og er bekymrede for, om det vil få negative konsekvenser for dem at modtage indsatser fra kommunen.

8.2 Faktorer omkring samarbejdet, der har betydning for indsatsen

Generelt er samarbejdspartnerne meget positive over for indsatsen og for samarbejdet med Røde Kors. Der er en række områder, hvor samarbejdspartnerne ser, at projektet har en styrke, men samtidig også oplever en række udfordringer. I det følgende fokuseres der på disse tre områder, da de er centrale for samarbejdet og den fortsatte udvikling af indsatsen.

Kontinuerlig kontakt og samarbejde

Samarbejdspartnerne giver i interviewene udtryk for, at de overordnet har været tilfredse med samarbejdet med Røde Kors, som de vurderer har været velfungerende og konstruktivt, men at det samtidig tager tid at opbygge et kendskab til tilbuddet, og hvilke familier, de kan henvise dertil.

Under opstarten i Familien i Fokus er et typisk første skridt at kontakte relevante samarbejdspartnere, som eksempelvis kommunen eller boligsociale medarbejdere med henblik på at etablere et samarbejde og sprede budskabet om initiativet. Der ses her en variation i, hvor vellykket kontakten til samarbejdspartnerne har forløbet. Nogle Røde Kors frivillige og medarbejdere har fået skabt en god kontakt til eksempelvis de ansatte i kommunen, hvor der er blevet støttet op om Familien i Fokus, mens andre oplever, at det har været svært at få et velfungerende samarbejde med kommunen stablet på benene:

Det gik lidt trægt, fordi formanden og den daværende aktivitetsleder havde møder med nogle fra kommunen. Og jeg tror nok, at de [formanden og aktivitetslederen] regnede med, at det var nogle, der havde en position, hvor de havde lidt indflydelse på, hvad der skulle ske. Men det viste sig senere, at det var vist ikke tilfældet, fordi ... der var i hvert fald nogle [fra kommunen], der mente, at der ikke var nogen samarbejdsaftale. (Aktivitetsleder)

Der fremgår på tværs af de interviewede samarbejdspartnere, at kommunikationen mellem samarbejdspartneren og Røde Kors er af stor betydning for et godt samarbejde. Samarbejdet mellem samarbejdspartnerne og Røde Kors styrkes, når samarbejdspartneren har en *fast kontaktperson* hos Røde Kors, som samarbejdspartneren har fået sat ansigt på og oplever, at han/hun kan kontakte ved behov. Dette er særligt vigtigt, når samarbejdspartnerne er i tvivl om, hvem der er i målgruppen for indsatsen. Dette gør samarbejdspartnerne mere tilbøjelige til at henvende sig til Røde Kors næste gang, de møder en potentiel deltager. Samarbejdspartnerne giver også udtryk for vigtigheden af, at

kontaktpersonen er let tilgængelig, hurtigt svarer tilbage og er imødekommende over for samarbejdspartnerens ønsker og behov. Dette er med til at skabe et mere gnidningsfrit samarbejde, de gode relationer og den personlige vedvarende kontakt og er således også vigtig i relation til samarbejdspartnere.

I forhold til at opbygge et godt samarbejde nævner nogle af de frivillige, at de har trukket på kontakter fra deres tidligere job erfaringer ved oprettelse af nye samarbejder. På den måde er der spill-over, hvor aktivitetsledernes tidligere og nuværende netværk og erfaringer kan spille en positiv rolle i Familien i Fokus. Samtidig understreger dette, at den personlige relation og netværket er vigtigt i alle dele af Familie i Fokus. Vi ved fra forskning, at det er kendetegnende for de fleste frivilligbårne indsats (Putnam, 2000).

Samarbejdspartnerne fremhæver konkrete eksempler, hvor de oplever, at Røde Kors understøtter en god løbende kontakt og opbygningen af et samarbejde. Det er eksempelvis, når Røde Kors på personalemøder fortæller om Familien i Fokus, og at der bliver udarbejdet information om indsatsen, der er målrettet den enkelte samarbejdspartner. En uddannelsesinstitution fremhæver, at det er gavnligt, når Røde Kors løbende kommer ud på uddannelsesinstitutionen og fortæller om mentorordningen, da der ofte kommer nye elever. *"Det krævede ikke så meget fra os. Med en relativt lille indsats, så var der faktisk en del elever, som kunne få – og fik – noget hjælp"*. Samarbejdspartnerne på uddannelsesinstitutionen oplever, at det gør det nemt at implementere og får flere til at melde sig, fordi de har mødt en fra Røde Kors. Den personlige kontakt skal således vedligeholdes og udbygges og kan ikke etableres en gang for alle.

Samtidig fremhæves det, at mangelfuld kommunikation mellem samarbejdspartneren og Røde Kors kan udgøre en barriere for samarbejdet omkring Familien i Fokus. Interviewene med samarbejdspartnerne afdækker en række udfordringer i kommunikationen. For det første lader det til at hæmme samarbejdet, hvis der ikke er en kontinuerlig kontakt mellem Røde Kors og den enkelte samarbejdspartner, da samarbejdspartnerens opmærksomhed på forløbene – og dermed at henvise borgere til dem – i så fald falmer. Særligt i interviewene gennemført i perioden januar til marts 2022 fremhæver samarbejdspartnerne, at der er brug for ekstra opmærksomhed omkring kommunikationen, da flere nævner, at der er brug for en tæt kommunikation for at fremme samarbejdet og rekrutteringen efter covid-19-nedlukningen. Hvilket endnu engang understreger, at den personlige og kontinuerlige kontakt er afgørende.

I forlængelse af den personlige kontakts afgørende betydning nævner nogle samarbejdspartnere, at manglende systematik og opfølgning i kommunikationen fra begge parter side er en barriere for samarbejdet. Generelt oplever de interviewede samarbejdspartnere, at samarbejdet til tider udfordres af, at ingen af parterne følger op på hinandens opgaver og status i samarbejdet eller

får evalueret på deres samarbejde. Hvis ikke samarbejdspartneren og Røde Kors får tjekket ind hos hinanden løbende i samarbejdet, så mister begge parter overblikket over samarbejdet og risikerer i værste fald at tabe en borger mellem to stole. For mange samarbejdspartnere er der mange andre indsatser og projekter, og derfor er det vigtigt, at der løbende følges op af Røde Kors, da Familien i Fokus ellers kan glide i baggrunden.

Målgruppen og rekruttering

Det er helt centralt, at samarbejdspartnerne bidrager til at henvise familier til Familien i Fokus. De interviewede samarbejdspartnere italesætter – særligt i interviewene gennemført fra januar til maj 2021 – at de selv gerne vil være bedre til at henvise flere borgere til Familien i Fokus-forløbene: *”Jeg tænker, at vi kunne blive bedre til at henvise de her familier. Det er lidt det, der ... Jeg ville ønske, at vi brugte det noget mere”*. Udfordringen med at henvise familier til forløbene forklarer samarbejdspartnerne dels med, at der internt i deres organisationer blandt medarbejderne er en manglende opmærksomhed på at inddrage civilsamfundsindsatser i deres daglige arbejde med borgerne og på at minde hinanden om dette: *”Jeg er sådan lidt i tvivl om, hvad det er, der står i vejen for det – både for mig og mine kollegaer – som gør, at vi ikke får gjort det mere. Og hvad søren kunne man gøre, for at det bliver sådan en meget mere etableret del af det?”*. Dels forklarer samarbejdspartnerne dette med manglende ressourcer i deres organisation:

Man kan sige, at vores medarbejdere altid kan blive bedre til at henvise flere familier til tilbud i civilsamfundet, men det kræver også nogle gange nogle ressourcer, som måske bare ikke altid er der. Der er nogle medarbejdere, som i forvejen er meget hængt op, og at man så skal – og det handler ikke om noget i Røde Kors, men generelt om, at det er ret krævende at sætte sig ind i alt om, hvad der sker af muligheder i civilsamfundet, når man er i en stor by som vores, hvor der måske er 30 forskellige aktører på børneområdet,

“

Jeg tænker, at vi kunne blive bedre til at henvise de her familier. Det er lidt det, der ... Jeg ville ønske, at vi brugte det noget mere

som har forskellige aktiviteter derunder. Det er komplekst og kræver meget at motivere familierne, fordi du skal måske nævne det én gang, og så siger de: "Det vil vi gerne lige tænke over". Og så næste gang du ser dem, skal du nævne det igen, og så er de måske lidt tøvende. Og så kan du tilbyde: "Vi kan jo tage derhen sammen", og så kan man følges derhen. Så det er ikke bare lige at stikke dem en folder, og så er de med, men det kræver det, vi kalder en "håndholdt indsats". (Samarbejdspartner, 2021)

Flere samarbejdspartnere italesætter, at dette motivationsarbejde i nogle familier kræver, at samarbejdspartneren tager familien ved hånden hele vejen, indtil et forløb er i hus, fordi familien ikke selv formår at handle på muligheden for at deltage i forløbene. Dette kræver imidlertid ressourcer, som samarbejdspartnerne ofte ikke har grundet travlhed i deres daglige arbejde, hvilket kan sætte en stopper for etablering af forløb. Vi ved fra andre undersøgelser, at netop følgeskab kan være en afgørende faktor for familier i udsatte positioner, når de skal starte op i et frivilligt forløb (Espersen et al., 2020). For at imødekomme dette er det ofte Røde Kors, der kontakter familierne, da erfaringen fra projektet viser, at det kan være svært for familierne at finde overskuddet til at tage den indledende kontakt.

De forhold, som citatet fremhæver, er også forhold, som forskningen finder har betydning for, hvorvidt kommunale medarbejdere henviser borgere til frivillige tilbud. Det er bl.a. fordi: indsatserne ikke er faglige; medarbejderne mangler kendskab; at det udfordrer deres faglige identitet og domæne; samt på grund af tid og ressourcer til at motivere og følge indsatsen (Tuurnas, 2016). Det er vigtigt, at Røde Kors er opmærksom på disse mekanismer i samarbejdet, og hvordan de kan italesætte og imødekomme usikkerheden omkring disse forhold.

I forhold til målgruppen, så italesætter en del af interviewpersonerne særligt i anden runde, at de oplever det som udfordrende at finde de rigtige.

Det kan være udfordrende, at det skal være indsatsklare børnefamilier. De skal være stabile i samarbejdet med Røde Kors, og det kan godt være udfordrende i forhold til, hvor stabile vores borgere er. (Samarbejdspartner, 2022)

En anden fortæller i tråd med ovenstående, at de familier, som de arbejder med, er så trængte, og de har kæmpet med at få et tilbud fra kommunen, når de så endelig kommer til eksempelvis en rundbordsamtale, så kan de ikke forholde sig til et frivilligt tilbud, selvom de måske ville have gavn af en familieven. I de situationer oplever samarbejdspartnerne også, at det kan være svært for familierne at gennemskue, hvad det er, indsatsen kan bidrage med. I disse situationer er det vigtigt, at samarbejdspartnerne er klædt på til at kunne

introducere til Familien i Fokus på en konkret måde. Et par af samarbejdspartnerne, der henviser til mentorforløbene, overvejer i interviewene, om man med fordel kunne udvide målgruppen med unge eller jobklare, som er tættere på arbejdsmarkedet, da samarbejdspartnerne vurderer, at de vil have lettere ved at indgå i relationen. Ovenstående peger på, at Røde Kors løbende er i dialog med samarbejdspartnerne om, hvem der er i målgruppen, så det er tydeligt for samarbejdspartnerne, hvem de kan henvise.

Matching og supervision til frivillige

Et andet emne, der bliver fremhævet i interviewene, er de frivillige, og hvordan de støttes under forløbene. Dette skal ses i lyset af, at en del af samarbejdspartnerne vurderer, at de familier, som de har kontakt med, er relativt udsatte. Samarbejdspartnerne er derfor meget opmærksomme på betydningen af, hvordan de frivillige støttes undervejs. En interviewperson italesætter overvejelserne således:

Hvem er de frivillige? Får de supervision? Hvem giver supervisionen? Skal vi passe på dem [de frivillige]? Der har været sådan lidt en bekymring, om der kan komme mere arbejde ud af noget, der har en god intention. Det er en lang kulturændring – at få øjnene op for, hvad de frivillige kan.

Der er mange mennesker omkring borgeren, og så kan det være, at de siger, "nej, nu skal jeg ikke have flere", eller "jeg orker ikke at snakke med vedkommende i dag", hvis de ikke lige har klikket med det samme. Og det tager jo noget tid at få skabt denne relation. Den starter jo ikke bare, fordi man har lyst til at investere sin tid i det. Det tager tid, og man skal være vedholdende. (Samarbejdspartner, 2022)

Disse overvejelser blandt samarbejdspartnerne understreger, at offentlige fagpersoner kan være skeptiske over for at henvise børnefamilier i udsatte positioner til et frivilligt tilbud, hvilket forskningen også viser (Tuurnas, 2016). Vi ved, at det her er nødvendigt at arbejde med både gode relationer og kendskab, og nogle gange er det også nødvendigt at arbejde med styringsmæssige og kulturelle forandringer i den kommunale organisation (Tuurnas, 2016). Derudover kan Røde Kors støtte op ved at være transparente omkring, hvordan de giver støtte og supervision til de frivillige, samtidig med at det ikke skal komme til at ligne et professionelt tilbud, da det derved mister sin særlige fleksibilitet og ligeværdige tilgang til borgerne. Det kan være en svær balancegang. Samarbejdet kan styrkes gennem gensidigt kendskab til hinandens kultur og interne processer og organisering.

En anden barriere for samarbejdet er, hvis der er lang ventetid på et match med en frivillig. Nogle af de interviewede samarbejdspartnere oplever kort eller ingen ventetid, mens andre oplever, at der går lang tid mellem, at de tilkendegiver behovet for forløb til en forælder, og til, at Røde Kors får etableret et match med en frivillig. Hvis der er lang ventetid, risikerer samarbejdspartneren, at familien på det tidspunkt står i en helt anden situation eller har færre ressourcer til at deltage i et forløb. En samarbejdspartner nævner dertil, at de kan være tøvende med at henvise familier til et forløb, hvis der er lang ventetid, fordi de ikke vil stille familierne noget i udsigt, som de ikke kan få.

Det skal fremhæves, at en del af samarbejdspartnerne vurderer, at Røde Kors har foretaget adækvate matches af frivillige og familier/forældre, hvilket har været fremmende for deres samarbejde og kvaliteten af forløbene. Der er generel enighed blandt samarbejdspartnerne om, at Røde Kors er lykkedes med at finde frivillige, der matcher den pågældende families profil og udfordringer. En af samarbejdspartnerne vurderer, at en grundig forventningsafstemning om forløbets udformning mellem frivillig og deltager i matching-processen er en vigtig prædikator for et godt og tilfredsstillende forløb for alle parter.

Litteratur

- Albæk, K., Bach, H.B., Bille, R., Graversen, B.K., Holt, H., Jensen, S. & Jonassen, A.B. (2015). *Evaluering af mentorordningen*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Andreasen, A.G. & Hestbæk, A.-D. (2018). Fritid og medborgerskab. I: Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., Dahl, K.M., Hestbæk, A.-D., Lausten, M. & Rayce, S.B., *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2018*, s. 154-183. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Asscher, J.J., Hermanns, J.M. & Dekovic, M. (2008). Effectiveness of the Home-Start parenting support program: Behavioral outcomes for parents and children. *Infant Mental Health Journal*, 29(2), 95-113.
- Boje, T. (2017). *Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse*. København: Hans Reitzel.
- Boll, J., Damgaard, P. & Høeberg, L. (2014). *Brug for alle: Kvalitativ evaluering*. København: Rambøll.
- Breinholt, A. (2018). *Role of Parenting in the Intergenerational Transmission of Education*. Ph.d.-afhandling. København: Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
- Breinholt, A. (2020). Udsatte familier: Hvad tæller for børns fremtidsudsigter? I: Jacobsen, A.F. & Hestbæk, A.-D., *Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, s. 23-38. København: Akademisk Forlag.
- Cheung, S. (2000). Psychometric properties of the Chinese version of the parental stress scale. *Psychologia: An International Journal of Psychology in the Orient*, 43(4), 253-261.
- Cprek, S.E., Williams, C.M., Asaolu, I., Alexander, L.A. & Vanderpool, R.C. (2015). Three positive parenting practices and their correlation with risk of childhood developmental, social, or behavioral delays: An analysis of the National Survey of Children's Health. *Maternal and Child Health Journal*, 19(11), 2403-2411.
- Dahl, K.M. (2012). Følelser og autoritet – familiepraksis i de 15-åriges familier. I: Ottosen, M.H. (red.), *15-åriges hverdagsliv og udfordringer: Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*, s. 105-135. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

- Dyssegaard, C.B. & Egelund, N. (2016). *Systematisk kortlægning om forældre-involvering og forældresamarbejde, der kan fremme læring hos socialt udsatte børn og unge i dagtilbud og skole*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, DPU, Aarhus Universitet.
- Eikenberry, A.M. & Kluver, J.D. (2004). The Marketization of the Nonprofit Sector: Civil Society at Risk?, *Public Administration Review*, vol. 64, no. 2, pp. 132-140.
- Espersen, H.H., Andersen, L. L., Olsen, L., & Tortzen, A. (2018). *Understøttelse og udvikling af det frivillige sociale arbejde: En analyse af udviklingstendenser og behov for kontinuitet og forandring i nationale virkemidler*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Espersen, H.H., Fridberg, T., Andreasen, A.G. & Brændgaard, N.W. (2021). *Frivillighedsundersøgelsen 2020: En repræsentativ befolkningsundersøgelse af danskernes frivillige arbejde*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Espersen, H.H., Hansen, M.F., Solvang, J.N., Jensen, M.T, Iversen, K., Prescott, A.B. & Pontoppidan, M.W. (2020). *Hele Danmarks Familieklub #bedresammen: En analyse af deltagelse, udbytte og organisering af lokale familiefællesskaber*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- EVA (2022). *Erfaringsopsamling: Elevernes læring og trivsel i grundskolen under covid-19-pandemien – Status, indsatser og fremadrettede behov*. København: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.
- Frank, N. & Schneider, W. (2017). Home learning environment and development of child competencies from kindergarten until the end of elementary school. *Contemporary Educational Psychology*, 49, 263-274.
- Friche, N., Søndergaard, N.M. & Slottved, M. (2017). *Bedre Veje til Ungdomsuddannelse: Kompetencer og implementering i forberedende tilbud (delopgave 3)*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- Froiland, J., Peterson, A. & Davison, M. (2013). The long-term effects of early parent involvement and parent expectation in the USA. *School Psychology International*, 34(1), 33-50.

- Hansen, H. & Hestbæk, A.-D. (2018). *Læringsmiljø i hjemmet og frivillighed: Kortlægning af indsatser, der fremmer læringsmiljøet i hjemmet med henblik på at synliggøre potentialer for en frivillig indsats*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Henderson, A.T. & Mapp, K.L. (2002). *A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement*. Austin, TX: National Center for Family & Community Connections with Schools.
- Hermanns, J.M., Asscher, J.J., Zijlstra, B.J.H., Hoffenaar, P.J. & Dekovic, M. (2013). Long-term changes in parenting and child behavior after the Home-Start Family support program. *Children and Youth Services Review*, 35(4), 678-684.
- Hestbæk, A.-D. (2018). De mest udsatte familiers levevilkår. I: Villumsen, A.M.A., *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, s. 41-56. København: Lindhardt og Ringhof Forlag.
- Hestbæk, A.-D. & Andreasen, A.G. (2018). Materiel velfærd. I: Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., Dahl, K.M., Hestbæk, A.-D., Lausten, M. & Rayce, S.B., *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2018*, s. 28-45. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Hestbæk, A.-D., Hansen, H., Prescott, A.B. & Johansen, E.B. (2020). *Familien i Fokus – Midtvejsrapport: Evaluering af en frivillig indsats i Røde Kors-regi for børnefamilier med behov for støtte*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Hindman, A.H. & Morrison, F.J. (2012). Differential contributions of three parenting dimensions to preschool literacy and social skills in a middle-income sample. *Merrill-Palmer Quarterly: Journal of Developmental Psychology*, 58(2), 191-223.
- Hustinx, L. & Lammertyn, F. (2003). Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *Voluntas – International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167-188.
- Kelleher, L. & Johnson, M. (2004). An evaluation of a volunteer-support program for families at risk. *Public Health Nursing*, 21(4), 297-305.
- Koushede, V., Lasgaard, M., Hinrichsen, C., Meilstrup, C., Nielsen, L., Rayce, S. B., Torres-Sahli, M., Gudmundsdottir, D.G., Stewart-Brown, S. & Santini, Z.I. (2019). Measuring mental well-being in Denmark: Validation of the original and short version of the Warwick-Edinburgh mental well-being scale

- (WEMWBS and SWEMWBS) and cross-cultural comparison across four European settings. *Psychiatry Research*, 271, 502-509.
- La Cour, A. (2014). *Frivillighedens logik og dens politik*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lesner, R.V. (2017). The long-term effect of childhood poverty. *Journal of Population Economics*, 31(3), 969-1004.
- Morgan, A., Nutbrown, C. & Hannon, P. (2009). Fathers' involvement in young children's literacy development: Implications for family literacy programs. *British Educational Research Journal*, 35(2), 167-185.
- Mploy (2012). *Mentorer i beskæftigelsesindsatsen: En analyse af kommunernes anvendelse af mentorordningen i beskæftigelsesindsatsen*. København: Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Needham, C. & Carr, S. (2009). *SCIE Research Briefing 31: Coproduction: an emerging evidence base for adult social care transformation*. Egham: Social Care Institute for Excellence.
- Nielsen, T., Pontoppidan, M., & Rayce, S.B. (2020). The Parental Stress Scale revisited: Rasch-based construct validity for Danish parents of children 2-18 years old with and without behavioral problems. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18(1), 1-16.
- Oronoz, B., Alonso-Arbiol, I. & Balluerka, N. (2007). A Spanish adaptation of the Parental Stress Scale. *Psicothema*, 19, 687-692.
- Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., Dahl, K.M., Hestbæk, A.-D., Lausten, M. & Rayce, S.B. (2018). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2018*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Oxford Research (2017). *Evaluering af Røde Kors' Familienetværk og Community indsats*. Frederiksberg: Oxford Research.
- Pontoppidan, M., Jensen, M.T., Friis-Hansen, M., Solvang, J.N., Arnfred, J. & Espersen, H.H. (2022). *Hele Danmarks Familieklub #bedresammen: Analyser af familier og frivillige efter deltagelse i familieklub*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Pontoppidan, M., Nielsen, T. & Kristensen, I.H. (2018). Psychometric properties of the Danish Parental Stress Scale: Rasch analysis in a sample of mothers with infants. *PLoS One*, 13(11), 1-20.

- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rayce, S.B., Pontoppidan, M. & Nielsen, T. (2020). Concordance within parent couples' perception of parental stress symptoms among parents to 1-18-year-olds with physical or mental health problems. *PLoS ONE*, 15(12), 1-18.
- Rowe, M.L. & Goldin-Meadow, S. (2009). Early gesture selectively predicts later language learning. *Developmental Science*, 12(1), 182-187.
- Røde Kors (2020). *Håndbog til frivillige familievenner*. København: Dansk Røde Kors.
- Sievertsen, H.H. & de Montgomery, C.J. (2015). *Børn i lavindkomstfamilier*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Slottved, M., Hjermov, P., Vester, L., Jensen, M., Jensen, V.M., Jensen, M.T., Holt, H., Jørgensen, A.-M.K., Søndergaard, N.M. & Friche, N. (2017). *Bedre Veje til Ungdomsuddannelse: Indhold, værktøjer og metoder (delopgave 2)*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- Stewart-Brown, S., Tennant, A., Tennant, R., Platt, S., Parkinson, J. & Weich, S. (2009). Internal construct validity of the Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS): A Rasch analysis using data from the Scottish Health Education Population Survey. *Health Quality of Life Outcomes*, 7(1), 1-8.
- Svarer, M., Rosholm, M., Havn, L. & Høeberg, L. (2014). *Evaluering af mentorindsats til unge uden uddannelse og job*. København: Rambøll.
- Sytsma, S.E. (2001). *Assessing the relationship between daily routines and child behavior problems: Development and initial validation of the Child Routines Inventory*. Master's thesis. Baton Rouge, LA: Louisiana State University.
- Sytsma, S.E. & Kelley, M.L. (2002). Child Routines Inventory: Validation in a clinical sample. Upublicerede foreløbige data.
- Thompson, L., Kropenske, V., Heinicke, C.M., Gomby, D., & Halfon, N. (2001). *Home visiting: A service strategy to deliver proposition 10 results*. Los Angeles, CA: UCLA Center for Healthier Children, Families and Communities.
- Tuurnas, S. (2016). *The Professional Side of Co-production*. Ph.d.-afhandling. Tampere: Tampere University Press.

Villumsen, A.M.A. (red.) (2018). *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*. København: Akademisk Forlag.

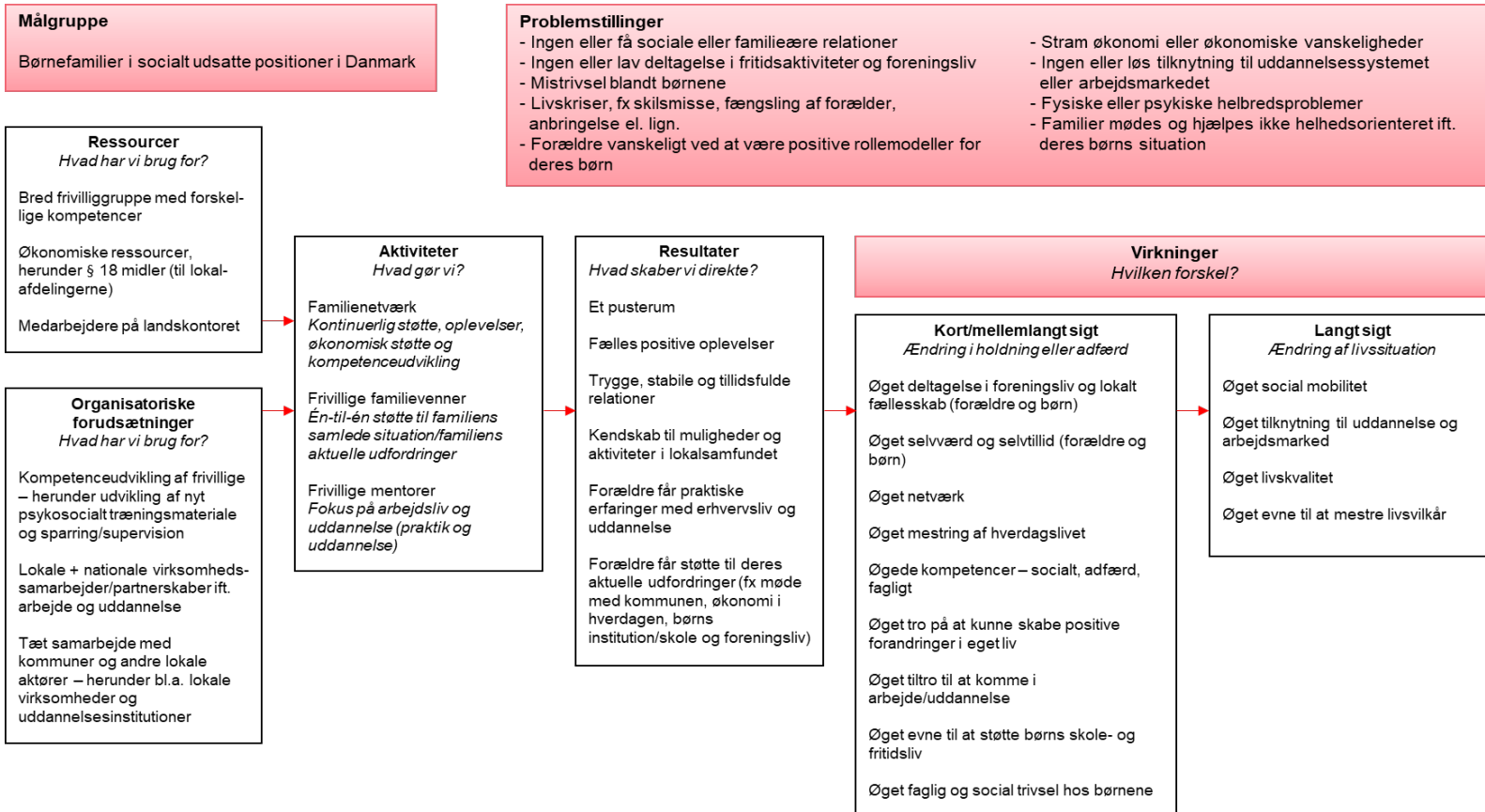
Væksthusets Forskningscenter (2017). *BIP – Indikatorer og jobsandsynlighed: Hovedpointer*. København: Væksthusets Forskningscenter.

Væksthusets Forskningscenter (2018). *Virksomme elementer på vejen til job*. København: Væksthusets Forskningscenter.

Warwick Medical School (2021). *The Warwick-Edinburgh Mental Wellbeing Scale - WEMWBS*. Tilgået: <https://warwick.ac.uk/fac/sci/med/research/platform/wemwbs>

Wittek-Holmberg, R. & Petersen, J.S. (2017). *Bedre Veje til Ungdomsuddannelse: Kontekst og erhvervsliv (delopgave 4)*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Bilag 1 Forandringsteori

Bilag 2 Metode

Data og metode

Rapportens analyser baserer sig på to typer af data:

- Kvantitative spørgeskemadata fra følgende:
 - Forældre med familieven (førskema ved start af forløb samt efterskema, når forløbet ophører, eller efter 12 måneder, hvis det fortsætter)
 - Forældre med job- eller uddannelsesmentor (førskema ved start af forløb samt efterskema, når forløbet ophører, eller efter 9 måneder, hvis det fortsætter)
 - Frivillige familievenner samt frivillige job- og uddannelsesmentorer (kun skema ved forløbets afslutning).
- Kvalitative interviews med både deltagere og frivillige i Familien i Fokus.

Den kvantitative dataindsamling

De kvantitative data er løbende indsamlet via spørgeskemaer til deltagere og frivillige. Spørgeskemadata til rapporten er indsamlet i perioden fra 7. maj 2018 til 1. maj 2022. Spørgeskemaundersøgelsen er organiseret således, at alle deltagere i forløb med frivillig familieven, jobmentor eller uddannelsesmentor så hurtigt efter start som muligt får tilsendt et såkaldt *førskema*. Dette spørgeskema skal bidrage til at belyse, hvorfor deltagerne har valgt at få en familieven eller en mentor, hvad de gerne vil bruge vedkommende til, hvor hyppigt de mødes mv., og dermed belyse deltagerens situation ved indsatsens begyndelse. Deltagerne får desuden tilsendt et *efterskema* ved indsatsens afslutning, såfremt forløbet har varet minimum 3 måneder. Er deltagerne inde i et meget langvarigt forløb, får deltagere med mentor sendt et *opfølgningsskema* efter ca. 9 måneder, deltagere med familievenforløb får et *opfølgningsskema* efter ca. 12 måneder. Opfølgningsskemaernes formål er at sikre data på så mange respondenter som

muligt. Såfremt en deltager har besvaret både et opfølgningsskema og et efterskema, er det efterskemaets besvarelser, der indgår i rapporten. Vi anvender således kun det seneste skema, en deltager har besvaret.

Deltagerne modtager spørgeskemaet på sms og/eller mail. Såfremt deltagerne har udtrykt ønske herom, har det også været muligt at fremsende skemaet i print. Ved manglende besvarelser udsendes efter en uge en påmindelse via sms. Efter 2 uger udsendes en påmindelse via mail. Ved manglende svar efter ca. 3 uger kontaktes deltageren personligt via opringning, telefonsvarer, sms og mail. Efter i alt 8-9 kontaktforsøg fordelt på mail, sms og opringning slutter vi som regel med at kontakte deltageren, idet vi fortolker de manglende svar som udtryk for en tilsvarende manglende motivation til at deltage i undersøgelsen.

På trods af den omfangsrige påmindelsesprocedure er der særligt for efterspørgeskemaet et stort frafald. Ved dataindsamlingens afslutning 1. maj 2022 er de gennemsnitlige opnåelsesprocenter således 68 % på frivilligskemaerne,⁷ 86 % på førskemaerne til deltagerne, og 73 % på efterskemaerne. Fordi mange forløb stadig er i gang ved dataindsamlingens afslutning, bygger rapporten alt i alt på spørgeskemadata om langt flere førbesvarelser end efterbesvarelser.

I Bilagstabel 2.1 ses en opgørelse over det kvantitative datagrundlag i midtvejsrapporten.

Bilagstabel 2.1 Population og besvarelser blandt deltagere/forældre pr. 1. maj 2022

	Udsendt	Besvaret	Opnåelse i procent
Førskema			
Forældre med familieven	400	352	88
Forældre med jobmentor	105	84	80
Forældre med uddannelsesmentor	96	83	87
Total deltagere førskema	601	519	86
Efterskema			
Forældre med familieven	250	183	73
Forældre med jobmentor	73	54	74
Forældre med uddannelsesmentor	74	52	70
Total deltagere efterskema	397	289	73

Note: Både fulde og delvise besvarelser er inkluderet i opnåelsesprocenterne.

Kilde: Før- og efterskema til forældre familieven, jobmentor og uddannelsesmentor. VIVEs slutevaluering af Familien i Fokus 2022.

⁷ Der er stor forskel i opnåelsen for de forskellige frivilligrupper. Mens der er en opnåelse på 63 % blandt de frivillige familievenner, er opnåelsen på hhv. 82 % og 76 % blandt de frivillige job- og uddannelsesmentorer.

De frivillige får udelukkende et spørgeskema til besvarelse, når indsatsen er slut. For de frivillige er der i alt 263 besvarelser, fordelt på 162 besvarelser fra frivillige familievenner, 56 besvarelser fra jobmentorer samt 45 besvarelser fra uddannelsesmentorer. Vi inddrager besvarelserne fra de frivillige både med det formål at tegne nogle profiler af, hvad der typisk karakteriserer de frivillige, og med det formål at undersøge generelle træk ved mentor- og familievenforløbene og deres virkninger, som de opleves fra de frivilliges perspektiv. Herunder ses en oversigt over antal udsendte og besvarede frivilligskemaer samt opnåelsesprocent fordelt på forløb.

Bilagstabel 2.2 Population og besvarelser blandt de frivillige pr. 1. maj 2022

Frivilligskema	Udsendt	Besvaret	Opnåelse i procent
Familieven	259	162	63
Jobmentor	68	56	82
Uddannelsesmentor	59	45	76
Total	386	263	68

Note: Både fulde og delvise besvarelser er inkluderet i opnåelsesprocenterne.

Kilde: Spørgeskemaer til frivillige familievenner, jobmentorer samt uddannelsesmentorer. VIVES slutevaluering af Familien i Fokus 2022.

For alle grupper gælder, at N (antallet af respondenter, som opgørelser, figurer og tabeller bygger på) kan variere fra figur til figur, da de fleste spørgsmål ikke er obligatoriske, og nogle respondenter kun delvist har besvaret spørgeskemaerne.

Konstruktion af spørgeskemaer

Spørgeskemaundersøgelserne bygger på spørgeskemaer udviklet til hhv. deltagere i et familievenforløb, uddannelsesmentorforløb samt jobmentorforløb⁸ samt til de frivillige inden for hvert område. Hvert spørgeskema er målrettet efter typen 1:1-forløb, som familierne deltager i.

Da vi er interesserede i at undersøge, om forløbene statistisk er korreleret med ændringer på forskellige parametre af deltagernes liv, beder vi deltagerne besvare spørgeskemaet både før og efter deres forløb. Ved at sammenligne svarene før indsatsen med svarene efter indsatsen bliver det muligt at

⁸ VIVE har ligeledes udviklet spørgeskemaer til deltagere og frivillige i Røde Kors' erhvervsmentorforløb. Grundet få deltagere i forløbet, og dermed meget få besvarelser af spørgeskemaet, præsenteres resultaterne af denne spørgeskemaundersøgelse ikke i slutrapporten.

undersøge, om der er indikationer på, at deltagerne har ændret oplevelse eller adfærd under forløbet.

Spørgsmålene i førskemaerne og efterskemaerne er langt hen ad vejen de samme for at muliggøre denne sammenligning. Derudover er der enkelte spørgsmål, som er målrettet hhv. perioden før og efter forløbet – eksempelvis om deltagerne efter forløbet er kommet i arbejde, eller hvilke temaer der har vist sig at være i fokus i forløbet.

Tematisk tager nogle af spørgsmålene udgangspunkt i de succeskriterier, som Røde Kors formulerede i sin ansøgning om støtte til Den A.P. Møllerske Støttefond. Dette for at undersøge, om der sker forbedringer på de parametre, som der ønskes og forventes forbedringer på.

Måleinstrumenter i spørgeskemaerne

Familieven-spørgeskemaet indeholder forskellige måleinstrumenter. Måleinstrumenterne er anvendt, når en dimension bedre indfanges ved at stille flere spørgsmål til dimensionen fra forskellige vinkler, end ved at stille ét spørgsmål til dimensionen.

Vi anvender validerede måleinstrumenter til at måle forældrenes mentale tilfredshed og stress i forældrerollen. I de nedenstående afsnit beskrives metoderne for vores anvendelse af måleinstrumenterne.

Short Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale

Short Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale måler fra forskellige vinkler forældres mentale trivsel (Koushede et al., 2019). Instrumentet består af syv items/udsagn, som forældrene skal score sig selv i jf. Bilagstabel 2.3.

Bilagstabel 2.3 Short Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale

Items
Jeg har følt mig optimistisk i forhold til fremtiden
Jeg har følt mig nyttig
Jeg har følt mig afslappet
Jeg har klaret problemer godt
Jeg har tænkt klart
Jeg har følt mig tæt på andre mennesker
Jeg har været i stand til at danne mig min egen mening

Svarmulighederne på de syv spørgsmål er skaleret fra 1-5. Værdien 1 svarer til 'på intet tidspunkt', 2 svarer til 'sjældent', 3 svarer til 'noget af tiden', 4 svarer til 'ofte', og 5 svarer til 'hele tiden'. En højere værdi indikerer et højere niveau af mental trivsel/velvære.

Scoren på dette mål (kaldet SWEMWBS-scoren) er udregnet ved at summere værdierne på de syv spørgsmål og dernæst re-skalere den rå score til en metrisk score efter en konverteringsmetode udviklet af Stewart-Brown et al. (2009: s. 7).

Parental Stress Scale

Parental Stress Scale måler stress i forælderrollen. De fleste valideringsstudier støtter den oprindelige Parental Stress Scale med 18 items bestående af to subskalaer *Parental Stress subscale* (PS) og *Lack of Parental Satisfaction subscale* (LPS), som måler hhv. positive og negative aspekter i forælderrollen (Cheung, 2000; Oronoz, Alonso-Arbiol & Balluerka, 2007; Rayce, Pontoppidan & Nielsen, 2020). Derfor anvender vi i vores analyse de to subskalaer. Samtidig udelader vi, i overensstemmelse med anbefalingen i litteraturen, to problematiske items (2 og 11) fra den oprindelige Parental Stress Scale (Rayce, Pontoppidan & Nielsen, 2020). I Bilagstabel 2.4 præsenteres, hvilke items hhv. PS og LPS består af i vores analyse.

Bilagstabel 2.4 Items: Parental Stress Subscale og Lack of Parental Satisfaction Subscale

Item	Parental Stress subscale (PS)
3	Det kræver nogle gange mere tid og energi, end jeg har, at tage mig af mit barn
4	Jeg bekymrer mig nogle gange over, om jeg gør nok for mit barn
9	Den største kilde til stress i mit liv er mit barn
10	At have et barn giver mig begrænset tid og fleksibilitet i mit liv
11	At få et barn har været en stor pengemæssig byrde*
12	At have et barn gør det svært at få mit ansvar og forskellige forpligtelser til at gå op
13	Mit barn opfører sig ofte på måder, som gør mig flov eller stresser mig
14	Hvis jeg skulle gøre det om, ville jeg måske vælge ikke at få børn
15	Jeg føler mig overvældet af det ansvar, det er at være forælder
16	At have et barn har betydet, at jeg har haft for få valgmuligheder og for lidt kontrol over mit liv
Item	Lack of Parental Satisfaction subscale (LPS)
1	Jeg nyder min rolle som forælder
2	Der er meget lidt, jeg ikke vil gøre for mit barn, hvis det er nødvendigt*

5	Jeg føler mig tæt forbundet med mit barn
6	Jeg nyder at tilbringe tid sammen med mit barn
7	Mit barn er en vigtig kilde til kærlighed for mig
8	At have et barn giver mig et mere trygt og optimistisk syn på fremtiden
17	At være forælder tilfredsstillende mig
18	Jeg har stor glæde af mit barn

Note: Blandt forældre, som har flere end ét barn, lyder spørgsmålsformuleringerne "mine børn" frem for "mit barn".

*Item nr. 2 og 11 er udeladt af de endelige analyser i overensstemmelse med litteraturen.

Svarmulighederne for alle items er skaleret fra 1-5, hvor 1 svarer til 'meget uenig', 2 svarer til 'uenig', 3 svarer til 'hverken uenig eller enig', 4 svarer til 'enig', og 5 svarer til 'meget enig'. Værdierne på LPS er efterfølgende vendt således, at lave værdier afspejler et lavt niveau af stress, ligesom det er gældende for PS. I analyserne er svarene dikotomiseret, hvor 'meget uenig' og 'uenig' slås sammen til værdien 0, mens 'hverken uenig eller enig', 'enig' og 'meget enig' slås sammen til værdien 1 som i Pontoppidan et al. (2018) og Nielsen et al. (2020). Omkodningen skyldes en tendens til, at flest personer vælger at svare i den ende af skalaen, som afspejler at være uenig. Scoren på hver af de to subskalaer er herefter beregnet ved at summere værdierne på alle items.

Kvalitativ dataindsamling

Som beskrevet i afsnit 2.2 er de kvalitative interviews gennemført i tre runder i projektperioden. De første interviews blev gennemført i perioden juni 2019 – februar 2020, anden runde blev gennemført i perioden januar – maj 2021 og tredje runde i januar – maj 2022.

Bilagstabel 2.5 Antal gennemførte individuelle interview

Individuelle interview	Antal interview første runde	Antal interview anden runde	Antal interview tredje runde
Forældre med familieven	10	7	6
Børn i familier med familieven	-	2	3
Frivillige familievenner	9	4	7
Forældre med en mentorindsats	13	7	9
Frivillige mentorer	8	8	12
Aktivitetsledere	-	9	6
Samarbejdspartnere	-	8	6
I alt	40	45	48

Forældrene har mulighed for at tilkendegive i spørgeskemaet, om de vil interviewes. Blandt de forældre, der har sagt ja til at blive interviewet, er de udvalgt, så de repræsenterer forskellige lokalafdelinger og har haft forskellige længde forløb.

Da det har været svært at rekruttere børn til interviewene, har vi fået en liste med familier, hvor familievennen har hjulpet barnet, hvor den frivillige har fået tilsagn om, at både forældre og barn gerne vil interviewes. Vi har kontaktet alle på listen, da det har været svært at få interviewaftaler i stand. I de fleste tilfælde er vi startet med at interviewe forældrene for at skabe en tryghed ved interviewerens, men i en del tilfælde er det alligevel ikke lykkedes at få et interview med barnet. Børnene i de fem interviews, som vi har gennemført, er mellem 9-14 år.

De frivillige er for hver indsats valgt ud fra køn, geografisk placering, og hvor mange forløb de har haft, således at der er en variation i, hvorvidt de frivillige har haft et eller flere forløb. Dette ud fra en begrundelse om, at der kan være forskellige perspektiver på forløbene, alt efter hvor mange man har haft.

Der er 14 samarbejdspartnere. Disse samarbejdspartnere er søgt udvalgt, så de repræsenterer byer/kommuner af forskellig størrelse; byer/kommuner med forskellig geografisk placering i landet og forskellige typer myndigheder og organisationer. Interviewpersonerne er valgt fra en liste, som vi har modtaget fra Røde Kors.

Alle interview er gennemført som semi-strukturerede interviews og efterfølgende transskriberet. Citaterne i rapporten er valgt ud fra, at de er meningsbærende for det samlede materiale.

VIVÉ